

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS
Edukologijos (specializacija – švietimo kokybės vadyba)
magistrantūros studijų programa

ROBERTA NEIMONAITĖ

PROFESIONALAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGO VEIKLOS
KOKYBĖS ANALIZĖ

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė prof. dr. Daiva Malinauskienė

Darbas originalus .....
(studento parašas)

Šiauliai, 2019

Parengto baigiamojo magistro darbo savarankiškumo patvirtinimas

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas *Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės analizė* yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame universitete / institute Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra medžiagos iš kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

.....
Vardas, pavardė

.....
Parašas

SANTRAUKA

Roberta Neimonaitė

Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės analizė

Darbo probleminiai klausimai: kokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės požiūriu? Ar tenkina ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybę ugdytinių ir jų tėvų poreikius? Koks turėtų būti profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas? Tyrimo tikslas – išanalizuoti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę. Tyrimo uždaviniai: išnagrinėti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių švietimo dokumentų turinį; apibrėžti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės bei ugdomosios veiklos sampratas; nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptis; ištirti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę ugdytinių tėvų ir pedagogų požiūriu. Taikyti teoriniai (mokslinės literatūros analizė), empiriniai (dokumentų turinio analizė, anketinė apklausa) ir statistiniai (matematinų vidurkių skaičiavimas, duomenų analizė) tyrimo metodai.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos sampratos kokybės kriterijai: programų turinio pritaikymas individualiems vaiko poreikiams; vaikų poreikių tenkinimo atspindys programose; vaikų ir pedagogų tarpusavio sąveikų atskleidimas programose; į vaiką orientuoto ugdymo(si) metodų taikymas programose; veiksniai, gerinantys esamą vaikų ikimokyklinio ugdymo(si) situaciją. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys: tėvų ir vaikų aktyvus dalyvavimas ugdomosios veiklos procese, tėvų ir pedagogų dialogas, ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinių kompetencijų tobulinimas(is).

Ugdytinių tėvų konstruojama gero darželio koncepcija grindžiama vaiko saugumu, dėmesiu vaiko ugdymui ir buvimu gryname ore. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kriterijai: vaiko noras eiti į darželį, savijauta grupėje ir ugdymosi pasiekimai. Svarbiausia ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninė savybė – meilė vaikams. Vyresnio amžiaus ir didesnio pedagoginio stažo ikimokyklinio ugdymo pedagogų veikla pasižymi standartinėmis ugdymo taisyklėmis, neatsižvelgiant į ugdytinių individualius gebėjimus ir pasiekimus.

Iškelta hipotezė: siekiant atliepti žinių, informacinės ir kūrybinės visuomenės poreikius, keičiasi ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės bei ugdomosios veiklos sampratos kryptys, suponuojančio profesionalaus pedagogo poreikį, kuris gebėtų atsižvelgti į nuolatinę kaitą ir valdyti vaikų ugdymo(si) procesą, užtikrinant kokybišką ugdymą.

Raktiniai žodžiai: profesionalus ikimokyklinis ugdymas, pedagogas, veiklos kokybė.

SUMMARY

Roberta Neimonaitė

Analysis of Quality of Professional Preschool Educator`s Activities

The main body of this thesis contains questions about an understanding of a from society's point of view, if the quality of work satisfies and fulfils the needs of parents and what a professional pre-school teacher should be like.

The aim of this study is to analyze a quality of work of a professional pre-school teacher. The main tasks are to examine the documents that regulates a work of a pre-school teacher, to define its work quality and the concept of an educational work, identify the directions of the quality of work, research it form the parents and college's point of view. For this thesis these research methods were chosen: literature review, document analysis, and the questionnaire survey.

The criteria of pre-school teacher's quality of work are: adapted educational programs for children according to their individual needs, the reflection of fulfilled needs in the educational programs, revealing the interaction between children and educators in the educational program, factors that improve a pre-school education situation. The directions of a pre-school teacher are active participations in the educational process by children and their parents, dialogue between parents and teachers, pre-school teacher's improvement of one's professional skills.

The concept of a good kindergarten, as understood by the parents, is based on the safety of a child, attention for the education and spending more time in the fresh air. The pre-school teacher's criteria of quality of educational work can be measured by the child's willingness to go to the kindergarten, his feels when being in and the educational achievements. Older pre-school teachers and ones who are professionally more experienced are more likely to have more standard, old-fashioned rules that are maid despite individual abilities or achievements of a child. The main personal feature of a pre-school teacher is the love for children.

Hypothesis of the thesis is that pursuing to fulfil the needs of society that is well informed and creative, the quality of work of pre-school teacher and the directions of understanding of educational work are changing, presupposing the requirement of a professional educator that would catch up with everyday changes and would be able to control the process of education at the same time ensuring it's quality.

Key words: professional, pre-school education, educator, teacher, work quality.

LENTELIŲ SĄRAŠAS

Lentelės Nr.	Lentelės pavadinimas	Puslapis
1.	Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybinės nuostatos: dokumentų ir teisės aktų turinio analizė	14
2.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinių kompetencijų modelio dedamosios	26
3.	Anketinės apklausos ikimokyklinio ugdymo pedagogams pagrindimas	41
4.	Anketinės apklausos ugdytinių tėvams pagrindimas	42
5.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogų socialinė-demografinė charakteristika	43
6.	Ugdytinių tėvų socialinė-demografinė charakteristika	44
7.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikio svarba (N = 40, proc.)	45
8.	Veiksniai, skatinantys ikimokyklinio ugdymo pedagogus vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje (N = 40, proc.)	46
9.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogų naudojami būdai įsivertinant asmeninę profesinės veiklos kokybę (N = 40, proc.)	48
10.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo proceso įsivertinimas (N = 40, proc.)	49
11.	Ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikacijos ir turimų profesinių kompetencijų įvertinimas (N = 40, proc.)	55
12.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninės veiklos, ugdant vaikų pasiekimus, įsivertinimas (N = 40, proc.)	57
13.	Ugdytinių tėvų pageidaujamo ikimokyklinio ugdymo pedagogo vizija (N = 101, proc.)	64

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

Paveikslų Nr.	Paveikslų pavadinimas	Puslapis
1.	Empirinio tyrimo vykdymo schema	39
2.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje įvertinimas (proc.)	50
3.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo praktikoje naudojamos bendradarbiavimo su šeima formos ir būdai (proc.)	52
4.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogo savęs kaip profesionalo bendrąja prasme įsivertinimas (proc.)	53
5.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogų pageidavimas dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose asmeninės veiklos kokybės kompetencijoms įgyti ir / arba pagilinti (proc.)	56
6.	Gero darželio sampratos koncepcija ugdytinių tėvų požiūriu (N = 101, proc.)	59
7.	Ugdytinių tėvų indėlio sąsajos su gero darželio koncepcijos palaikymu (N = 101, proc.)	60
8.	Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo bruožai ugdytinių tėvų požiūriu (N = 101, proc.)	61
9.	Asmeninės savybės, būdingos ikimokyklinio ugdymo pedagogui, ugdytinių tėvų požiūriu (N = 101, proc.)	63
10.	Požymiai, liudijantys ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę, ugdytinių tėvų požiūriu (N = 101, proc.)	65

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
LENTELIŲ SĄRAŠAS	5
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	5
ĮVADAS	7
1. PROFESIONALAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGO VEIKLOS KOKYBĖS ANALIZĖ: TEORINIS ASPEKTAS	14
1.1. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių teisinių ir švietimo dokumentų apžvalga	14
1.2. Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės samprata	21
1.3. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos kokybės sampratas	25
1.4. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys	30
2. PROFESIONALAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGO VEIKLOS KOKYBĖS TYRIMO METODOLOGIJA	37
2.1. Tyrimo organizavimas ir eiga	37
2.2. Tyrimo dalyvių pristatymas	43
3. PROFESIONALAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGO VEIKLOS KOKYBĖS ANALIZĖ: TYRIMO REZULTATAI	45
3.1. Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės vertinimas pedagogų požiūriu	45
3.2. Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės vertinimas ugdytinių tėvų požiūriu	58
3.3. Požiūrių į profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės vertinimo rezultatų apibendrinimas	66
DISKUSIJA	71
IŠVADOS	75
REKOMENDACIJOS	77
LITERATŪRA	78
PRIEDAI	83

IVADAS

Temos aktualumas. Siekiant švietimo modernizavimo, mokyklų, ikimokyklinių įstaigų atnaujinimo, kompiuterizavimo bei technologinio aprūpinimo, būtina vykdyti švietimo finansavimo ir išteklių naudojimo reformą, kuri padėtų švietimo sistemai prisitaikyti prie laisvosios rinkos ir užtikrintų geresnį švietimo prieinamumą bei kokybę. Svarbiausiu teigiamu poslinkiu socialinių veiksnių srityje yra pačios socialinės politikos sparti kaita, kurioje švietimas – ypač ikimokyklinio ugdymo pakopa – tampa prioritetine sritimi (Martišauskienė, 2011; Karademir et al., 2017; Åberg Svärdemo, Insulander, 2019).

A. Karademir ir kt. (2017) pastebi, kad ikimokyklinio ugdymo svarba pastaraisiais metais išaugo, todėl mokslininkai nemažai dėmesio ėmė skirti švietimo ir priežiūros paslaugų kokybės problematikai. A. Karademir ir kt. (2017) atliktas tyrimas parodė, kad ikimokyklinio ugdymo kokybę galima pagerinti ne tik tobulinant fizinę ikimokyklinių ugdymo įstaigų būklę, bet ir atsižvelgiant į visas vaikų vystymosi sritis. Išaiškėjo auklėtojų padėjėjų įtaka švietimo kokybei, todėl darytina išvada, kad auklėtojų padėjėjai gali prisidėti prie ikimokyklinio ugdymo kokybės gerinimo. Kadangi auklėtojų padėjėjai dirba tiek grupėse, tiek už jos ribų, auklėtojams mažėja darbo krūvis ir jis gali daugiau dėmesio skirti vaikų ugdymui(si).

Reikia pabrėžti, kad ikimokyklinio ugdymo pakopa darosi vis svarbesnė nacionalinių švietimo tikslų įgyvendinimo kontekste. Įgyvendintas Europos Sąjungos struktūrinių fondų projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra (IPUP)“ (2012–2015), kuris buvo sudedamoji Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų programos dalis. Šiuo projektu siekta didinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą ir įvairovę, užtikrinti lankstų ir kokybišką ugdymą, atsižvelgiant į individualius vaiko ugdymo poreikius. Įgyvendinus minėtąjį projektą, siekta sudaryti sąlygas lengviau ir drąsiau steigti naujas ikimokyklinio ugdymo įstaigas, kurti ir diegti naujus ikimokyklinio ugdymo modelius, suteikti įstaigų atstovams įvairiapusę pagalbą ir konsultacijas.

D. Malinauskienė (2010) pastebi, kad Lietuvos Respublikos ikimokyklinėse ugdymo įstaigose pastaraisiais metais nemažai nuveikta diegiant moderniąsias vaikų ugdymo sistemas. Tačiau ši autorė pabrėžia, kad joms realizuoti reikalingi kompetentingi pedagogai, turintys naują požiūrį į vaikų ugdymo ir savo darbo kokybę, įgyjantys naujų vaidmenų ir kompetencijų, būtinų projektuojant ugdymą kaip evoliucionuojantį procesą. V. Lamanausko (2009) nuomone, „<...> apie kokybišką ugdymą (švietimą) jau turėtume kalbėti ikimokyklinės ugdymo įstaigos lygmeniu (p. 6).

A. Mazolevskienė ir J. Morkvėnienė (2016) pastebi, kad pastaruoju metu Europoje ir Lietuvoje dažnai gvildinama ikimokyklinio ugdymo(si) kokybės problema, numatomi šiai problemai spręsti uždaviniai. Kokybiško ikimokyklinio ugdymo(si) svarba pabrėžiama

strateginiuose Europos dokumentuose bei Lietuvos Respublikos švietimą reglamentuojančiuose teisės aktuose. Įstatymuose išryškinama kokybiško ugdymo(si) svarba vaikams nuo pat gimimo, sąlygų sudarymas jų visapusiškų galių atsiskleidimui. Strateginiame Europos Komisijos 2020 metų komunikate (KOM, 2010), Lietuvos Respublikos įstatymuose, Vyriausybės nutarimuose, ministerijų įsakymuose akcentuojama įstaigų vadovų ir pedagogų atsakomybė už kokybišką vaikų ugdymą(si), palankių sąlygų jiems ugdytis sudarymą.

D. Martišauskienė (2011), aptardama problemą, susijusią su ikimokyklinio ugdymo įstaigų sistema, pabrėžia, kad sudėtinga apibrėžti kokybės vadybos ypatybes, nustatyti plėtros ir vertinimo galimybes kokybės vadybos srityje. Ji tik patvirtina, kad tiek vadovai, tiek pedagogai supranta, kad kokybės užtikrinimo pagrindinis bruožas yra ankstyvojo ugdymo kokybė ir klientų (vaikų, tėvų) poreikių tenkinimas.

D. Malinauskienė (2010) teigia, kas „ypatingas dėmesys šiuolaikiniame ikimokyklinio ugdymo procese yra skiriamas vaiko asmenybės socialiniam, kognityviniam brandumui, konstruktyviam savaiminiam jų mokymuisi, kurio sąlygomis pedagogas tampa vaikų raidos pokyčių tyrinėtoju ir vertintoju“ (p. 73). Todėl šiandieninei visuomenei reikia profesionalaus pedagogo, kuris gebėtų atsižvelgti į nuolatinę kaitą ir gebančio valdyti vaikų ugdymo(si) procesą. Iš ugdytojo reikalaujama kokybiško, kompetentingo darbo, atsakomybės, vidinės intuicijos. S. Neifachas (2009) taip pat pabrėžia švietimo kokybės aktualumą kaip ypatingą kriterijų, pastarąjį įvardydamas kaip tęstinį bei nuolatinį švietimo uždavinį.

Pavyzdiniame auklėtojo pareigybės aprašyme (2005) akcentuojama ikimokyklinio ugdymo pedagogo siekiamybė – gebėjimas užtikrinti savo darbo kokybę. Šiame apraše įvardijamos naujos pedagogo kompetencijos, tokios kaip vadybinė, pokyčių valdymo, komandinio darbo gebėjimų, mentoriavimo, projektų kūrimo, mokymosi mokyti, problemų sprendimo ir pan. Todėl reikia pabrėžti, kad kiekvienas pedagogas turi ugdyti ir tobulinti minėtąsias kompetencijas, nes priešingu atveju jam bus sunku prisitaikyti prie besikeičiančios švietimo sistemos. Švietimo pokyčių inicijuoti įstatymai, kaip teigia S. Neifachas (2009), yra neišvengiamybė, nes jie išreiškia amžinojo judėjimo idėjas, atsinaujinimą ir prisitaikymą prie besikeičiančios švietimo tikrovės idėjų.

Mokslininkai (G. Šeibokienė, 2004; D. Malinauskienė, 2010) pabrėžia, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos yra vienos iš svarbiausių ugdomosios veiklos kokybę užtikrinančių veiksnių. Tačiau D. Malinauskienė (2010) daro prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo kokybė artimiausioje ateityje labai priklausys nuo pedagogų pasirengimo dirbti naujomis sąlygomis, todėl ši mokslininkė kalba apie poreikį modernizuoti šią profesiją, t. y. ruošti pedagogus dirbti žinių, informacinėje ir kūrybinėje visuomenėje, pradedant nuo ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo sistemos pertvarkos. Minėtasis kontekstas skatina mąstyti apie tai, kad būtina pradėti rengti

plataus edukacinio profilio vaikų ugdymo specialistus, kurie atitiktų bei atlieptų šiuolaikinės žinių visuomenės poreikius.

Temos ištirtumas. Analizuojant profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės problematiką, pastebima, kad mokslininkai kelia įvairius klausimus apie ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos profesionalumą, kokybišką ugdomąją veiklą, kokybiškos veiklos kryptis, o tai rodo šios temos daugiaaspektiškumą.

Moksliniuose darbuose yra keliami ikimokyklinio ugdymo, kaip paslaugos, kokybės klausimai. D. Martišauskienė (2008) atliko tyrimą apie tėvų ir pedagogų požiūrį į ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, kuris parodė, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė priklauso nuo jos turinio aiškumo ir tėvų sampratos, kas apskritai yra ikimokyklinio ugdymo paslauga ir kaip ji turi būti teikiama, bei bendro tėvų ir pedagogų požiūrio apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę. D. Martišauskienė (2011, 2012) atkreipia dėmesį į pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę kaip vieną iš pedagogų veiklos profesionalumo veiksnių. D. Martišauskienė ir K. Trakšelys (2013, 2016) laikosi tos nuomonės, kad vaikas yra švietimo įstaigos vartotojas, taip pat vertina švietimo paslaugų kokybę iš tėvų perspektyvos, nes tėvai ir jų vaikai yra šių paslaugų vartotojai.

Daugelio mokslininkų moksliniuose darbuose keliami ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos atnaujinimo problema. E. Jurašaitė-Harbison (2004a) pastebi, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi gebėti atnaujinti profesines kompetencijas kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcijas, kad atlieptų besikeičiančios švietimo sistemos realijas. K. Stankevičienė ir kt. (2009), nagrinėdamos ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos ir pedagogų vaidmens pokyčių savęs vertinimą, atskleidė, kad dauguma ikimokyklinio ugdymo pedagogų teigiamai vertina savo turimas profesines kompetencijas. Neretai jie susiduria su problemomis, susijusiomis su nepakankamu analitinių tyrimų, švietimo, komunikacinių, bendrosios kultūros ir pokyčių valdymo įgūdžių lygiu. E. Urnėžienė J. Tučienė (2014) išskiria šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo pedagogo lyderio vadybines kompetencijas ir nuolatinį jų tobulinimą kaip pagrindinį veiksnių, kuris lemia ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinį tobulėjimą ir jo kokybišką veiklą.

J. Smilgienė ir A. J. Juodaitytė (2017) akcentuoja ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtinio mokymosi organizacijoje svarbą. R. Pranaitytė ir D. Malinauskienė (2011) išskiria svarbiausius ugdomosios veiklos kokybę lemiančius veiksnius, kurie susiję su psichologiškai ir fiziškai saugia ugdomąją aplinka, nuolatinio pedagogų tobulėjimu, grupės klimatu, ugdytinių amžiaus tarpsnių ypatumų pažinimu, individualiu darbu su ugdytiniais, teikiant saviraiškos galimybių, svarbus yra tikslingas ir veiksmingas ugdomosios veiklos proceso organizavimas. A. Mazolevskienė ir J. Morkvėnienė (2016) išskiria ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos kokybės kriterijus. L. Abromaitienė ir V. Stanišauskienė (2014), J. Navaitienė ir

V. Danilovienė (2017) atkreipia dėmesį į ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinio perdegimo karjeros raidoje atvejį kaip aktualią problemą pedagogų profesinei bendruomenei.

Tyrimo problematika. Kaip žinia, auklėtojas suvokiamas kaip asmuo, kuris ugdo vaikus nuo gimimo iki šešerių metų pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Tai yra vienas svarbiausių ikimokyklinio ugdymo įstaigose darbuotojų, kuris daugiausia laiko praleidžia su vaikais ir užtikrina jų kokybišką bei visapusišką ugdymą. Pabrėžtina, kad „ikimokyklinio amžiaus vaikų auklėtojo darbas nėra lengvas. <...> Iš pedagogo reikalaujama kokybiško, kompetentingo darbo, atsakomybės, vidinės intuicijos ir kitų savybių“ (Smilgienė, 2012, p. 16). Akcentuotina, kad Lietuvos didžiuosiuose miestuose vis dar susiduriama ne tik su vietų vaikams trūkumu ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir / ar ikimokyklinio ugdymo grupėse, bet ir profesionalių ikimokyklinio ugdymo specialistų trūkumu.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigose ugdomi vaikai nuo pat ankstyvosios vaikystės (nuo gimimo), todėl šiame etape reikalinga profesionali ir kokybiška pedagogų veikla, kad vaikai gautų tinkamą priežiūrą ir kokybišką ugdymą. Ikimokyklinės įstaigos ugdytinių tėvų ir pedagogų nuomonės dėl ugdymo paslaugų kokybės ne visada sutampa dėl informavimo stokos ar skirtingų požiūrių. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamos paslaugos ne visada atitinka ir ugdytinių tėvų lūkesčius. M. Malovic ir S. Malovic (2017) pabrėžia, kad tėvų požiūris yra pirmasis žingsnis skirstant atsakomybę už ikimokyklinį ugdymą ir gerbiant tėvų teises dalyvauti visose jų ugdymo srityse. Šie procesai yra svarbūs siekiant nustatyti ir tobulinti ikimokyklinio ugdymo praktikos kokybę. Kaip žinia, ikimokyklinį ugdymą be praktikos sudaro tokie elementai kaip ikimokyklinio ugdymo sistema, teisinė ir programinė sistema, kultūros sistema ir kt. Tačiau ikimokyklinio ugdymo praktika siejama ir su įsiklausymu į tėvų nuomonę, t. y. ką tėvai pastebi ir kaip jie supranta iš savų pozicijų, koks, jų nuomone, turėtų būti ikimokyklinis ugdymas.

Remiantis minėtuoju kontekstu, šiame darbe keliami šie **probleminiai klausimai**:

1. Kokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės požiūriu?
2. Ar tenkina ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybę ugdytinių ir jų tėvų poreikius?
3. Koks turėtų būti profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas?

Tyrimo objektas – profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybė.

Hipotezė. Tikėtina, kad siekiant atliepti žinių, informacinės ir kūrybinės visuomenės poreikius, keičiasi ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės bei ugdomosios veiklos sampratos kryptys, suponuojančio profesionalaus pedagogo poreikį, kuris gebėtų atsižvelgti į nuolatinę kaitą ir valdyti vaikų ugdymo(si) procesą, užtikrinant kokybišką ugdymą.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių švietimo dokumentų turinį;
2. Apibrėžti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės bei ugdomosios veiklos sampratą;
3. Nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptis;
4. Ištirti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę ugdytinių tėvų ir pedagogų požiūriu.

Tyrimo metodologija. Šiame magistro darbe remiamasi teoriniu kontekstu, kuris išryškėja mokslinėje literatūroje, teisiniuose ir švietimo dokumentuose. Teoriniai aspektai atskleidė profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumus. Remiantis empirinio tyrimo duomenimis, atskleistas požiūris į profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę. Darbe remiamasi pedocentrizmo ir humanistinės psichologijos idėjomis.

Tyrimo metodai:

1. *Teoriniai* – mokslinės, metodinės, informacinės literatūros analizė, taip pat teisės aktų ir švietimo dokumentų turinio bei lyginamoji analizė, kuri padėjo išsiaiškinti tiriamo fenomeno esmę, atskleisti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumų teorinius pagrindus, pagrįsti tyrimo rezultatus.
2. *Empiriniai* – ugdytinių tėvų anketinė apklausa ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų anketinė apklausa. Apklausiant 2 skirtingus – ugdytinių tėvus ir ikimokyklinio ugdymo pedagogus – kontrolines grupes, ištirti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę.
3. *Statistiniai* – matematinių vidurkių skaičiavimas, duomenų analizė.

Tyrimo imtis ir organizavimas.

Tyrime dalyvavo Šiaulių miesto „X“ lopšelio-darželio ugdytinių tėvai ir šios ugdymo įstaigos ikimokyklinio ugdymo pedagogai.

Ugdytinių tėvų imtį atsitiktinės atrankos būdu sudarė 101 respondentas (2019-01-01 duomenimis, iš viso 223 vaikai lanko „X“ lopšelių-darželių). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų (2019-01-01 duomenimis, iš viso 72 ikimokyklinio ugdymo pedagogai dirba „X“ lopšelyje-darželyje) imtį tikslinės atrankos būdu pagal išsikeltus kriterijus (išsilavinimas ir darbo stažas) sudarė 40 respondentų.

Tyrimas atliktas 2019 m. balandžio 22–29 d.

Tyrimo etapai:

- Pirmajame etape buvo analizuoti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojantys švietimo dokumentai, studijuota mokslinė literatūra, gilintasi į naujausius mokslo tyrimus šia tema mokslinėse duomenų bazėse. Mokslinės literatūros studijos leido tiksliau suformuluoti tyrimo problemą, tikslą ir uždavinius.

- Antrajame etape 2019 m. balandžio mėnesį atliktas konstatuojamasis tyrimas, kurio tikslas – ištirti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumus ugdytinių tėvų ir pedagogų požiūriu.

- Trečiajame etape išanalizuoti tyrimo metu gauti duomenys. Remiantis gautais rezultatais tikrinti iškelti probleminiai klausimai, formuluotos darbo išvados ir parengtos rekomendacijos.

Darbo naujumas ir reikšmingumas. Iki šiol šioje srityje atlikti tyrimai yra negausūs ir fragmentiški, daugiau nagrinėti teoriniame lygmenyje, aktualizuojant apskritai ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos problematiką, neišskiriant profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo kokybinės dimensijos. Minėtas kontekstas suponuoja mintį apie būtinybę imtis naujų tyrimų. Galima teigti, kad šio darbo praktinį reikšmingumą pabrėžia tai, kad tyrimo metu, siekiant nustatyti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumus, atskleistas tiek ugdytinių tėvų, tiek ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūris šiuo klausimu. Daroma prielaida, kad atliktas profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumų tyrimas galėtų būti tęstinis profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės krypčių ir stilių nagrinėjimo objektas.

Darbo aprobacija:

Magistro darbo empirinio tyrimo duomenys pristatyti 2019-05-16 Šiaulių universiteto studentų mokslinių darbų konferencijoje (sekcija „Pedagogo vaidmuo šiuolaikinio ugdymo(si) procese“) – skaitytas pranešimas „Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumai“ (žr. 4 priedą).

Darbo struktūra. Darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalba, įvadas, 3 skyriai, diskusija, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas (iš vis 63 šaltiniai lietuvių ir anglų kalba), 4 priedai. Darbe pateikiama 13 lentelių, 10 paveikslų. Viso darbo apimtis be priedų – 83 puslapiai.

1. PROFESIONALAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGO VEIKLOS KOKYBĖS ANALIZĖ: TEORINIS ASPEKTAS

1.1. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių teisinių ir švietimo dokumentų apžvalga

Siekiant išnagrinėti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybines nuostatas, šiame magistro darbe laikomasi tokių esminių nuostatų:

- Visų pirma tikslinga išsiaiškinti, kokie Lietuvos Respublikos teisinės aktai ir švietimo dokumentai reglamentuoja profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos lauką (žr. 1 priedą);
- Antra, tikslinga atlikti atrinktų teisės aktų ir švietimo dokumentų turinio analizę, dėmesį sutelkiant į profesionaliam ikimokyklinio ugdymo pedagogui priskiriamas veiklos sritis ir būtinas kompetencijas.

A. Juodaitytė ir D. Martišauskienė (2008) atkreipia dėmesį į ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo reikšmės dekontekstualizavimą Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose. Minėtosios autorės teigia, kad dokumentus, teisės aktus galima suprasti kaip teorinę-empirinę konstrukciją, kuri atskleidžia kokybės procesą, rezultatus ir jo valdymo reikšmes. „Jų reikšmės suvokimas skatina vadovus ir pedagogus orientuotis į veiklą, suteikia galimybę suprasti ikimokyklinio ugdymo kokybišką valdymą kaip modernios Lietuvos švietimo politinę-strateginę kryptį. Svarbiausių Lietuvos Respublikos švietimo dokumentų turinio analizė padėjo atsakyti į klausimus: kokia kokybė suvokiama, kokiomis sąlygomis ją galima valdyti“ (Juodaitytė, Martišauskienė, 2008, p. 116). Dokumentų ir teisės aktų turinio analizei naudota kokybinė turinio analizės strategija leidžia, pasak B. Bitino (2006), gauti informaciją, atitinkančią daugelį kokybinių kriterijų: objektyvumą, patikimumą, validumą.

Minėtasis kontekstas suponuoja mintį šiame darbe laikytis tokios pozicijos: remiantis prieš tai jau išsikeltomis dviem esminėmis nuostatomis, pateikiama švietimo dokumentų turinio analizė ir ja remiantis formuluojamos išvados apie profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybines nuostatas (žr. 1 lent.).

1 lentelė. **Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybinės nuostatos: dokumentų ir teisės aktų turinio analizė**

Nr.	Dokumento / teisės akto pavadinimas, data	Esminės nuostatos
<i>Pedagogui priskiriamos veiklos kokybinės nuostatos: profesinės kompetencijos</i>		
1.	<i>Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas</i> (nauja statymo redakcija nuo 2011 m. kovo 17 d., Nr. XI-1281, <i>Valstybės žinios</i> , 2011-03-31, Nr. 38-1804)	Pedagogas – asmuo, įgijęs valstybės nustatytą išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją. Kompetencija traktuojama, kaip mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma
2.	<i>Pedagogų rengimo koncepcija</i> (patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004-09-16 sakymu Nr. ĮSAK-1441)	Pagrindinės pedagogo kompetencijos: 1. Bendroji kultūrinė kompetencija; 2. Dalykinė kompetencija; 3. Pedagogo profesinė kompetencija.
3.	<i>Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas</i> (patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. sausio 15 d. sakymu Nr. ĮSAK-54)	Pagrindinės mokytojo profesijos kompetencijos: 1. Bendrakultūrinės kompetencijos; 2. Profesinės kompetencijos; 3. Bendrosios kompetencijos; 4. Specialiosios kompetencijos.
<i>Ikimokyklinio ugdymo pedagogui priskiriamos veiklos kokybinės nuostatos: aukštasis išsilavinimas (kvalifikacija)</i>		
4.	<i>Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas</i> (patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. lapkričio 11 d. sakymu Nr. ĮSAK-2249)	Auklėtojui keliami privalomi išsilavinimo kriterijai: 1. Aukštasis arba aukštesnysis išsilavinimas; 2. Baigta viena iš mokytojų rengimo ikimokyklinėms įstaigoms arba edukologijos studijų krypties programa; 3. Auklėtojo kvalifikacija.
5.	<i>Barselonos siekių pagrindu parengtos Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijos</i> (priimtos komiteto ministrų 2002 m. rugsėjo 18 d. 808-jame Ministrų Atstovų susitikime)	Ikimokyklinio ugdymo pedagogai įvardijami kaip dienos priežiūros teikėjai, kuriems keliami šie privalomi išsilavinimo kriterijai: 1. Atitinkamas profesinis pasirengimas; 2. Būtinis žinios ir įgūdžiai, siekiant garantuoti aukštos kokybės dienos paslaugas.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis lentelėje nurodytais švietimo dokumentais.

Remiantis 1 lentelėje išskirtais esminiais švietimo dokumentais, kurie reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos sritis, išryškėja, kad profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybinės nuostatos grindžiamos remiantis tiek pedagogui (mokytojui) deleguojamomis kompetencijomis, kurios priskirtinos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogui, tiek konkrečiai ikimokyklinio ugdymo pedagogui (lopšelio-darželio auklėtojui) keliamiems reikalavimams, kuriuose akcentuojamas ikimokyklinio ugdymo pedagogo atitinkamas profesinis pasirengimas, t. y. pabrėžiama išsilavinimo svarba, atitinkanti iškeltus tam tikrus kriterijus.

Minėtasis teisinis kontekstas suponuoja mintį, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogui įstatymiškai reglamentuotinas tik profesinis – įgytas kvalifikacinis laipsnis – išsilavinimas, kai tuo tarpu Lietuvos Respublikos įstatymuose dėmesys sutelkiamas tik į profesines pedagogo kompetencijas, konkrečiau nedetalizuojant ir neskirstant pedagogų pagal jų kvalifikaciją.

Akcentuotina, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomąją veiklą, veiklos kokybės kryptis ir stilių apibrėžia vienas svarbiausių šalies strateginių dokumentų – *Geros mokyklos koncepcija* (2015), kurios esmė grindžiama siekiama „kelti šalies mokyklų, įgyvendinančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės lygį, parodyti mokyklai veiklos kryptį bei gaires ir

įgalinti ją veikti“. Akcentuotina, kad ši koncepcija traktuotina kaip orientacinės krypties universalus šiuolaikinės mokyklos plėtros dokumentas, kuris tik nurodo pageidaujamos mokyklos viziją, atkreipia dėmesį į poreikį mokykloms rengti ilgalaikes tobulinimo iniciatyvas. Minėtasis kontekstas leidžia susieti prieš tai įvardytas *Geros mokyklos koncepcijos* (2015) nuostatas su brėžiamomis ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptimis ir stiliu.

Remiantis minėta koncepcija, stebima, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys ir stilius grindžiamas švietimo kiekvienam kryptimi ir darbo stiliu, t. y. ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys ir stilius eina personalizuoto, suasmeninto ugdymo(si) ir mokymo(si) link, kai yra pripažįstama, kad kiekvieno mūsų patirtys, poreikiai, siekiai yra skirtingi, todėl mokymasis gali vykti skirtingais tempais ir būdais. Remiantis minėtu kontekstu, kalbama apie besikeičiantį ugdymo organizavimo procesą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, kuris siejamas su pasikeitusiu ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptimis ir stiliu, nes „mažiau paisoma tam tikram amžiaus tarpsniui numatytų pasiekimų normų (standartų), lanksčiau grupuojama, individualizuojama“ (*Geros mokyklos koncepcija*, 2015 [interaktyvus]). Reikia pabrėžti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptims ir stiliui įtakos taip pat turi mažėjantys privalomų „tinkamo mokymo“ receptų kiekis. Be to, pastebima, kad neretai mokomasi ir iš elektroninių šaltinių ir derinamas virtualus pažinimas, suvokiant aktyvaus mokymosi, mokymosi iš patirties svarbą.

Šiame darbe laikomasi nuostatos, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptis ir stilių sąlygoja skatinimas patiems „išrasti“ savo ugdymo įstaigą, kuriant jos veiklos modelius, aplinkas ir ugdymo būdus. Be to, ikimokyklinio ugdymo pedagogai ugdo ne griežtai nurodydami, bet skatindami, padėdami, o tai leidžia kalbti apie ugdymo aplinkos palankumą.

Remiantis minėtoje koncepcijoje išskirtais geros mokyklos aspektais (*Geros mokyklos koncepcija*, 2015 [interaktyvus]), galima pastaruosius susieti su ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptimis ir stiliu (p. 4–6):

- *Asmenybės ūgtis*. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas vienodai dėmesio skiria visų asmens kompetencijų, nustatytų ugdymo programose, ugdymui(si). Ikimokyklinio ugdymo pedagogai ugdytinių pasiekimus vertina atsižvelgdami ne vien į apibrėžtus, programinius ugdymo tikslus, bet ir į individualias kiekvieno vaiko išgales ir ypatybes, siekdami nuolatinės asmeninės pažangos vaikui tinkamu būdu ir tempu, netrikdomos ugdytinio pasiekimų lygio grupėje įvertinimą.
- *Gyvenimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje: saviraiškų dalyvavimas*. Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ryškus bendruomeniškumas: ikimokyklinio ugdymo pedagogas jaučia organizacijos narių vienybę, talkina kitiems, yra įsipareigojęs ugdymo įstaigos bendruomenei.
- *Ugdymasis (mokymasis): dialogiškas ir tyrinėjantis*. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdymo turinys įdomus, provokuojantis, pakankamai platus ir gilus, kuriantis iššūkius. Vaikai

mokomi spręsti gyvenimiškas problemas, ikimokyklinio ugdymo pedagogas ugdo šiuolaikiniam gyvenimui aktualias kompetencijas. Vaikai mokosi tyrinédami, eksperimentuodami, atrasdami ir išrasdami, kurdami, bendraudami. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas vaikus ugdo remdamasi dialogo principu (dialogiškas).

- *Ugdymas (mokymas): paremiantis ugdymąsi (mokymąsi).* Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdymas nėra savitiksliis – jis padeda vaikui ugdytis įvairias jam ir visuomenei svarbias kompetencijas, moko lankstumo kintant aplinkai ir gebėjimo susidoroti su iššūkiiais, skatina savarankiškai kelti klausimus ir mąstyti. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas daug dėmesio skiria mokymui(si) mokytis – rasti, atsirinkti, įprasminti žinojimą. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo mokymas(is) yra partneriškas, bet jis moko atsižvelgdamas ir į individualius poreikius.

- *Darbuotojai: asmenybių įvairovė.* Visus ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančius asmenis sieja nuostatų pozityvumas. Darbuotojai – savo sričių profesionalai, kurie rūpinasi nuolatinio asmeninio tobulėjimu, plečia ne tik profesinį, bet ir bendrą kultūrinį akiratį. Jie atviri naujovėms, nebijo tyrinėti ir bandyti, nuolat mokosi.

- *Ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenė: besimokanti organizacija.* Ikimokyklinio ugdymo pedagogas mokosi kartu su kitais ir iš kitų, jaučia skatinimą mokytis ir asmeniškai tobulėti. Bendruomenė susibūrusi į nuolatinio mokymosi organizaciją.

- *Lyderystė ir vadyba: įgalinančios.* Vadovavimas ir lyderystė ikimokyklinio ugdymo įstaigoje yra pasidalyti. Nuomonių įvairovė ir diskusijos yra neatsiejama dalis. Vertinamas kūrybiškumas ir naujos idėjos.

- *Ugdymo(si) aplinka: dinamiška, atvira ir funkcionali.* Ikimokyklinio ugdymo pedagogas dirba atviroje, funkcionalioje, dinamiškoje ugdymo(si) aplinkoje, kuri stimuliuoja ugdytinių norą mokytis, skatina jų mąstymą, kūrybiškumą. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas dirba patogiose, funkcionaliose, lengvai pertvarkomose, maloniai spalvingose patalpose. Ugdytiniai taip pat prisideda prie ugdymo įstaigos aplinkos kūrimo savo idėjomis ir darbais, dalyvauja kuriant aplinką, kurioje jiems gera, įdomu ir smagu būti. Ugdymo įstaiga nesibaimina aplinkų ir baldų išskirtinumo, neįprastumo.

Pedagogų rengimo reglamente (2018) nustatomi pedagogo kvalifikacijos ir dalykinės kompetencijos įgijimo, pedagoginių studijų programų, pedagoginės stažuotės vykdymo reikalavimai, pedagogų profesinio augimo būdai, pedagogų rengimo centrų veiklos reikalavimai. Pateikiama profesinio augimo sąvokos apibrėžimas – tai „dirbančio pedagogo profesinių kompetencijų plėtotė ir gilinimas visos aktyvios profesinės veiklos laikotarpiu“ (p. 2).

Šiame reglamente nurodomos pedagogo kvalifikacijai įgyti būtinos bendrosios ir specialiosios kompetencijos, kurios plėtojamos ir gilinamos visą aktyvios profesinės veiklos laikotarpį. Prie bendrųjų kompetencijų priskiriamos šios: lyderystės; kūrybiškumo, problemų

sprendimo ir kritinio mąstymo; socialinio teisingumo, pilietiškumo; refleksijos ir įsivertinimo, nuolatinio tobulėjimo; organizacijų ir pokyčių valdymo; socialinės-emocinės; skaitmeninio raštingumo; medių raštingumo. Specialiosios kompetencijos įvardijamos tokios: ugdytinio ir jo aplinkos pažinimo; ugdymo(si) turinio kūrimo, valdymo ir įgyvendinimo; ugdytinio pažangos, pasiekimų vertinimo ir grįžtamojo ryšio užtikrinimo; profesinės veiklos tyrimo; profesinės partnerystės, tinklaveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo.

Pedagogų rengimo reglamente (2018) apibrėžiami profesinio augimo būdai. Akcentuojama, kad pedagogo profesinis tobulėjimas ir augimas vyksta visą jo aktyvios profesinės veiklos laiką, pradedamas pedagoginės stažuotės metu, įtvirtinant kompetencijas, įgytas aukštojoje mokykloje, ir tęsiamas plėtojant tiek horizontaliąją, tiek vertikaliąją profesinę karjerą. Pabrėžiama, kad pradėjęs profesinę karjerą pedagogas privalo plėtoti ir gilinti profesines kompetencijas pasirinkdamas profesinio augimo būdus: studijuoti aukštojoje mokykloje, tobulinti bendrąsias ir specialiąsias kompetencijas savišvietos būdu ar dalyvaudamas švietimo įstaigos, kaip besimokančios bendruomenės, veikloje, neformaliose kompetencijų tobulinimo programose, siekdamas aukštesnio kompetencijų lygmens.

Lietuvos švietimo būklės 2013–2016 m. apžvalgoje (2017) (toliau – apžvalga) pateikiama ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo būklės 2013–2016 m. apžvalga. Kaip svarbiausi pasiekimai išskiriamas įteisintas privalomas priešmokyklinis ugdymas; atnaujintas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinys; sukurti ir praktiniam įgyvendinimui pateikti įvairūs ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai. Šioje apžvalgoje kaip ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo svarbiausi iššūkiai įvardijami šie: dideli ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės skirtumai atskirose įstaigose; nepakankamas ikimokyklinio ugdymo prieinamumas; nepakankamas ikimokyklinio ugdymo organizavimui skirtas mokinio krepšelis; nesukurta ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų/grupių veiklos kokybės vertinimo sistema; nepakankama ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo kokybė.

Minėtoje apžvalgoje strateginiais ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pokyčiais 2013–2016 m. nurodyti Atnaujintas ankstyvojo ugdymo turinys; siekis padidinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą bei ugdymo organizavimo formų įvairovę; siekis finansavimo tikslingumo; ankstyvojo ugdymo kokybės stebėseną; siekis personalo profesionalumo.

Kalbant apie ankstyvojo ugdymo turinio kokybę, prieinamumą, valdymą ir finansavimą, pabrėžiamas nepakankamai kokybiškai įgyvendinamas atnaujintas ankstyvojo ugdymo turinys. Atkreipiamas dėmesys, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos / grupės mažiausiai aprūpintos įranga ir interaktyviomis skaitmeninėmis platformomis, kurios būtų pritaikytos ir suteiktų naują kokybę programų modeliavimui, ugdomosios veiklos planavimui ir vaikų pasiekimų vertinimui. Pabrėžiama, kad ikimokyklinio ugdymo kokybės siekti trukdo pedagogų darbo sąlygos,

jos skiriasi nuo mokytojų darbo sąlygų. Tai neleidžia pritraukti jaunų gabių pedagogų dirbti šioje srityje.

Lietuvos švietimo būklės 2013–2016 m. apžvalgoje (2017) keliamos ankstyvojo ugdymo įstaigų ir grupių veiklos kokybės išorinio vertinimo problemos. Viena tokių problemų – ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir priešmokyklinio ugdymo grupių veiklos kokybės įsivertinimui naudojama neatnaujinta rekomendacinio pobūdžio *Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika* (2005). Be to, atkreipiamas dėmesys į tai, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų bei priešmokyklinio ugdymo grupių veiklos kokybės išorinio vertinimo tvarkos aprašas neparengtas, taigi veiklos kokybės vertinimo sistema nėra dualinė, ji nedera su mokyklų, įgyvendinančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo ir išorinio vertinimo principais bei rodikliais.

Dar vienas probleminis aspektas, iškeltas šioje apžvalgoje – tai ankstyvojo ugdymo pedagogų rengimo problemos. Teigiama, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo programų kokybė nėra aukšta. Jauni ikimokyklinio ugdymo specialistai dažnai susiduria su nešiuolaikiško ugdymo praktikomis konkrečiose ugdymo įstaigose, todėl sunkiau įgyja būtinas praktines profesines kompetencijas. Pabrėžiama, kad esant specialistų trūkumui, į ikimokyklinio ugdymo įstaigas dirbti priimami ne ikimokyklinį pedagoginį išsilavinimą turintys mokytojai ar socialiniai pedagogai. Akcentuojamas siekis patenkinti ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo poreikį.

Taigi, pripažįstant didžiulę ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kuriamą pridėtinę vertę, kurią menkina netolygi ugdymo kokybė dėl skirtingose srityse esamų problemų, rekomenduojama visą švietimo pertvarką konstruoti pradedant ikimokykliniu ugdymu (kokybės stebėseną ir užtikrinimą, pagalbos mechanizmas, pedagoginių profesijų prestižo kėlimas ir t.t.), sukurti, įdiegti ir įgyvendinti veiklos kokybės dualinę vertinimo sistemą su pagalbos mechanizmu, spręsti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų ruošimo, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo problemas.

Nagrinėjant detaliau jau minėtą *Pavyzdinį auklėtojo pareigybės aprašymą* (2005), galima pastebėti, kad auklėtojo profesinės veiklos laukas yra aiškiai apibrėžtas, pastarąjį suskirstant į atitinkamus ugdymo principus, kuriuos jis gebėtų taikyti savo profesinėje veikloje:

- Visuminis ugdymas;
- Individualizuotas ugdymas;
- Tęstinis ugdymas;
- Ugdymo metodų dermė.

Jau minėtame *Pavyzdiniame auklėtojo pareigybės aprašyme* (2005, p. 1–3) be ugdymo principų taip pat įvardijamos šios funkcijos ir pareigos, kurios deleguojamos auklėtojo profesijai:

1. Ugdomojo proceso organizavimas ir vykdymas (Organizuoti ir vykdyti ugdomąjį procesą);
2. Individualių ugdymo(-si) programų rengimas pagal poreikį (Prireikus dalyvauti rengiant individualias vaikų ugdymo(-si) programas);
3. Sistemingas vaikų pažangos vertinimas bei fiksavimas ir šios informacijos perdavimas tėvams (Sistemiškai vertinti, fiksuoti vaikų daromą pažangą, apie vaikų pasiekimus informuoti tėvus (globėjus));
4. Dalyvavimas projektinėje ir pan. veikloje (Inicijuoti ir / ar dalyvauti bendruose įstaigos renginiuose, projektuose ir kitose veiklose);
5. Informavimas ir konsultavimas (Teikti informaciją, pagal kompetenciją konsultuoti tėvus (globėjus), kitus įstaigoje dirbančius specialistus ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimais);
6. Individualių vaikų poreikių dermė su ugdymo programos tikslais (Organizuojant ir vykdant ugdomąjį procesą grupėje, atsižvelgti individualius vaikų ugdymosi poreikius ir amžių, įstaigos ikimokyklinio ugdymo programos tikslus);
7. Saugumo užtikrinimas (Saugoti ir stiprinti vaikų sveikatą, garantuoti vaikų fizinį ir psichologinį saugumą grupėje, salėje, kitose įstaigos erdvėse, žaidimų aikštelėse ir kt. aplinkose);
8. Ugdymo, priežiūros ir globos dermė (Derinti tarpusavyje vaikų ugdymą, priežiūrą, globą);
9. Bendradarbiavimas su šeima (Bendradarbiauti su šeima, skatinti tėvus (globėjus) dalyvauti grupės veikloje, derinti šeimos ir įstaigos interesus, didinti vaiko kokybiško ugdymo(-si) galimybes);
10. Bendradarbiavimas su kolegomis (Bendradarbiauti su kitais grupėje, įstaigoje dirbančiais specialistais vaikų ugdymo klausimais);
11. Sistemingas informavimas apie ugdytinių sėkmes ir nesėkmes (Sistemiškai informuoti tėvus (globėjus) apie vaikų pasiekimus, ugdymo(-si) poreikius ar iškilusias problemas).

Remiantis *Pavyzdiniame auklėtojo pareigybės aprašyme* (2005) išskirtomis funkcijomis ir pareigomis, kurios deleguojamos auklėtojo profesijai, galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogas turi būti ne tik kompetentingas savo profesinėje srityje (pvz.: gebėjimas organizuoti ir vykdyti ugdomąjį procesą; gebėjimas derinti vaikų ugdymo, priežiūros ir globos funkcijas tarpusavyje; gebėjimas derinti individualius vaikų poreikius su ugdymo programos tikslais ir pan.), bet ir turėti specialiąsias kompetencijas (pvz.: gebėjimas dalyvauti projektinėje ir pan. veikloje, ir pan.), bendrakultūrinės kompetencijas (pvz.: gebėjimas užtikrinti vaiko saugumą, ir pan.) ir bendrąsias kompetencijas (pvz.: gebėjimas sistemingi informuoti apie ugdytinių sėkmes ir

nesėkmes; gebėjimas informuoti ir konsultuoti; gebėjimas bendradarbiauti su tėvais ir kolegomis, ir pan.). Minėtasis kontekstas atskleidžia, kad profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybinės nuostatos grindžiamos mokytojo profesijai priskiriamų kompetencijų dermės principais. Vadinasi, tiek ikimokyklinio ugdymo pedagogas, tiek apskritai pedagogas (mokytojas) savo veiklos lauke, siekdamas profesionalumo ir kokybės, turi vadovautis bendrakultūrinėmis, profesinėmis, bendrosiomis bei specialiosiomis kompetencijomis kaip dedamosiomis, išskirtomis *Mokytojo profesijos kompetencijos apraše* (2007), nes jos reikalingos siekiant užtikrinti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą.

Reikia pastebėti, kad *Barselonos siekių pagrindu parengtose Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijose* (2002) ikimokyklinio ugdymo pedagogai įvardijami kaip dienos priežiūros teikėjai, kuriems privalomas tam tikras profesinis pasirengimas, atitinkamos žinios bei įgūdžiai, kurie leistų juos suvokti kaip profesionalius ikimokyklinio ugdymo pedagogus, teikiančius aukštos kokybės dienos paslaugas. Minėtose rekomendacijose taip pat įvardyti gebėjimai, priskirtini ikimokyklinio ugdymo pedagogams, kurie suvoktini kaip profesionalumo ir kokybiškos veiklos kriterijai:

1. Gebėjimas užmegzti, vystyti ir plėtoti pasitikėjimu grįstus santykius su vaikais;
2. Gebėjimas būti dėmesingu vaikų poreikiams;
3. Gebėjimas vystyti individualų darbą su vaiku, atsižvelgiant vaiko ir / ar jo šeimos asmeninius poreikius, gebėjimus, lūkesčius, gyvenimo aplinkybes, kalbą ir kultūrinį paveldą, vietos bendruomenės kontekstą;
4. Gebėjimas mokyti vaikus mokytis per kasdienių patirčių išgyvenimą;
5. Gebėjimas vystyti ir plėtoti pagarba grįstus santykius su tėvais, kolegomis ir kitais profesionalais;
6. Gebėjimas vystyti bendradarbiavimą ir partnerystę;
7. Gebėjimas reflektuoti apie ugdymo praktiką bei profesinį tobulėjimą.

Lyginamoji dokumentų *Pavyzdinio auklėtojo pareigybės aprašymo* (2005) ir *Barselonos siekių pagrindu parengtose Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijose* (2002) turinio analizė rodo, kad minėtuose dokumentuose sutampa ikimokyklinio ugdymo pedagogams priskiriami gebėjimai. Šiame magistro darbe laikomasi nuostatos, kad *Pavyzdinio auklėtojo pareigybės aprašymo* (2005) turinys yra grindžiamas *Barselonos siekių pagrindu parengtose Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijomis* (2002); matyti, kad *Pavyzdinio auklėtojo pareigybės aprašymo* (2005) turinys yra smulkiau detalizuotas, įvedant papildomų gebėjimų, priskiriamų ikimokyklinio ugdymo pedagogams, kai tuo tarpu minėtose rekomendacijose taip pat kalbama ir apie priešmokyklinio ugdymo pedagogus.

Apibendrinant galima teigti, kad profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklą reglamentuojančių švietimo dokumentų ir teisės aktų turinio analizė leidžia susidaryti visuminį vaizdą apie mūsų šalies profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos lauką ir jam priskiriamas kokybines nuostatas. Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogui priskirtinos tiek visiems pedagogams keliamos kompetencijos, tiek konkretūs, su ikimokyklinio ugdymo sritimi, susiję gebėjimai. Išaiškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai įvardijami esantys dienos priežiūros paslaugų teikėjai. Išryškėjo ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinio pasirengimo klausimas kaip profesionalumo ir kokybiškos veiklos ženklas.

1.2. Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės samprata

D. Martišauskienė (2008) pastebi, kad šiuolaikinė ikimokyklinio ugdymo įstaiga yra modernizuojama, todėl veiksmingi švietimo ir socialiniai pokyčiai yra susiję su švietimo naujovių sklaida ir švietimo įstaigų plėtra. *Metodinėse rekomendacijose nevalstybiniam ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų teikėjams* (2013) pažymima, kad Vyriausybė nustato ir reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo organizavimo tvarką. Įstaigai suteikta galimybė formuoti individualų ugdymo turinį ir individualizuoti ugdymo procesą (ikimokyklinio ugdymo programa, metinis veiklos planas). Pedagogai įgijo galimybę patys rinktis, modeliuoti, tobulinti ugdymo turinį. Nauja pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema sudaro didesnes galimybes dalyvauti mokymuose ir kituose mokymo centruose, kaupti kvalifikacijai skirtas lėšas, jas panaudoti studijoms, kursams, stažuotėms (*Metodinės rekomendacijos nevalstybiniam ikimokyklinio..., 2013*). Minėtais kontekstais atskleidžia, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos tapo labiau nepriklausomos ir turi galimybę kurti individualias švietimo programas, į tai aktyviai įtraukiant ir tėvus. Tokiu būdu švietimo institucijos bando integruoti tėvus į ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės kontroliavimo procesą. Šios išvardytos priežastys glaudžiai siejasi su profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės samprata.

D. Martišauskienė (2008) laikosi tos nuomonės, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė turėtų būti vertinama skirtingai, todėl svarbu nustatyti, nuo kokių veiksnių priklauso ikimokyklinio ugdymo kaip paslaugos kokybė, kaip paslaugų vartotojai (tėvai) ir paslaugų teikėjai (pedagogai) suprastų vienas kitą, kalbant apie vaikų priežiūros, švietimo, finansavimo galimybių ir pan. klausimus. Minėtosios autorės atliktas tyrimas apie tėvų ir pedagogų nuomonę ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės aspektu parodė, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė priklauso nuo jos turinio aiškumo ir tėvų sampratas, kas apskritai yra ikimokyklinio ugdymo paslauga ir kaip

ji turi būti teikiama, bei bendro tėvų ir pedagogų požiūrio apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę.

D. Martišauskienė (2011), nagrinėdama ikimokyklinio ugdymo įstaigų sistemos problemą, pabrėžia, kad yra sudėtinga apibrėžti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės sampratą, nustatyti kokybiško valdymo plėtros ir vertinimo galimybes. Šios autorės nuomone, yra galimybė patvirtinti, kad tiek vadovai, tiek pedagogai supranta, kad pagrindinė švietimo paslaugų teikimo kokybės nuostata yra ankstyvojo vaikystės ugdymo kokybė ir klientų (vaikų, tėvų) poreikių patenkinimas.

J. Smilgienė ir kt. (2015) pažymi, kad šiandien bendruomenėms reikia tokių pedagogų, kurie gali laiku reaguoti į pokyčius ir suteikti geros kokybės švietimą ikimokyklinio ugdymo srityje. Ypatingas dėmesys skiriamas savišvietai, nes tai išankstinė kompetencijos ugdymo sąlyga. Autorių atliktas empirinis tyrimas parodė, kad respondentai supranta, kad profesinis tobulėjimas yra nuolatinis procesas, o ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimas yra veiksmingas būdas ugdyti profesinę kompetenciją.

J. Ruškus ir kt. (2009) atliko tyrimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimo aspektu. Minėtoji tyrėjų grupė dar kartą atkreipia dėmesį į *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą* (2011), kuris jau buvo minėtas šiame darbe, ir akcentuoja, kad ikimokyklinio ugdymo paskirtis suvokiama kaip pagalba vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etinės, socialinius, pažintinius poreikius. Be to, pabrėžiama, kad ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o ugdymo įstaigos suvoktinės kaip pagalbinės / papildomos institucijos, kurios prisideda prie vaikų ugdymo. Vadinasi, ikimokyklinis ugdymo pedagogai traktuotini kaip profesionalūs paslaugos teikėjai, kurie turi teikti kokybiškas paslaugas, bet šeima lieka ta institucija, kuri prisiima visą atsakomybę už savo vaiko įvairiapusį ugdymą.

Tęsiant prieš tai išsakytą mintį, tikslinga remtis ir *Lietuvos Respublikos nutarimu dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos gyvendinimo programos* (2005), kuriame apibrėžiama pagalba padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį laikantis tokių nuostatų:

- Įgyti kultūrinių-socialinių kompetencijų;
- Būti savarankiškam, veikliam ir atsakingam;
- Trokštančiam ir gebančiam nuolat mokytis;
- Kurti savo ir bendruomenės gyvenimą;
- Ugdyti bendrąsias asmens vertybines nuostatas ir gebėjimus.

Šioje programoje kalbama apie poreikį švietimo ir mokymo sistemas pritaikyti naujiems kompetencijų reikalavimams, kurie siejasi ir su ikimokyklinio ugdymo pedagogų kokybiškos veiklos lauku: „užtikrinti ir didinti švietimo ir mokymo patrauklumą bei atvirumą, tobulinti kokybės

standartus, didinti švietimo ir mokymo galimybių pasiūlą, užtikrinti lanksčius mokymosi modelius, plėtoti mokomų asmenų mobilumo galimybes; įvairinti švietimo, mokymo ir žinių siekimo formas, lengvinti jų prieinamumą visiems tinkamai organizuojant darbą, pasitelkiant šeimos paramos tarnybas, profesinį orientavimą ir prireikus naujus išlaidų pasidalijimo būdus“ (*Lietuvos Respublikos nutarimu dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos gyvendinimo programa*, 2005).

Be jau minėtosios programos Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtino *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programą* (2007), kurioje siekta šių tikslų, glaudžiai besisiejančių su ikimokyklinio ugdymo pedagogų kokybinėmis veiklos nuostatomis:

- Didinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą visoms gyventojų grupėms, mažinant socialinę atskirtį ir skirtumus tarp savivaldybių;
- Užtikrinti lanksčias ikimokyklinio ugdymo paslaugas, atitinkančias ilgalaikės ekonominės visuomenės plėtros perspektyvas;
- Laiduoti gerą ikimokyklinio ugdymo kokybę;
- Formuoti mokymosi visą gyvenimą pradmenis ir mažinti pasitraukimo iš mokymosi proceso riziką.

Galima teigti, kad šia programa siekta atliepti ikimokyklinio ugdymo pedagogų kokybinėmis veiklos nuostatomis, nes siekta didinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą ir veiksmingumą, gerinti kokybę, pvz.: gerinti teikiamas ikimokyklinio ugdymo paslaugas; ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių pedagogų rengimo metodologinių pagrindų stiprinimas; ikimokyklinį ugdymą organizuojančių ir šias paslaugas teikiančių darbuotojų kompetencijų ir prestižo didinimas; ikimokyklinio ugdymo stebėseną ir pan.

Barselonos siekių pagrindu parengtose Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijose (2002) taip pat dėmesys skiriamas kokybiškoms ikimokyklinio ugdymo paslaugoms, o tai irgi yra tiesiogiai susiję su ikimokyklinio ugdymo pedagogų kokybinėmis veiklos nuostatomis. Skiriami šie pagrindiniai dienos priežiūros paslaugų kriterijai:

- Prieinamumas;
- Kokybiškos dienos priežiūros paslaugos, nepaisant socialinio ir ekonominio statuso, specialiųjų poreikių ir pan.;
- Lengvatos / išgalėjimas;
- Lankstumas (teikiamos paslaugos turi būti jautrios ir tenkinti vietines sąlygas, taikant atitinkamus metodus bei siekiant užtikrinti aukštą paslaugų kokybę);
- Kokybė (kokybė vertinama atsižvelgiant dienos priežiūros paslaugų teikėjus, tėvų įtraukimą, veiklų programas, fizinę aplinką, grupių sudėtį, suaugusiojo ir vaiko santykį).

Kaip pastebi J. Ruškus ir kt. (2009), *Barselonos siekių pagrindu parengtose Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijose* (2002) tėvų traukimas pripažįstamas kaip būtinas kokybiškų paslaugų aspektas, garantuojantis vaiko ugdymo tęstinumą (plg.: apie tai kalbama ir *Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme*, 2011). Minėtieji autoriai pastebi, kad atsakomybės dalijimasis vaiko ugdymo klausimais tarp tėvų ir ugdytojų, garantuoja partneriškus santykius, pagrįstus nuolatiniu konstruktyviu dialogu, tarpusavio pasitikėjimu, supratimu, pagarba, informacijos ir ekspertinių žinių dalijimusi.

Galima sutikti su J. Ruškaus ir kt. (2009) nuomone, kad dienos priežiūros paslaugų institucijoje, t. y. vaikų lopšeliuose-darželiuose ugdymo programos ir veiklos turi būti paremtos holistiniu požiūriu, t. y. turi būti lanksčios ir pasižyminčios daugybe planuotų ir spontaniškų veiklų; drąsinančios vaikų sąveiką su aplinka, lengvinančios jų socialinę integraciją. Kaip jau buvo minėta anksčiau, į vykdomas veiklas turėtų būti traukiamas kasdienių buitinių įgūdžių lavinimas; veiklos viduje ir lauke.

Reikia pabrėžti, kad siekiant ugdyti vaiką, neužtenka vien tik ikimokyklinio ugdymo pedagogo aukštojo išsilavinimo, kaip nurodoma teisės aktuose ir dokumentuose, bet taip pat svarbi kokybiška vaiko ir suaugusiojo kaip ugdytojo sąveika, kuri vyksta vaikui saugioje ir jį palaikančioje aplinkoje. Todėl profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas kaip kompetentingas specialistas turi atsižvelgti į vaiko amžių, išsivystymo lygį, individualius poreikius ir lūkesčius bei bendrą grupės situaciją, ir planuoti veiklos ugdymo institucijoje taip, kad per natūralias – kasdienes ir gyvenimiškas – patirtis ugdytinis įgytų naujų žinių, įgūdžių, elgesio bruožų ir modelių, vystytųsi jo suvokimas bei supratimas. Be to, profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas kaip kompetentingas specialistas turi paisyti vaiko amžiaus, bet kartu jam sudaryti sąlygas dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose, taip ugdant jo demokratinius įgūdžius. Veiklų įgyvendinime naudojami metodai turi įgalinti vaikus vystyti teigiamą savęs įvaizdį, pagarbą rasių, kultūrų, kalbų, lyčių, fizinių ir protinių galių skirtumams (Ruškus ir kt., 2009). K. M. Purtell ir A. Ansari (2018), remdamiesi naujausiais tyrimais, nustatė, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų grupių sudėtis taip pat turi įtakos ankstyvajam vaikų ugdymuisi. Šie autoriai nagrinėja, kokios sąsajos tarp grupėje esančių vaikų amžiaus ir vaikų mokymosi pasiekimų, ar vaikų pasiekimai skiriasi nuo grupės kokybės ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų savybių. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad sąsajos tarp vaikų amžiaus grupėje ir vaikų pasiekimų sąveikauja su ugdymo kokybe.

J. Ruškus ir kt. (2009) pastebi, kad planuojant ir įgyvendinant kasdienes veiklas ir programas, būtina atsižvelgti į gabių ir talentingų vaikų poreikius, lūkesius. Ši tyrėjų grupė taip pat akcentuoja, kad ugdymo institucijos veiklos programos turi būti reguliariai vertinamos siekiant patenkinti kintančius visuomenės poreikius. Siekiant užtikrinti kokybišką ugdytojo ir ugdytinio santykį, grupėje turi būti adekvatus vaikų ir suaugusiųjų skaičius, kad būtų galima palaikyti

kontakta, tenkinti individualius vaikų poreikius, rodyti dėmesį, garantuoti saugumo jausmą bei dirbti mažose grupelėse. Ugdymo institucijoje turi būti sudaromos tinkamos sąlygos ugdytojo darbui ir santykio plėtotei dirbant integruotose grupėse, specialiųjų poreikių ir neįgalių vaikų grupėse, multikultūrinėse grupėse, skirtingo ir / arba vieno amžiaus vaikų grupėse (Ruškus ir kt., 2009).

Apibendrinant galima teigti, kad sudėtinga apibrėžti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės sampratą, nustatyti kokybiško valdymo plėtros ir vertinimo galimybes. Išaiškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė turėtų būti vertinama skirtingai, todėl svarbu nustatyti, nuo kokių veiksnių priklauso ikimokyklinio ugdymo kaip paslaugos kokybė, užtikrinti, kad paslaugų vartotojai (tėvai) ir paslaugų teikėjai (pedagogai) suprastų vienas kitą, kalbant apie vaikų priežiūros, švietimo, finansavimo galimybių ir pan. klausimus. Nustatyta, kad tėvų traukimas pripažįstamas kaip būtinas kokybiškų ikimokyklinio ugdymo paslaugų aspektas, garantuojantis vaiko ugdymo tęstinumą. Reikia pabrėžti, kad siekiant ugdyti vaiką, neužtenka vien tik ikimokyklinio ugdymo pedagogo aukštojo išsilavinimo, kaip nurodoma teisės aktuose ir dokumentuose, bet taip pat svarbi kokybiška vaiko ir suaugusiojo kaip ugdytojo sąveika, kuri vyksta vaikui saugioje ir jį palaikančioje aplinkoje.

1.3. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos kokybė samprata

E. Jurašaitė-Harbison (2004b) pastebi, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi gebėti atnaujinti profesines kompetencijas, kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcijas, kad atlieptų besikeičiančios švietimo sistemos realijas. Ši autorė teigia, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai Lietuvoje, kaip ugdymo proceso dalyviai, aktyviai dalyvauja besikeičiančiuose visuomenės procesuose ir linkę įgyvendinti humanistinę požiūrį į švietimą. Jie veiksmingai diegia naujoves, reikalaujančias iš jų naujų kompetencijų, ir yra skatinami nuolat tobulėti savo profesijoje. Atsižvelgiant į mokytojų (jiems priskiriamų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų) išsilavinimą, geografinę teritoriją (miestas, regioninis centras, kaimo vietovė), pasikeitimas profesine patirtimi, profesinio tobulėjimo intensyvumas yra skirtingas. Taigi ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi skirtingą socialinę ir profesinę patirtį, todėl jų požiūris į ugdymo programos turinį ir jo išpildymą yra nevienodas. Todėl jau 2004 m. E. Jurašaitė-Harbison akcentavo poreikį sukurti modelį, kuris būtų skirtas parengti ikimokyklinio ugdymo pedagogų Lietuvoje profesinius standartus, kuriais remiantis būtų galima kelti ugdymo tikslus, rengiant ikimokyklinio ugdymo pedagogus, ir taikyti jų ugdomosios veiklos kriterijus. Toks standartas, pasak minėtosios autorės, turėjo tapti mokytojų

rengimo įstaigų ikimokyklinio ugdymo ir kvalifikacijos kėlimo pagrindu ir būtų leidęs tiksliau apibrėžti ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos sampratą lauką.

E. Jurašaitė-Harbison (2004a) parengė ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinių kompetencijų modelį, kurį sudaro penki komponentai, nukreipti į pedagogo kūrybinės galios, gebėjimų, žinių, įpročių ir vertybinių orientacijų holistinę išvalgą (žr. 2 lent.).

2 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinių kompetencijų modelio dedamosios**

Nr.	Profesinių kompetencijų komponentas	Charakteristika
1.	Pedagoginis išprusimas	Ši kompetencija apibūdinama kaip specifinė pedagogo kompetencija, kuri įeina į kiekvienos profesijos kompetencijų aprašą. Ją sudaro bendrosios, psichologinės, dalykinės žinios, ugdytinių pažinimas, gebėjimas sukaupti tokias žinias ir jas taikyti atliekant veiklą.
2.	Veiklos prognozavimo ir planavimo (teleologinė) kompetencija	Ši kompetencija apibūdinama kaip pedagogų gebėjimas koordinuoti veiklą su kolegomis, tėvais ir ugdymo įstaiga, gebėjimu numatyti ugdymo tikslus ir jų įgyvendinimo būdus.
3.	Ugdymo proceso organizavimo kompetencija	Ši kompetencija apibūdinama kaip pedagogo gebėjimas organizuoti ugdymo procesą remiantis atitinkančiais tikslus šaltiniais ir ištekliais: žmonėmis, laiku, informacija, materialiniais ištekliais.
4.	Pedagoginis bendravimas ir bendradarbiavimas	Ši kompetencija apima pedagogų tarpusavio santykius, pagrįstus dalijimusi naudinga patirtimi, pagalbos vienas kitam teikimą, bei vaikų, tėvų ir pedagogų nuolatinį bendravimą ir bendradarbiavimą siekiant bendro tikslo.
5.	Ikimokyklinio ugdymo kaitos kompetencija	Ši kompetencija apibūdina pedagogų požiūrį į kaitą, jų gebėjimą inicijuoti kaitą ir dalyvauti kaitos procesuose.

Šaltinis: Jurašaitė-Harbison, E. (2004a). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: struktūra, modelių realizavimas, įvertinimas*. Daktaro disertacija. Vilnius: VPU. P. 42.

Remiantis 2 lentelėje pateikta informacija, galima teigti, kad šis modelis leidžia kalbėti apie ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesijos kokybinį lygmenį, kuriame svarbi ugdomosios veiklos kokybė, pasirenkamos kokybinės veiklos sritys bei stiliai.

D. Martišauskienė ir K. Trakšelys (2013) pabrėžia, kad šiuolaikinė Lietuvos švietimo politika siekia užtikrinti, kad vaikas galėtų naudotis valstybės teikiamomis ugdomosios veiklos paslaugomis, ir tuo pačiu metu švietimo įstaigoms leidžiama kurti daugiau įvairių švietimo ir socialinių paslaugų formų, skirtų vaikų poreikiams atliepti. Autoriai pažymi, kad švietimo įstaigų, kaip ir kitų organizacijų, ugdomosios veiklos tikslas – tenkinti vartotojų poreikius. Štai kodėl taip svarbu suprasti, kad paslaugų vartotojai yra svarbiausi žmonės, nes vartotojai nepriklauso nuo institucijos, tačiau institucija priklauso nuo jų.

D. Martišauskienė ir K. Trakšelys (2013) laikosi tos nuomonės, kad vaikas yra švietimo įstaigos teikiamų paslaugų vartotojas. Autoriai pastebi, kad Lietuvos švietimo politikoje vyrauja nuostata suteikti kokybiškas ugdomosios veiklos paslaugas ir užtikrinti vartotojų poreikius, t. y. kad vaikui būtų suteikta galimybė pasinaudoti valstybės teikiamomis ugdomosios veiklos paslaugomis, suteikiant kuo daugiau įvairių švietimo paslaugų, atitinkančių vaikų poreikius, ir nuolat siekti ugdomosios veiklos paslaugų kokybės. Šie mokslininkai mano, kad švietimo įstaiga, siekianti teikti

kokybiškas ugdomosios veiklos paslaugas, turi nustatyti skirtingus tėvų (grupės ir individualius) poreikius, lūkesčius, dalyvavimo patirtį, vertybes ir įtraukti jas į ugdomosios veiklos turinį, skatinti tėvų bendradarbiavimą su švietimo paslaugų teikėjais.

D. Martišauskienė ir K. Trakšėlys (2016) vertina švietimo paslaugų kokybę iš tėvų perspektyvos, nes tėvai ir jų vaikai yra šių paslaugų vartotojai. Jų nuomone, neretai Lietuvoje ryškėja tendencija, kad švietimo paslaugos teikiamos vaikams, nors paslaugų teikimo sutartis yra pasirašyta tarp švietimo įstaigos ir tėvų. Kita vertus, tam tikra švietimo pagalbos specialistų paslauga yra skirta tėvams. Be to, tėvų švietimas, bendradarbiavimas ir bendravimo procesas yra tarp švietimo įstaigos ir tėvų. Švietimo įstaiga negali išspręsti daugelio problemų be tėvų pagalbos (Martišauskienė, Trakšėlys, 2016).

A. Mazolevskienė ir J. Morkvėnienė (2016) pažymi, kad tiek Lietuvoje (Juodaitytė ir Martišauskienė, 2011), tiek užsienyje (Fenech ir Sumsion, 2007; Fenech, 2013) vyksta diskusijų, kas yra ugdomoji veikla, kokia turėtų būti kokybiška ikimokyklinė ugdomoji veikla ir kokie elementai ją apibrėžia. Galima teigti, remiantis Martišauskienė ir K. Trakšėlys (2016), kad ugdomosios veiklos sampratos esmę sudaro į vaiko poreikius ir kompetencijų ugdymąsi orientuoto, integralaus, atviro, dinamiško ugdymo turinio kūrimas, sudarant sąlygas vaiko vidinių galių atsiskleidimui ir plėtotei.

E. Svärdeemo Åberg ir E. Insulander (2019) pristato teorinius-metodinius iššūkius, su kuriais susiduria Švedijos ikimokyklinio ugdymo pedagogai tobulindami veiklos kokybės kryptis. Vieną iš iššūkių autorės įvardija supratimą, kaip rengti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančius švietimo dokumentus. Kitas autorių įvardytas iššūkis susijęs su kritiniu daugialypės minėtosios dokumentacijos atspindėjimu. Be to, pabrėžiamas iššūkis, susijęs su teoriniu požiūriu, kuris gali padėti giliau suvokti ikimokyklinio ugdymo veiklos kokybinį lygmenį. Autorės siūlo, nepaisant to, jog yra nemažai skirtingų ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą vertinimo metodų, taikyti įvairiapusių metodus ir svarstyti, kurie metodai padeda tobulinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą.

S. Neifacho (2009) teigimu, ikimokyklinio ugdymo kaitos sąlygomis svarbi orientacija į aktyvų pažintinės veiklos būdų įvaldymą, ugdymo proceso pritaikymą vaiko reikmėms, poreikiams ir vertybėms, ugdymo orientavimą į besimokančiojo asmenybę, sąlygų jai atsiskleisti sudarymą. Šio autoriaus atlikta mokslo darbų turinio analizė parodė, kad ugdomosios veiklos samprata – tai daugiareikšmis reiškinys ir jo samprata nuolat varijuoja. *Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijoje* (2008) skiriami bendrieji formaliojo švietimo kokybės dėmenys (indėlis, lyderystė ir vadyba, mokymo ir mokymosi procesai, rezultatai) ir formaliojo švietimo aplinkos dėmenys (švietimo poveikis ir pasekmės bei švietimo kontekstas), kuriuos galima priskirti prie ugdomosios veiklos sampratos. Remiantis mokslininkų įžvalgomis, galima teigti, kad ikimokyklinio

ugdymo veiklos sampratos turinys turi būti susijęs su dėmesiu kokybiškų ugdymo paslaugų teikimui, orientacija į vaikų poreikių tenkinimą, susitarimas dėl bendrų tikslų, vaikų pasiekimų vertinimas.

Remiantis A. Mazolevskiene ir J. Morkvėniene (2016), matyti, kad strateginiuose Europos dokumentuose (COM (2020), 2010) išskiriamos priemonės kokybiškos ikimokyklinės ugdomosios veiklos įgyvendinimui. Jose nurodoma mažinti socialinę atskirtį, tobulinti ugdymo įstaigų darbo kokybę, rengti ir įgyvendinti programas, skatinančias paslaugų prieinamumą labiausiai pažeidžiamiesiems visuomenės sluoksniams.

A. Mazolevskienės ir J. Morkvėniienės (2016) nuomone, kokybiška ikimokyklinė ugdomoji veikla neatsiejama nuo kokybiškų ikimokyklinio ugdymo programų. M. Cochran (2011), išanalizavęs 29 valstybių ikimokyklinio ugdymo programas, išskiria šias aktualius švietimo siekiamybes:

- Į ugdymo procesą integruoti visus vaikus, taip mažinant socialinę atskirtį;
- Daugiau dėmesio skirti vaikų socializacijai.

Pastaruoju metu Lietuvoje ir pasaulyje plačiai diskutuojama apie ikimokyklinio ugdymo veiklos kokybės pokyčius, kuriamos naujos vaikų ugdymo(si) strategijos, pertvarkomas ugdymo(si) turinys, siekiant užtikrinti į vaikų poreikių tenkinimą orientuotą ugdymą. Remiantis A. Mazolevskiene ir J. Morkvėniene (2016), galima išskirti šiuos esminius kokybės kriterijus, kalbant apie ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos sampratą:

- 1) Programų turinio pritaikymas individualiems vaiko poreikiams;
- 2) Vaikų poreikių tenkinimo atspindys programose;
- 3) Vaikų ir pedagogų tarpusavio sąveikų atskleidimas programose;
- 4) Į vaiką orientuoto ugdymo(si) metodų taikymas programose;
- 5) Veiksniai, galintys pagerinti esamą vaikų ikimokyklinio ugdymo(si) situaciją.

M. E. Wechsler ir D. L. Kirp (2018) išsamiai nagrinėja, kaip galima kurti, finansuoti ir valdyti pavyzdines ankstyvojo ugdymo programas. Šie autoriai aprašo ir analizuoja, kaip keturios JAV valstijos (Mičiganas, Vakarų Virdžinija, Vašingtonas ir Šiaurės Karolina) kūrė ankstyvojo ugdymo sistemas, kurios daro teigiamą įtaką vaikų ugdymo pasiekimams. Kiekviena iš šių minėtų JAV valstijų įsipareigojo išskirti svarbiausius ikimokyklinio ugdymo elementus, sukurti ikimokyklinio ugdymo programas, turinčias skirtingus priėmimo reikalavimus, paslaugas ir priežiūrą. Tačiau visos jos remiasi bendromis pagrindinėmis strategijomis, tokiomis kaip standartų nustatymas ir paramos tobulinimas, investavimas į kompetentingus pedagogus, ankstyvojo ugdymo programų koordinavimas ir dermė su pradinėmis mokyklomis, pakankamų finansavimo šaltinių ir

mechanizmų paieška ir plataus masto paramos sistemos kūrimas. Autoriai išsamiai išnagrinėjo, kaip galima kurti aukštos kokybės ankstyvojo ugdymo sistemas ir kaip jos atrodo vietiniame lygmenyje; atkreipia dėmesį į ankstyvojo ugdymo programų, kurios turi įtakos vaiko pasirengimui mokytis mokykloje, kūrimą ir įgyvendinimą; nurodo temas, kurios gali padėti ikimokyklinio ugdymo programų turinio plėtrai visais lygmenimis; parodo, kaip tinkama vykdoma vietos politika ir kvalifikuotas valdymas leidžia palaikyti gerąją ugdymo praktiką; atskleidžia, kaip veiksmingai valdyti ankstyvojo ugdymo programas ir sukurti ryšius tarp daugybės institucijų, remiančių vaikus ir šeimas; pabrėžia, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai atlieka svarbų vaidmenį keičiant vaikų gyvenimą ir padeda patiems ikimokyklinio ugdymo pedagogams suprasti, kodėl jie turėtų laikytis tam tikros praktikos.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos samprata skleidžiama per ikimokyklinio ugdymo turinį, ikimokyklinio ugdymo proceso organizavimo prasmines nuostatas ir ugdymo rezultatus. Pasak R. Pranaitytės ir D. Malinauskienės (2011), ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos sampratos kontekstas „akcentuoja tikslingą ugdytojo ir ugdytinio sąveiką, kaip sudėtingą ir daugiaaspektį procesą, bendraujant ir bendradarbiaujant, pasitelkiant įvairius metodus ir priemones, planuojant, organizuojant bei koreguojant ugdomosios veiklos procesą“ (p. 58). Galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos samprata siejasi su ugdymo kokybe, kurią iš esmės lemia ugdymo programų turinys, realizuojamas tam tikrų metodologiniu principu. Todėl ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigoje priklauso nuo šių edukacinių veiksnių (Pranaitytė, Malinauskienė, 2011):

- Specialistų-pedagogų bendrieji gebėjimai ir darbo metodika (kompetentingas ikimokyklinio ugdymo pedagogas);
- Ugdymo proceso organizavimas ir realizavimas (ugdomoji veikla, orientuota į nuolatinę kaitą);
- Edukacinės grupės aplinkos sukūrimas (edukacinė plinka, kurioje planuojamas, organizuojamas ir inspiruojamas ugdymo procesas).

Svarbiausi ugdomosios veiklos kokybę lemiantys veiksniai, remiantis R. Pranaityte ir D. Malinauskiene (2011), yra susiję su psichologiškai ir fiziškai saugia ugdomąja aplinka, nuolatiniu pedagogų tobulėjimu, grupės klimatu, ugdytinių amžiaus tarpsnių ypatumų pažinimu, individualiu darbu su ugdytiniais, teikiant saviraiškos galimybių, svarbus ir tikslingas ir veiksmingas ugdomosios veiklos proceso organizavimas. Tačiau siekiant kokybiškai organizuoti ugdomąją veiklą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, svarbu pašalinti trukdžius, tokius kaip per didelis vaikų skaičius grupėje, pildomų dokumentų skaičiaus mažinimas, finansinių sunkumų (ugdomųjų

priemonių stoka, nepakankamas atlygis už darbą, bendradarbiavimo stoka, inovacijų taikymo vengimas ugdomojoje veikloje ir pan.) pašalinimas.

Apibendrinant galima teigti, kad kokybiškos ikimokyklinės ugdomosios veiklos įgyvendinimo nuostatų esmė – mažinti socialinę atskirtį, tobulinti ugdymo įstaigų darbo kokybę, rengti ir įgyvendinti programas, skatinančias paslaugų prieinamumą labiausiai pažeidžiamiems visuomenės sluoksniams. Kokybiška ikimokyklinė ugdomoji veikla neatsiejama nuo kokybiškų ikimokyklinio ugdymo programų. Nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos sampratos kokybės kriterijai: programų turinio pritaikymas individualiems vaiko poreikiams; vaikų poreikių tenkinimo atspindys programose; vaikų ir pedagogų tarpusavio sąveikų atskleidimas programose; į vaiką orientuoto ugdymo(si) metodų taikymas programose; veiksniai, galintys pagerinti esamą vaikų ikimokyklinio ugdymo(si) situaciją. Išsiaiškinta, kad ugdomosios veiklos samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigoje priklauso nuo edukacinių veiksnių (kompetentingo ikimokyklinio ugdymo pedagogo, į nuolatinę kaitą orientuota ugdomoji veikla, edukacinėje aplinkoje planuojamas, organizuojamas ir inspiruojamas ugdymo procesas).

1.4. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys

D. Martišauskienės (2010) nuomone, demokratinėje visuomenėje, įgyvendinančioje galimybių lygybę, švietimo tikslas leidžia plėtoti, žmonių pareigas ir gebėjimus, reikalingus šių individų asmeninių funkcijų visuomenėje realizavimui. Šia prasme didelė reikšmė skiriama ir ikimokykliniam ugdymui. Ši autorė akcentuoja, kad ikimokykliniame amžiuje vyksta vaiko socializacija, kuri pasireiškia socialine branda ir brandinimo procesų kokybe. Tačiau, kaip teigia D. Martišauskienė (2010), ikimokyklinis ugdymas reikšmingas ne tik vaikams, jų sėkmingai socializacijai, bet ir tėvams, nes, vaikui pradėjus lankyti ikimokyklinę įstaigą, jo gyvenimas įgyja naujų prasmų. „Savo gyvenimą jis turi dalyti į dvi iš esmės skirtingas socialines aplinkas – šeimą ir vaikų darželį, nes socializacijos situacija, vaikui reiškia, jog šeima yra privataus, o ikimokyklinė įstaiga – viešojo socialinio gyvenimo aplinka. Vaikui, lankančiam ikimokyklinio ugdymo įstaigą, tenka taikytis prie šios situacijos ir prisiderinti prie kiekvienos iš jų atskirai bei siekti, kad jos taptų joms socialinio-kultūrinio gyvenimo erdve“ (Martišauskienė, 2010, p. 66). Minėtasis kontekstas pagrindžia ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptių ir stiliaus svarbą, nes nuo pasirinktos veiklos krypties ir veiklos stiliaus priklauso vaikų ugdymas.

M. Malovic ir S. Malovic (2017) pabrėžia, kad ikimokyklinio ugdymo praktikos kokybė – tai sudėtingas ir daugialypis reiškinys. Šio reiškinio sudėtingumą atspindi tai, kad galima nustatyti įvairius kokybės lygius ir aspektus, kurie tarpusavyje siejasi. Ikimokyklinio ugdymo praktikos

kokybės daugialypiškumas pasireiškia per ikimokyklinio ugdymo praktikos kokybės kaitos turinį, priklausomai nuo požiūrio ir perspektyvų, iš kurių ji vertinama.

Ikimokyklinis ugdymas, kaip teigia D. Martišauskienė (2010), Lietuvoje įteisintas kaip specifinė, savarankiška švietimo sistemos posistemė, integruojanti vaikų ugdymą šeimoje bei ikimokyklinėje įstaigoje humanistine kryptimi, skatinanti socialinį-kultūrinį įvairovės diegimą, demokratiškos gyvensenos principus. Ikimokyklinis ugdymas padeda vaikui kryptingai ugdytis, o šeimai sėkmingai derinti pareigas, leidžiančias dalyvauti darbo rinkoje ir veikų ugdyme. D. Martišauskienė (2010) pabrėžia, kad labai svarbu, kad šeima žinotų, kokios galimybės, kokios paslaugos ir kokios kokybės paslaugos yra teikiamos ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Ikimokyklinio ugdymo kokybė ir prieinamumas ypač svarbūs tolesniam vaikų mokymui(si), tačiau tėvų dalyvavimas vaiko ugdymo procesuose yra neatsiejama vaikų sėkmingo ugdymo(si) ir socializavimosi sąlyga. Todėl pagrindinis vaidmuo vaiko ugdyme tenka šeimai, o ikimokyklinis ugdymas yra kaip specializuotos pagalbos šeimai rūšis (Jonutytė, Budreikaitė, 2005). Todėl ikimokyklinio ugdymo pedagogai savo veiklos kokybės kryptis turi sieti su vaiko šeima ir jos vaidmeniu ugdant vaikus ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

J. Ruškus ir D. Žvirdauskas (2010) pastebi, kad ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje susiduria su prieštaravimais tarp išsikeltų tikslų ir realių ugdomųjų veiklų įgyvendinimo. Autoriai pažymi, kad šie prieštaravimai yra sistemingi, nes jie labiau būdingi ikimokyklinio ugdymo sistemai nei asmenims ar institucijoms. Šių mokslininkų atliktas parodė, kad dauguma ikimokyklinio ugdymo dalyvių (specialistų, pedagogų ir vaikų tėvų) buvo patenkinti vaikų ugdomosios veiklos užtikrinimu, t. y. jiems svarbiausia, kad vaikai būtų užimti ir saugūs, kad juos prižiūrėtų specialistai, turintys edukacinės patirties ir būti kvalifikuoti pedagogai. Daugelis tėvų buvo orientuoti į konkurencingumu pagrįstą ugdomosios veiklos modelį. Tėvai padarė spaudimą ikimokyklinėms ugdymo įstaigoms, siekdami užtikrinti, kad šios institucijos parengtų jų vaikus mokyklai išmokydamas juos rašyti, skaityti ir išugdytų gebėjimus sėkmingai integruotis į visuomenę. Tyrimas parodė, kad daugelis tėvų ikimokyklinio ugdymo įstaigų paskirtį suvokia siauriai – kaip jų vaikų parengimą mokyklai, o ne poreikį ugdyti vaikų orumą, savęs suvokimą ir gebėjimą priimti sprendimus ir pan. J. Ruškus ir D. Žvirdauskas (2010) atkreipia dėmesį į tai, kad ypač probleminis klausimas yra vaiko balsas, vadinamasis vaiko požiūris ar vizija, vaikų darželiuose. Tėvai ir pedagogai nepripažino vaiko nuomonės kaip svarbios priimant sprendimus dėl ugdymo tikslų ir organizavimo. Tokios nuostatos rodo, kad ugdomosios veiklos dalyviai – pedagogai ir tėvai – laikosi nuostatos, kad vaikai neturi įgaliojimų dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose ir nėra laikomi jų padėties ekspertai.

D. Martišauskienė (2012) atkreipia dėmesį į pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę kaip vieną iš pedagogų veiklos profesionalumo veiksnių. Ji akcentuoja ir tai, kad Lietuvos, kaip ir

Europos Sąjungos, vaikystės bei šeimos apsaugos politika kreipiamą į universalų pedagogų rengimą, siekiant kokybiškų edukacinių ir socialinių paslaugų teikimo vaikui, šeimai, savalaikio ir profesionalaus tėvų informavimo. Autorė teigia, kad švietimo įstaigos veiklos veiksmingumas labai priklauso nuo tėvų dalyvavimo jos veikloje. Pedagogų profesionalumas ir sėkmingas pedagoginis bendradarbiavimas gali vykti tik esant dialogui, kai tėvai ir vaikai yra lyg nedalomas vienetas. D. Martišauskienė (2012) iškelia tokį probleminį kontekstą: tobulinant ugdymo kokybės vadybos sistemas, įvairinant teikiamas paslaugas, švietimo, mokymo ir žinių siekimo formas bei dalijantis atsakomybe vaiko ugdymo klausimais su tėvais, garantuojant partneriškus santykius, pagrįstus nuolatinio konstruktyviu dialogu ir bendradarbiavimu, informacijos ir ekspertinių žinių dalijimusi, iškyla būtinybė nustatyti vieną iš pedagogų profesionalumo elementų – bendradarbiavimo su tėvais ir informavimo būdų bei formų kokybę lemiančius veiksnius.

Pasak D. Martišauskienės (2012), Lietuva, orientuodamasi į Europos Sąjungos švietimo politiką, kuri nukreipta į ugdymo ir socialinių paslaugų integravimą, teikiant paramą vaikui ir šeimai, pereina nuo siauros institucinės krypties specializacijos (lopšelis, darželis, mokykla, globos namai) prie naujų vadovų ir pedagogų profesionalizacijos elementų – visapusiško kokybiško vaikų ugdymo bei profesionalaus tėvų informavimo modelio taikymo. Ši autorė teigia, kad toks tikslas grindžiamas ekonominio tėvų aktyvumo ir užimtumo skatinimu, naujo visuomenės mąstymo formavimu, kad ikimokyklinis ir bendrasis ugdymas daro didelę įtaką vėlesniems vaikų ir jaunuolių akademiniais rezultatais ir socialinės adaptacijos gebėjimams, kurie būtini konkurencingoje ir žiniomis grindžiamoje visuomenėje. Pastebėtina ir tai, kad Lietuvos, kaip ir ES, vaikystės ir šeimos apsaugos politika kreipiamą į universalų pedagogų rengimą, siekiant kokybiškų edukacinių ir socialinių paslaugų teikimo vaikui, šeimai, taip pat ir savalaikio bei profesionalaus tėvų informavimo (Martišauskienė, 2012)

Švietimo įstaigos veiklos veiksmingumas labai priklauso nuo tėvų dalyvavimo jos veikloje. D. Martišauskienė (2010, 2012) nurodo, kad ugdymo įstaigų vadovų bei pedagogų profesionalumas ir sėkmingas pedagoginis bendradarbiavimas gali vykti tik esant dialogui, kai tėvai ir vaikai yra lyg nedalomas vienetas, o ugdymas švietimo įstaigoje neatsiejamas nuo ugdymo namuose. Be to, minėtosios autorės pripažįstamas ir didžiulis tėvų vaidmuo kuriant efektyvią ugdymo įstaigos vadybos sistemą bei įtaką vadovų ir pedagogų profesionalizacijai.

Pasak D. Martišauskienės (2012), tobulinant ugdymo kokybės vadybos sistemas, didinant švietimo ir mokymo galimybių pasiūlą, įvairinant teikiamas paslaugas bei švietimo, mokymo ir žinių siekimo formas, pasitelkiant šeimos paramos tarnybas bei dalijantis atsakomybe vaiko ugdymo klausimais su tėvais, garantuojant partneriškus santykius, kurie pagrįsti nuolatinio konstruktyviu dialogu ir bendradarbiavimu, informacijos ir ekspertinių žinių dalijimusi, iškyla būtinybė nustatyti vieną iš ugdymo įstaigų vadovų ir pedagogų profesionalizacijos elementų –

bendradarbiavimo su tėvais bei informavimo būdų ir formų kokybę lemiančius veiksnius kaip atitinkamą ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės krypties.

Galima teigti, kad pagrindiniai ugdymo įstaigos pedagogų profesionalizacijos elementai ir bendradarbiavimo su tėvais kokybę lemiantys veiksniai yra šie (Martišauskienė, 2012, p. 120).

- kokybiškas tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus veiklos modeliavimas,
- darželio specialistų, pedagogų ir vadovų pagalbos tėvams teikimo būdai bei sudaromos galimybės dalyvauti grupės veikloje.

M. Malovic ir S. Malovic (2017) daugiausia dėmesio skiria tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo praktikos kokybę suvokimo analizei, nes, jų nuomone, tėvų požiūris – tai pirmasis žingsnis skirstant atsakomybę už ikimokyklinį ugdymą ir gerbiant tėvų teises dalyvauti visuose jų ugdymo srityse. Šie procesai yra svarbūs siekiant nustatyti ir tobulinti ikimokyklinio ugdymo praktikos kokybę. Tačiau be tėvų ir vaikų dalyvavimo, tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir bendradarbiavimo kaip vienos iš ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptių ir stilių, išskirtina ir kita kryptis – ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos ir tobulinimas.

B. Autukevičienė (2007) mano, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogui vis daugiau reikia žinių ir kompetencijos, kurias jis įgytų savarankiškai ugdydamasis, gebėdamas mokytis iš savo patirties. Savarankiškas mokymasis yra sąmoningas savarankiško suvokimo procesas, nukreiptas į asmenybės intelektualinių, moralinių ir profesinių gebėjimų gerėjimą. Karjera yra visą gyvenimą trunkantis procesas, reikalaujantis profesionalumo ir asmenybės tobulėjimo, taip pat atitiktis profesiniams ir individualiems poreikiams. Besikeičiančiame šiuolaikiniame pasaulyje Ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi gebėti efektyviai planuoti, organizuoti, valdyti ir kontroliuoti savo karjerą. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai atkreipia deramą dėmesį į profesinį ir asmeninį tobulėjimą – karjeros planavimo ir įgyvendinimo svarbą.

Tačiau karjeros planavimo ir įgyvendinimo svarba atskleidžia ir neigiamas tendencijas ikimokyklinio ugdymo pedagogo veikloje, kai ši veikla įgauna neigiamą kryptį. Pasak J. Navaitienės ir V. Danilovienės (2017), XXI a. pradžioje pasikeitė švietimo tikslas: juo tapo ne žinių perteikimas ar įgijimas, o kompetencijų ugdymas ar ugdymasis. Visuomenė mokytoją suvokia kaip savo ateities vedlį, nuo jo priklauso augančios kartos ugdymo kokybė. Mokytojo darbas reikalauja itin daug intelektualinių ir fizinių išteklių, yra dažnai analizuojamas, vertinami jo rezultatai, o tai kelia nuolatinę emocinę įtampą, kuri gali baigtis mokytojų perdegimu darbe. Dažniausiai perdegimo darbe sąvoka vartojama kalbant apie socialinės srities profesionalų (mokytojų, psichologų, socialinių darbuotojų ir pan.) veiklą. L. Abromaitienė ir V. Stanišauskienė (2014) taip pat atkreipia dėmesį į ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinio perdegimo karjeros raidoje atvejį

kaip aktualią problemą pedagogų profesinei bendruomenei. Pedagogai kasdien patiria intensyvių socialinį kontaktą su didelėmis jaunų žmonių grupėmis, be to, nuolat susiduria su švietimo reformų, nuolatinio mokymosi, kartų skirtumo, kintančių bendravimo normų lemiamais iššūkiais. Minėtasis kontekstas atskleidžia, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinis perdegimas gali turėti neigiamos įtakos pasirenkamoms veiklos kokybės kryptims ir stiliui.

Galima teigti, E. Urnėžienės ir J. Tučienės (2014) žodžiais tariant, kad šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo pedagogo lyderio vadybinės kompetencijos ir nuolatinis jų tobulinimas yra pagrindinis veiksnys, lemiantis ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinį tobulėjimą ir kokybišką veiklą. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo kaip lyderio vadybinis kompetentingumas grindžiamas aktyvumu, atsakingumu ir nuolatinio tobulėjimu, skiriant dėmesį iniciatyvumui, išradingumui, kūrybiškumui, gebėjimui spręsti problemas ir bendradarbiauti, o tai suvoktina kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės viena iš krypčių ir stilių.

Pasak E. Urnėžienės ir J. Tučienės (2014), ikimokyklinio ugdymo pedagogas, suvokiantis vaikystės fenomeną ir jo kaitą šiuolaikinėje visuomenėje, atlieka vaiko globėjo, galimybių kūrėjo bei ugdymo(si) tarpininko, partnerystės su šeima kūrėjo vaidmenį. Šios autorės laikosi nuostatos, kad kiekvienam vaikui turi būti sukurama jo tyrinėjimams ir atradimams palanki erdvė, kuri sudarytų lygias ugdymo(si) starto galimybes, o tai leistų išsigryninti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptis ir stilius.

E. Urnėžienės ir J. Tučienės (2014), ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą traktuoja kaip ypatingą, nes auklėtojas, kaip visuomenės patikėtinis, formuoja tai, kas yra sudėtingiausia ir brangiausia žmonijai – individo vidinį ir išorinį pasaulį vienu iš sudėtingiausių jo vystymosi periodu – vaikystėje. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas vaiko potencialą skleidžia vadovaudamasis ugdomąja lyderyste, kuri ir suprantama kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptimi ir stiliumi.

Ugdomasis vadovavimas (angl. *coaching*) suvokiamas kaip metodas, kuris suteikia galimybę formuoti tikslingą komandinį darbą, kai ugdoma savarankiška asmenybė, galinti įgyvendinti savo potencialias galimybes, gebanti priimti sprendimus ir prognozuoti bei atsakyti už galimas pasekmes (Urnėžienė, Tučienė, 2014; Kietavičienė, 2011). Todėl ikimokyklinio ugdymo pedagogo, kaip lyderio, samprata apibrėžiama kaip pedagogo gebėjimas taikyti ugdomosios lyderystės modelį, t. y. ugdyti bei ugdytis savarankiškumą, gebėti tinkamai bei pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti, išmanyti derybų meną, valdyti konfliktus, gebėti priimti efektyvius problemų sprendimus. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas tampa plačių ir gilių pokyčių subjektu. Keisdamas veiklos pobūdį, jos strategiją ir metodiką, pats pedagogas keičiasi kaip asmenybė, keičiasi ir pedagogo kompetencijos (Jurašaitė-Harbisson, 2004b), o kartu veiklos kokybės kryptys ir stiliai.

Sukurtame ikimokyklinio ugdymo pedagogo, kaip lyderio, vadybinio kompetentingumo struktūros modelyje matyti vadybinės kompetencijos (planavimo, organizavimo, vadovavimo, vertinimo, projektų kūrimo ir vykdymo bei švietimo ir pedagoginės pagalbos šeimoms teikimo), apimančios gebėjimus, kurie atsiskleidžia per lyderystės taikymo modelį. <...> Ikimokyklinio ugdymo pedagogas atlieka vadovo vaidmenį *vadovaudamas* ugdymo procesui. Gebėjimas vadovauti yra ir vadybinės kompetencijos, ir lyderystės komponentas“ (Urnėžienė, Tučienė, 2014, p. 183). Be to, gebėjimas pasirinkti ugdomosios veiklos kokybę atliepiančias kryptis ir stilius taip pat laikomas vadybinės ir lyderystės komponentu.

Ugdymo procese yra reikšminga pedagogo *vertinimo* kompetencija kaip veiklos kokybės krypties viena iš dedamųjų, kuri leidžia gerinti ugdymo proceso kokybę. Ugdomojo proceso vertinimas, individualus ugdytinių pasiekimų ir pažangos vertinimas, išorinių veiksnių, pakeitusių ugdymo procesą, vertinimas, numatytų tikslų, pasiektų, įgyvendintų rezultatų analizė – vieni svarbiausių vertinimo kompetencijos gebėjimų. Vertinimas yra svarbus ir lyderystės aspektas, nes leidžia nustatyti, kiek įgyvendinti iškelti tikslai, kokie buvo taikyti efektyviausi, sėkmingiausi, labiausiai pasitvirtinę įgyvendinimo metodai, būdai, priemonės, kokios palankiausios sąlygos bei aplinkybės lėmė geresnius rezultatus (Urnėžienė, Tučienė, 2014, p. 184).

Galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo pasirinktos veiklos kokybinės kryptys bei stiliai, remiantis E. Urnėžiene ir J. Tučiene (2014), daro įtaką tėvams vaikų auklėjimo klausimais, nukreipdamas juos tinkama pedagogine linkme, suburia bendram vaiko efektyvaus ugdymo tikslui tiek darželyje, tiek namuose.

J. Smilgienės ir A. J. Juodaitytės (2017) nuomone, individo gebėjimas greitai ir efektyviai panaudoti žinias, svarbias profesinei veiklai nuolat kintančioje aplinkoje, tampa verte. Šios autorės mokymosi įstaigą suvokia kaip organizaciją, kuri įgyvendina mokytojų patirtinio mokymosi strategiją organizacijoje, kurioje vaiko aukštos kokybės (savęs) išsilavinimas tampa aspiracija. Patirtinis mokymasis organizacijoje, vykstantis mokytojo kasdienėje veikloje, yra svarbus tiek darbuotojui, tiek švietimo įstaigai, jei jis yra tikslingas, prasmingas ir naudingas abiem šalims, todėl šiame darbe tai suvokiama kaip dar viena ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės viena iš krypčių. Ši kryptis siejasi su ikimokyklinio ugdymo pedagogo siekiu įgyti žinių, išbandyti jų svarbą gerinant profesinės veiklos ir mokymosi kokybę, stengiantis suprasti pokyčių ir tobulėjimo perspektyvas.

Pasak J. Smilgienės ir A. J. Juodaitytės (2017), profesinių žinių srityje svarbiausios žinios yra tokios žinios, kurios yra orientuotos į pedagoginės veiklos (psichologinės, metodinės, ekologinės, informacinės ir ryšių technologijos, teisinio raštingumo, organizacinių) tobulinimą, taip pat komunikacijos ir bendradarbiavimo su besimokančiųjų įgūdžiais gerinimą. tėvus ir kolegas bei tėvų įtraukimą į ugdymo procesą). Minėtųjų autorių atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad

ikimokyklinio ugdymo mokytojai, mokydami per patirtį, mano, kad žinių apie vaikus ir švietimo turinio tobulinimą yra svarbu, nes ikimokyklinio ugdymo procese pagrindinis tikslas yra vaikas, todėl mokytojai registruoja žinias, o tai padeda jiems nuolat tobulinti švietimo procesą ir siekti kasdienės veiklos kokybės. Kaip parodė tyrimas, ikimokyklinio ugdymo pedagogai laikosi tos nuomonės, kad mažiausiai naudinga yra asmeninė žinios, kurios padeda keisti asmenišką požiūrį į inovacijų įdiegimą institucijoje, darbo prioritetų nustatymą, gebėjimą vertinti kolegų kritiką, suprasti, kad prieš planuojant taikyti naujas idėjas tai būtų būti naudinga išbandyti save. Akcentuotina, kad žinios, atspindinčios vaikams skirtos paradigmos įgyvendinimą, yra ypač svarbios ikimokyklinio ugdymo pedagogams. E. Urnėžienė (2012) taip pat akcentuoja mokytojų nuolatinio tobulinimosi kompetencijos svarbą.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys ir stiliai yra daugiakrypčiai, apimantys visas ikimokyklinėms ugdomosios veikloms priskirtinas sritis. Išryškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys ir stiliai siejasi su tėvų ir vaikų aktyviu dalyvavimu ugdomosios veiklos procese, tėvų ir pedagogų bei specialistų glaudaus dialogo būtinybe, poreikiu ikimokyklinio ugdymo pedagogui nuolat tobulinti profesines kompetencijas. Išsiaiškinta, kad siekiant ikimokyklinio ugdymo turinio ir proceso kokybės, efektyvaus bendradarbiavimo su tėvais, įstaigos bendruomene bei socialiniais partneriais ir aktyvios asmeninio potencialo raiškos, yra būtinas ikimokyklinio ugdymo pedagogo gebėjimas lyderiauti įvaldant vadybinį kompetentingumą. Atskleistas pedagogo profesinio perdegimo pavojus, kuris gali turėti neigiamos įtakos ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptims ir stiliams.

2. PROFESIONALAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGO VEIKLOS KOKYBĖS TYRIMO METODOLOGIJA

2.1. Tyrimo organizavimas ir eiga

Pastebima, kad pastaraisiais metais atliekamuose moksliniuose tyrimuose daug dėmesio skiriama ikimokyklinio ugdymo pakopos klausimams, ypač pabrėžiant profesionalią ir kokybišką ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklą. Todėl svarbu išsiaiškinti, kokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės požiūriu; ar tenkina ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybė ugdytinių ir jų tėvų poreikius ir koks turėtų būti profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas.

Empirinio tyrimo tikslas – išanalizuoti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę. Šiam tikslui įgyvendinti, empirinio tyrimo metu siekta identifikuoti veiksnius, sąlygojančius ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikį; nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinės veiklos kokybės įsivertinimo būdus; apibrėžti gero darželio koncepcijos dedamąsias; išsiaiškinti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo ypatumus; identifikuoti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės požymius.

Tyrimo metodo pasirinkimo ir tyrimo instrumento sudarymo pagrindimas. Tyrimui pasirinkta kiekybinė tyrimo prieiga, kuri leido atlikti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės vertinimą. Kiekybiniam tyrimui atlikti pasirinkta anketinė apklausa.

Prieš pradėdant vykdyti anketinę apklausą, buvo atlikta teorinė profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ypatumų analizė. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių teisinių ir švietimo dokumentų apžvalga ir turinio analizė atskleidė, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogui priskirtinos tiek visiems pedagogams keliamos kompetencijos, tiek konkretūs, su ikimokyklinio ugdymo sritimi, susiję gebėjimai. Išaiškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai įvardijami kaip esantys dienos priežiūros paslaugų teikėjai. Išryškėjo ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinio pasirengimo klausimas kaip profesionalumo ir kokybiškos veiklos ženklas. Teorinėje darbo dalyje, išnagrinėjus profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumus, nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos sampratos kokybės kriterijai: programų turinio pritaikymas individualiems vaiko poreikiams; vaikų poreikių tenkinimo atspindys programose; vaikų ir pedagogų tarpusavio sąveikų atskleidimas programose; į vaiką orientuoto ugdymo(si) metodų taikymas programose; veiksniai, galintys pagerinti esamą vaikų ikimokyklinio ugdymo(si) situaciją. Išskirti pagrindiniai ugdymo įstaigos pedagogų profesionalizacijos elementai ir bendradarbiavimo su tėvais kokybę lemiantys veiksniai: kokybiškas tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus veiklos modeliavimas

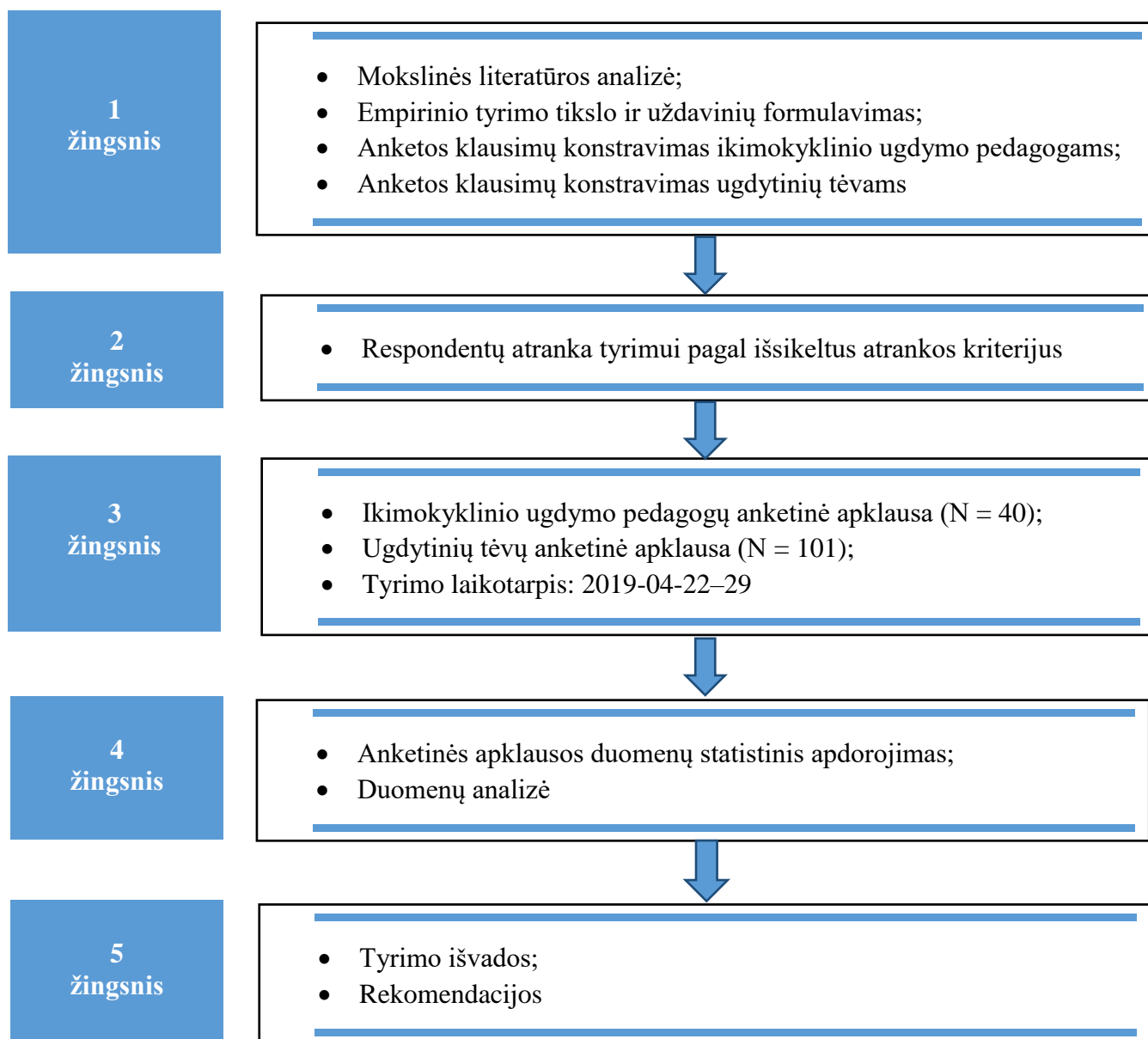
bei darželio specialistų, pedagogų ir vadovų pagalbos tėvams teikimo būdai bei sudaromos galimybės dalyvauti grupės veikloje. Išryškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys ir stiliai siejasi su tėvų ir vaikų aktyviu dalyvavimu ugdomosios veiklos procese, tėvų ir pedagogų bei specialistų glaudaus dialogo būtinybė, poreikis ikimokyklinio ugdymo pedagogui nuolat tobulinti profesines kompetencijas. Išsiaiškinta, kad siekiant ikimokyklinio ugdymo turinio ir proceso kokybės, efektyvaus bendradarbiavimo su tėvais, įstaigos bendruomene bei socialiniais partneriais ir aktyvios asmeninio potencialo raiškos, yra būtinas ikimokyklinio ugdymo pedagogo gebėjimas lyderiauti įvaldant vadybinį kompetentingumą.

Todėl, siekiant patikrinti, ar teoriškai įvardyti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumai sutampa su ikimokyklinio ugdymo pedagogų išvalgomis ir atitinka ugdytinių tėvų nuostatas, taip pat nustatyti, kurios ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos sritys kelia daugiausiai iššūkių, turi trūkumų ir yra tobulintinos, nuspręsta atlikti kiekybinį tyrimą, naudojant anketinę apklausą kaip tyrimo instrumentą, su vienos Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigos ikimokyklinio ugdymo pedagogais ir šią ugdymo įstaigą lankančių ugdytinių tėvais.

Šiame magistro darbe laikomasi tos nuomonės, kad kiekybinis metodas yra svarbus, nes juo remiantis nustatomas nuomonių ir požiūrių paplitimas tiriamojoje grupėje, numatomos tam tikros tendencijos. „Pagrindinė kiekybinio tyrimo paskirtis – socialinių objektų aiškinimas ir prognozavimas, t. y. siekimas pagrįsti objekto priežastinius ryšius, jo funkcionavimo veiksnius. Kiekybiniai tyrimai paremti socialinių objektų požymių matavimu. Jie leidžia išmatuoti, statistiškai apibūdinti tiriamus požymius“ (Kardelis, 2016, p. 22).

Siekiant visapusiškiau apibūdinti tiriamą objektą ir daryti pagrįstas išvadas, buvo pasirinktas kiekybinio tipo duomenų rinkimo metodas – anketinė apklausa. Šios anketinės apklausos tikslas – nustatyti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumus, remiantis ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir ugdytinių tėvų požiūrio analize. Prieš rengiantis atlikti tyrimą, svarstant, kokie tyrimo instrumentai, metodai ir atliekamos tyrimo procedūros būtų tinkamiausios atskleisti nagrinėjamą problematiką, buvo remtasi V. R. Tidikio (2003), K. Kardelio (2016) ir V. Žydžiūnaitės, S. Sabaliausko (2017) tyrimų metodologijos studijomis ir pateiktomis metodologinėmis rekomendacijomis.

Empirinis tyrimas apėmė penkis žingsnius, kure pavaizduoti 1 paveiksle.

1 pav. Empirinio tyrimo vykdymo schema

Remiantis 1 paveiksle pateikta empirinio tyrimo vykdymo schema pagal išskirtus penkis esminius žingsnius, matyti, kad:

1. Pirmojo žingsnio metu visų pirma atlikta mokslinės literatūros metodologine tematika analizė ir sisteminimas. Tai padėjo numatyti tyrimo objektą, iškelti tyrimo tikslą, išsiaiškinti tyrimo imtį, pasirinkti tinkamą tyrimo metodą. Remiantis teorine medžiaga ir išsikeltais empirinio tyrimo uždaviniais, sudaryti du skirtingi anketinės apklausos klausimynai dviem respondentų grupėms – ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir ugdytinių tėvams (žr. 2–3 priedus).
2. Antrojo žingsnio metu atlikta **respondentų atranka**. Šio kiekybinio tyrimo imtis buvo grindžiama tikslinės atrankos būdu: iš 30 Šiaulių miesto valstybinių ikimokyklinio

ugdymo įstaigų buvo pasirinkta viena. Empiriniam tyrimui atlikti buvo atrinkta tik ta ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kurioje daugiausia dirba aukščiausią profesinę kvalifikaciją turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogai, nes, tikėtina, jie tiksliausiai gali pareikšti nuomonę, įvertindami profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumus. Anketos buvo dalijamos ne tik ikimokyklinio ugdymo pedagogams, bet ir šią ikimokyklinio ugdymo įstaigą lankančių ugdytinių tėvams.

3. Trečiojo žingsnio metu išdalytos anketos atrinktos Šiaulių miesto ugdymo įstaigos ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir šią ugdymo įstaigą lankančių ugdytinių tėvams.
4. Ketvirtojo žingsnio metu suskaičiuoti anketinės apklausos metu gauti duomenys ir paversti procentine išraiška, po to atlikta gautų tyrimo duomenų analizė.
5. Penktojo žingsnio metu suformuluotos tyrimo išvados ir parengtos rekomendacijos.

Tyrimo instrumentas – anketinės apklausos klausimynai – sudarytas mokslinės literatūros analizės pagrindu. Anketa buvo sudaryta taip, kad tyrime dalyvaujantys respondentai gebėtų greitai atsakyti į anketos klausimus, taip pat galėtų rinktis iš pakankamo skaičiaus atsakymų variantų. Suformuluoti klausimai buvo išdėstyti tam tikra tvarka. Anketinės apklausos klausimynai ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir ugdytinių tėvams buvo sudaryti pačios tyrėjos. Ikimokyklinio ugdymo pedagogams skirtoje anketoje buvo pateikta 11 klausimų, o ugdytinių tėvams – 6 klausimai (žr. 2–3 priedus).

Ikimokyklinio ugdymo pedagogams skirtos anketos dalis klausimų buvo sudaryti remiantis Likert'o skale, siekiant išmatuoti bei nustatyti, kokių laipsnių respondentas sutinka ar nesutinka su pateiktais teiginiais ar kitais reiškinį ar procesą apibūdinančiais rodikliais. Teiginių atsakymai ikimokyklinio ugdymo pedagogams skirtoje anketoje buvo pateikti pradedant nuo „Sutinku“ (3 balai) iki „Nesutinku“ (1 balas). Respondentai turėjo pasirinkti vieną atsakymą ir jį pažymėti simboliu „X“. Dalis anketos klausimų ikimokyklinio ugdymo pedagogams buvo uždari, su pateiktais atsakymų variantais, iš kurių respondentai galėjo pasirinkti, jų nuomone, svarbiausius teiginius, t. y. buvo galimi keli atsakymo variantai.

Klausimyną, skirtą ugdytinių tėvams, sudarė 5 uždari klausimai su pateiktais atsakymų variantais, iš kurių respondentai galėjo pasirinkti, jų nuomone, penkis svarbiausius teiginius arba parašyti asmeninę nuomonę. Ugdytinių tėvams taip pat buvo pateiktas 1 atviras klausimas, į kurį jie turėjo atsakyti ir savo atsakymą pagrįsti.

Pirmajame klausimyno puslapyje buvo pateikta trumpa informacija apie tyrimą: nurodytas atliekamo tyrimo tikslas, užtikrintas respondentų pateiktų duomenų konfidencialumas ir anonimiškumas. Anketos apačioje esančioje išnašoje pateikta tyrėjos pavardė ir nurodytas el. pašto adresas, jei tyrimo dalyviams kiltų klausimų. Pabaigoje, respondentams užpildžius anketą, pareikšta padėka už bendradarbiavimą, t. y. už dalyvavimą šioje apklausoje.

Formuluojant anketos klausimus, pastarieji buvo skirstomi į tam tikras prasmines tematinės grupes. Šiame kiekybiniame tyrime skiriamos atitinkamos pagrindinės tirtos sritys, kurios padėjo surinkti duomenis, siekiant išsiskirti šio empirinio tyrimo uždavinių. 3 lentelėje pateikiamas ikimokyklinio ugdymo pedagogams skirtų anketos klausimų pagrindimas ir jų skirstymas į atskiras prasmines kategorijas.

3 lentelė. Anketinės apklausos ikimokyklinio ugdymo pedagogams pagrindimas

Klausimo formuluotė	Veiksniai, kuriuos siekiama išsiaiškinti	Klausimų blokas
1. Ar esate susipažinęs(-usi) su profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių švietimo dokumentų turiniu ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos vertinimo klausimais?	Klausimai, kuriais siekiama nustatyti žinias, susijusias su ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos vertinimu	1
2. Kaip vertinate ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikį? 3. Kokie veiksniai Jus skatina vertinti savo veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje?	Klausimai, kuriais siekiama identifikuoti veiksniai, sąlygojančius ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikį	2
4. Nurodykite būdus, kuriuos naudojate įsivertindami savo profesinės veiklos kokybę?	Klausimai, kuriais siekiama nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinės veiklos kokybės įsivertinimo būdus	4
5. Remdamiesi pateiktais teiginiais, įvertinkite savo organizuojamą ugdymo procesą. 6. Įvertinkite savo veiklą ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje. 7. Įvertinkite savo darbo praktikoje naudojamas bendradarbiavimo su šeima formas ir būdus 8. Įvertinkite save kaip profesionalą bendrąja prasme 9. Įsivertinkite savo kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą ugdant vaikų pasiekimus?	Klausimai, kuriais siekiama įvertinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą, jo savybes	5–9
10. Įvertinkite Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikaciją ir turimas profesines kompetencijas. (Įvertinkite kiekvieną teiginį.)	Klausimai, kuriais siekiama įvertinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo kvalifikaciją ir profesines kompetencijas	10
11. Ar pageidautumėte dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose savo veiklos kokybės kompetencijoms įgyti ir / arba pagilinti?	Klausimai, kuriais siekiama išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo kvalifikacijos tobulinimo poreikį, susijusį su veiklos kokybės kompetencijomis	11

4 lentelėje pateikiamas ugdytinių tėvams skirtų anketos klausimų pagrindimas ir jų skirstymas į atskiras prasmines kategorijas.

4 lentelė. Anketinės apklausos ugdytinių tėvams pagrindimas

Klausimo formuluotė	Veiksniai, kuriuos siekiama išsiaiškinti	Klausimų blokas
1. Koks, Jūsų nuomone, yra geras darželis? 2. Kiek Jūs, kaip tėvai, esate pasiruošę prisidėti prie gero darželio palaikymo?	Klausimai, kuriais siekiama apibrėžti gero darželio koncepciją	1–2
3. Koks, Jūsų nuomone, yra profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas? 4. Jūsų nuomone, kokiomis asmeninėmis savybėmis turi pasižymėti ikimokyklinio ugdymo pedagogas?	Klausimai, kuriais siekiama išsiaiškinti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo ypatumus	3–4
5. Koks, Jūsų nuomone, turėtų būti ikimokyklinio ugdymo pedagogo?	Klausimai, kuriais siekiama nustatyti identifikuoti pageidaujamus profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo ypatumus	5
6. Požymiai, liudijantys ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę	Klausimai, kuriais siekiama identifikuoti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės požymius	6

Kiekybinis tyrimas atliktas 2019 m. balandžio 22–29 d. Iš viso buvo išdalytos 42 anketos, skirtos ikimokyklinio ugdymo pedagogams, ir 108 anketos – ugdytinių tėvams. Grįžo 40 užpildytos anketos, skirtos ikimokyklinio ugdymo pedagogams, ir 101 užpildyta anketa, skirta ugdytinių tėvams. Kadangi apklausta praktiškai visi ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir ugdytinių tėvų, o ikimokyklinio ugdymo pedagogams skirtų anketų grįžtamumas buvo 98 proc., ugdytinių tėvams skirtų anketų – 94 proc., galima teigti, kad duomenų užtenka atlikti tyrimui, o rezultatai yra tikslūs, patikimi ir reprezentatyvūs atlikto tyrimo ribose.

Apklausoje raštu duomenų analizė atlikta skaičiuojant respondentų nuomonių vidurkius, taikant aprašomosios statistikos metodą ir analizuojant gautus duomenis. Abiejų respondentų grupių anketose pateikti uždari atsakymai buvo paversti į procentinę išraišką, gauti duomenys buvo apdoroti naudojant *MS Excel* programą. Anketose tėvams ir pedagogams pateikti atviri klausimai buvo analizuoti kokybiniuose tyrimuose taikomu turinio (angl. *Content*) analizės metodu. Empirinio tyrimo duomenų analizės pagrindu buvo suformuluotos išvados ir pateiktos rekomendacijos.

Reikia akcentuoti, kad šio tyrimo metu kilo tam tikrų *kliūčių*. Kai kurie respondentai (iš ugdytinių tėvų, kurių buvo prašoma dalyvauti apklausoje užpildant pateiktą anketą) atsisakė dalyvauti šioje apklausoje dėl laiko stokos ir nenoro bendradarbiauti. Kai kurie respondentai (tiek ikimokyklinio ugdymo pedagogai, tiek ugdytinių tėvai) ne iki galo užpildė anketas, todėl tokios anketos buvo atmestos ir buvo vertintinos kaip sugadintos – jos nebuvo įtrauktos į tyrimo medžiagą ir apdorojamos.

Tyrimo etika. Socialiniuose tyrimuose vienas itin svarbus aspektas – tyrimo etikos laikymasis. Metodologinėje literatūroje skiriami šie pagrindiniai etikos principai (Kardelis, 2016; Tidikis, 2003): aiškumas, savanoriškumas, privatumas, anonimiškumas, konfidencialumas ir geranoriškumas.

Atsižvelgiant į tyrimo etikos reikalavimus, buvo iš anksto suderinta su Šiaulių „X“ ikimokyklinės įstaigos vadovybe dėl atliekamo tyrimo ir gautas leidimas jį atlikti – išdalyti anketas ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir ugdytinių tėvams.

Tyrimo etikos principai išlaikyti gavus jame dalyvavusių asmenų žodinį sutikimą dalyvauti tyrime ir tiriamiesiems paaiškinus tyrimo tikslą, jų kaip respondentų atrankos kriterijus, t. y., prieš atliekant tyrimą, respondentai buvo supažinti su atliekamo empirinio tyrimo tema ir tikslu. Tyrėja prisistatė respondentams, nurodydama savo vardą ir prieskyrą institucijai. Buvo gauti respondentų žodiniai sutikimai juos apklausti, paaiškintas anketos pildymo būdas, ir tik tuomet buvo dalijamos anketos. Akcentuota, kad tyrimo metu respondentų atsakymai į anketos klausimus bus pateikti tik apibendrinta forma.

Galima teigti, kad šiame empiriniame tyrime, remiantis metodologinėje literatūroje įvardytu etikos kodeksu, buvo laikomasi jau prieš tai išvardytų esminių tyrimo etikos principų.

2.2 Tyrimo dalyvių pristatymas

Tyrime dalyvavę ikimokyklinio ugdymo pedagogai pažymėjo su asmenine informacija susijusius socialinius-demografinius duomenis, kuriais remiantis suformuota apibendrinamoji ikimokyklinio ugdymo pedagogų socialinė-demografinė charakteristika (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo pedagogų socialinė-demografinė charakteristika**

Demografinis veiksnys	Ikimokyklinio ugdymo pedagogai
Imties dydis	N = 40
Lytis	Moteris (100 %)
Amžius	Amžiaus vidurkis – 47 m.
Išsilavinimas	Aukštasis universitetinis – 93 % Aukštasis neuniversitetinis – 0 % Neturiu aukštojo išsilavinimo – 7 %
Kvalifikacinė kategorija	Auklėtojas – 41 % Vyresnysis auklėtojas – 46 % Auklėtojas metodininkas – 13% Auklėtojas ekspertas – 0 %
Pedagoginio darbo stažas	Iki 5 metų – 15 % Iki 10 metų – 15 % 10–15 metų – 25 % 15–20 metų – 35 % 20 metų ir daugiau – 10 % Darbo stažo vidurkis – 17 m.
Vaikų, su kuriais dirba, amžius	4–5 metų

Šiame tyrime dalyvavo ikimokyklinio ugdymo pedagogės moterys, kurių amžiaus vidurkis – 47 m. Daugelis ikimokyklinio ugdymo pedagogių turi įgijusias aukštąjį universitetinį išsilavinimą, dalis jų dar siekia magistro laipsnio. Daugiau nei trečdalis ikimokyklinio ugdymo pedagogių turi auklėtojo, kita dalis – taip pat daugiau nei trečdalis – vyresniojo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją. Ikimokyklinio ugdymo pedagogių pedagoginio darbo stažo vidurkis siekia 17 m. Jos dažniausia dirba su 4–5 m. vaikais.

Kita respondentų grupė – ugdytinių tėvai, kurių socialinė-demografinė charakteristika pateikiama 6 lentelėje.

6 lentelė. Ugdytinių tėvų socialinė-demografinė charakteristika

Demografinis veiksnys	Ugdytinių tėvai
Lytis	Vyras (31 %); Moteris (69 %)
Amžius	Amžiaus vidurkis – 33 m.
Šeimos sudėtis	Pilna (84 %); Nepilna (16 %)
Vaikų skaičius šeimoje	Vidurkis – 2 vaikai
Vaiko amžius	Vidurkis – 5 metai

Remiantis 5 lentelėje pateikta ugdytinių tėvų socialinė-demografinė charakteristika, matyti, kad, vertinant lyties aspektu, dominuoja moterys. Nustatyta, kad ugdytinių tėvų amžiaus vidurkis siekia 33 m. Išryškėjo, kad dominuoja pilna šeimos sudėtis, kurioje dažniausia auga 2 vaikai; vaikų amžiaus vidurkis siekia 5 m.

Apibendrinant demografinio bloko rezultatus, galima teigti, kad šiame tyrime dalyvauja kompetentingi, aukštos kvalifikacijos ir turintys nemenkos pedagoginio darbo patirties ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kuriuos galima priskirti savo srities profesionaliems specialistams. Ugdytinių tėvai vertintini kaip aktyvūs ugdymo proceso dalyviai, kurių bendradarbiavimas su ikimokyklinio ugdymo pedagogais yra traktuotinas kaip itin svarbus.

3. PROFESIONALAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGO VEIKLOS KOKYBĖS ANALIZĖ: TYRIMO REZULTATAI

3.1. Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės vertinimas pedagogų požiūriu

Atliekant profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės vertinimą ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūriu, visų pirma siekta nustatyti žinias, susijusias su ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos vertinimu. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai turėjo nurodyti, ar jie yra susipažinę su profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių švietimo dokumentų turiniu. Tyrimas parodė, kad visi respondentai yra susipažinę su profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių švietimo dokumentų turiniu.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo turi žinių, kaip reglamentuojama profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veikla, remiantis švietimo dokumentais. Galima daryti prielaidą, kad profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos nuostatos yra žinomos kiekvienam ikimokyklinio ugdymo pedagogui, nes jų pagrindu ikimokyklinio ugdymo pedagogai atlieka savo profesinę veiklą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Šio tyrimo metu siekta identifikuoti veiksnius, sąlygojančius ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikį. Respondentai turėjo įvardyti, kaip jie vertina ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikį (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikio svarba (N = 40, proc.)

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nei vidaus audito metodikoje, nei institucijos savianalizėje iš esmės neįtrauktas kaip atskiras elementas į vertinimo metodiką		33 %	61 %	5%
Pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nėra laikomas reikšmingu ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės vertinime		28 %	51 %	21 %
Šalies mastu ir institucijos lygmeniu nėra sukurtas pedagogo veiklos įsivertinimo modelis, metodika		31 %	62 %	7 %
Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės įsivertinimas yra pačių ikimokyklinio ugdymo pedagogų reikalas		33%	29 %	38 %
Ikimokyklinio ugdymo pedagogai savo veiklos kokybės įsivertinimui naudoja įvairių autorių anketas, testus		31 %	56 %	13 %
Kita (įrašykite)		0 %	0 %	0 %

Aiškinantis ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikio svarbą, nustatyta, kad kiek daugiau nei pusė respondentų tik iš dalies sutinka, kad ikimokyklinio ugdymo

pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nei vidaus audito metodikoje, nei institucijos savianalizėje iš esmės neįtrauktas kaip atskiras elementas į vertinimo metodiką; pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nėra laikomas reikšmingu ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės vertinime; šalies mastu ir institucijos lygmeniu nėra sukurtas pedagogo veiklos įsivertinimo modelis, metodika; ikimokyklinio ugdymo pedagogai savo veiklos kokybės įsivertinimui naudoja įvairių autorių anketas, testus.

Pastebima, kad daugiau nei trečdalis respondentų nesutinka su nuostata, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės įsivertinimas yra pačių ikimokyklinio ugdymo pedagogų reikalas. Tačiau reikia pabrėžti, kad vis dėlto trečdalis jų pažymi, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės įsivertinimas yra tik pačių ikimokyklinio ugdymo pedagogų reikalas.

Apibendrinant galima teigti, kad respondentai ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikio svarbos klausimą kvestionuoja su nemažai išlygų, kurios atspindi ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo silpnąsias vietas. Tai atspindi esama situacija: pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nei vidaus audito metodikoje, nei institucijos savianalizėje iš esmės neįtrauktas kaip atskiras elementas į vertinimo metodiką. Vertinant šalies mastu ir institucijos lygmeniu ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikio svarbą, nėra sukurtas pedagogo veiklos įsivertinimo modelis ir / arba metodika, kaip tiksliai turi vykti ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės į(si)vertinimas.

Vadinasi, darytina tokia prielaida: pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nėra reikšmingas rodiklis ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės vertinimo procese, nes neretai ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės įsivertinimas yra pačių ikimokyklinio ugdymo pedagogų reikalas.

Respondantai turėjo įvardyti konkrečius veiksnius, kurie skatina vertinti savo veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. **Veiksniai, skatinantys ikimokyklinio ugdymo pedagogus vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje (N = 40, proc.)**

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Augantys reikalavimai ugdymo kokybei		69 %	31 %	0 %
Augantys ugdytinių tėvų poreikiai		59 %	30 %	11 %
Savirealizacijos poreikis		71 %	29 %	0 %
Vadovų iniciatyva		64 %	36 %	0 %
Profesinės karjeros siekis		63 %	32 %	5 %
Konkurencija darbo rinkoje		35 %	39 %	26 %
Kolegų pavyzdys		37 %	54 %	9 %
Užsienio kolegų patirtis		31 %	55 %	14 %
Kvalifikacijos tobulinimo kursuose įgyta veiklos įsivertinimo patirtis		46 %	54 %	0 %
Kita (įrašykite)		0 %	0 %	0 %

Respondentų atsakymų analizė parodė, kad daugiau nei pusė ikimokyklinio ugdymo pedagogų išskiria šiuos esminius veiksnius, kurie skatina juos vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje:

1. Savirealizacijos poreikis;
2. Augantys reikalavimai ugdymo kokybei;
3. Vadovų iniciatyva;
4. Profesinės karjeros siekis;
5. Augantys ugdytinių tėvų poreikiai.

Reikia pabrėžti, kad dauguma respondentų pabrėžė savirealizacijos poreikį kaip esminį veiksnį, kuris turi įtakos ikimokyklinio ugdymo pedagogams vertinant profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje. Kitas svarbus veiksnys, kodėl ikimokyklinio ugdymo pedagogai imasi profesinės veiklos, kompetencijų ir asmeninių pasiekimų profesinėje srityje įsivertinimo, yra susijęs su augančiais reikalavimais ugdymo kokybei. Akcentuotina, kad tarp svarbiausių išskirtų veiksnių, susijusių su ikimokyklinio ugdymo pedagogų poreikiu įsivertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje, mažiausia įtakos turi augantys ugdytinių tėvų poreikiai. Galima teigti, kad šie tyrimo duomenys atliepia E. Urnėžienė J. Tučienė (2014) skiriamas šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo pedagogo kaip lyderio kompetencijas, kuris lemia ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinį tobulėjimą ir jo kokybišką veiklą. Tikėtina, kad ugdytinių tėvų poreikiai, ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuomone, nėra itin glaudžiai sietini su jų profesiniu tobulėjimu ir kokybišką veiklą.

Nustatyta, kad pusė respondentų tik iš dalie sutinka, kad kolegų pavyzdys, užsienio kolegų patirtis ir kvalifikacijos tobulinimo kursuose įgyta veiklos įsivertinimo patirtis yra tie esminiai veiksniai, kurie skatina vertinti savo veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad beveik trečdalis respondentų nesutinka, kad dėl konkurencijos darbo rinkoje ikimokyklinio ugdymo pedagogai siekia įsivertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje.

Apibendrinant galima teigti, kad respondentai pabrėžia psichologinį veiksnį, skatinantį ikimokyklinio ugdymo pedagogus vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje – tai asmenybės savirealizacijos poreikis. Nustatyta, kad kiti kaip sektinas pavyzdys respondentų nevertinami kaip esminiai veiksniai, kurie juos skatintų vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje. Tyrimas parodė, kad respondentai mažiausiai dėmesio skiria konkurencijai darbo rinkoje ir vertina jos kaip veiksnio, dėl kurio jie pradėtų vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje.

Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje nesusieja su konkurenciniais veiksniais ir nėra linkę dalytis asmenine profesine patirtimi su kolegomis.

Tyrimo metu siekta nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinės veiklos kokybės įsivertinimo būdus. Respondentai turėjo nurodyti būdus, kuriuos jie naudoja įsivertindami savo profesinės veiklos kokybę (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo pedagogų naudojami būdai įsivertinant asmeninę profesinės veiklos kokybę (N = 40, proc.)**

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Analizuojami ugdytinių pasiekimai		81 %	14 %	5 %
Vedamas ugdytinių pasiekimų dienoraštis		44 %	45 %	11 %
Atliekama tėvų apklausa		69 %	31 %	0 %
Prašoma administracijos įvertinti mano veiklą		37 %	60 %	3 %
Analizuojami savo veiklos būdai, metodai		67 %	33 %	0 %
Veikla lyginama su kolegų patirtimi		35 %	69 %	6 %
Dalijamasi darbo patirtimi su kitų įstaigų ikimokyklinio ugdymo pedagogais		51 %	49 %	0 %
Veikla įvertinama per atestaciją		52 %	48 %	0 %
Kaupiamas asmeninis profesinių kompetencijų portfelis		56 %	39 %	5 %
Kita (įrašykite)		0 %	0 %	0 %

Aiškinantis, kokie yra ikimokyklinio ugdymo pedagogų naudojami būdai, įsivertinant asmeninę profesinės veiklos kokybę, išryškėjo, kad dauguma respondentų analizuoja ugdytinių pasiekimus kaip vieną esminių asmeninės profesinės veiklos kokybės įsivertinimo būdų. Pastebima, kad daugiau kaip pusė apklaustų ikimokyklinio ugdymo pedagogų atlieka ugdytinių tėvų apklausas ir analizuoja savo veiklos būdus ir taikomus metodus.

Reikia pabrėžti, kad daugiau kaip pusė respondentų tik iš dalies sutinka, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai prašo administracijos įvertinti jų asmeninę veiklą ir savo veiklą lygina su kolegų patirtimi.

Beveik pusė respondentų nuomonės pasiskirstė praktiškai vienodai – dalis sutinka ir dalis iš dalies sutinka, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų naudojami būdai, įsivertinant asmeninę profesinės veiklos kokybę, susiję su dalijimusi darbo patirtimi su kitų įstaigų ikimokyklinio ugdymo pedagogais ir su veikla, įvertinama per atestaciją.

Nors daugiau nei trečdalis respondentų sutinka ir tiek pat nesutinka, kad vedamas ugdytinių pasiekimų dienoraštis, siekiant įsivertinti asmeninę profesinės veiklos kokybę, atkreiptinas dėmesys, kad dalis respondentų (11 proc.) su tuo nesutinka.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai analizuoja ugdytinių pasiekimus kaip vieną esminių asmeninės profesinės veiklos kokybės įsivertinimo būdų. Išaiškėjo, kad tik dalis ikimokyklinio ugdymo pedagogų prašo administracijos įvertinti jų asmeninę veiklą ir

savo veiklą lygina su kolegų patirtimi. Nustatyta, kad ugdytinių pasiekimų dienoraštis tik nedaugelio ikimokyklinio ugdymo pedagogų taikoma įsivertinimo forma, vertinant asmeninę profesinės veiklos kokybę.

Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai asmeninės profesinės veiklos kokybę vertina tik vienpusiškai, remdamiesi ugdytinių pasiekimų analize, bet vengia naudoti kitų įsivertinimo būdų – administracijos ir kolegų vertinimą. Tikėtina, kad vienas dominuojantis ikimokyklinio ugdymo pedagogų naudojamas asmeninės profesinės veiklos kokybės įsivertinimo būdas neleidžia objektyviai įsivertinti savo profesinės veiklos kokybę.

Respondentams buvo pateiktas dar vienas klausimas, kuriuo siekta įvertinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą, remiantis jo organizuojamo ugdymo proceso nuostatomis (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo proceso įsivertinimas (N = 40, proc.)**

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Gerai žinau ikimokyklinio ugdymo standartą ir programų reikalavimus		84 %	16 %	0 %
Ugdomąją veiklą sieju su ikimokyklinio ugdymo standartais		64 %	36 %	0 %
Numatau konkrečius ugdymo tikslus ir uždavinius		81 %	19 %	0 %
Planuoju ugdomąją veiklą		94 %	6 %	0 %
Ugdymo tikslus sieju su ugdymo aplinka		69 %	31 %	0 %
Ugdymo uždavinius sieju su vaikų veiklos rezultatais		76 %	19 %	5 %
Rezultatus sieju su tolesniu ugdymu		81 %	15 %	4 %
Planuodama ugdymo turinį, išsiaiškinu vaiko ugdymosi poreikius ir pasiekimus		66 %	34 %	0 %
Taikau įvairius ugdymo būdus bei metodus pagal vaikų amžiaus ypatumus		96 %	4 %	0 %
Pastebiu, palaikau vaiko sumanymus		76 %	24 %	0 %
Skatinu vaikų kūrybiškumą		94 %	0 %	6 %
Ugdomojoje veikloje taikau naujoves, pažangią patirtį		92 %	4 %	4 %
Ugdymo medžiagą pritaikau įvairių poreikių vaikams		84 %	16 %	0 %
Užduotis diferencijuojau pagal vaikų poreikius ir galias		84 %	16 %	0 %
Ugdytiniai erdvėje randa viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui		53 %	47 %	0 %
Grupės įrangą, priemones pritaikau ypatingiems vaikams		62 %	38 %	0 %
Vertinu ugdytinių pasiekimus ir pažangą, atsižvelgdamas į įvairią veiklą		83 %	17 %	0 %
Turiu pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą		97 %	3 %	0 %
Rengiu individualias programas		71 %	29 %	0 %
Naudoju informacines komunikacines technologijas		74 %	26 %	0 %

Analizuojant ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo procesą, išryškėjo, kad daugelis respondentų pastarojo įsivertinimą sieja su šiomis prasminėmis kategorijomis:

1. Gerai žinau ikimokyklinio ugdymo standartą ir programų reikalavimus;
2. Planuoju ugdomąją veiklą;
3. Taikau įvairius ugdymo būdus bei metodus pagal vaikų amžiaus ypatumus;
4. Skatinu vaikų kūrybiškumą;
5. Ugdomojoje veikloje taikau naujoves, pažangią patirtį;
6. Turiu pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą.

Nustatyta, kad daugiau kaip trečdalis respondentų tik iš dalies sutinka, kad planuojant ugdymo turinį, ikimokyklinio ugdymo pedagogo išsiaiškinami vaiko ugdymosi poreikiai ir pasiekimai; ugdytiniai erdvėje randa viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui; grupės įrangą, priemones pritaikomas ypatingiems vaikams.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamas ugdymo procesas atitinka ikimokyklinio ugdymo standartą ir programų reikalavimus, yra planuojama ugdomoji veikla, taikomi įvairūs ugdymo būdai ir metodai pagal vaikų amžiaus ypatumus, skatinamas vaikų kūrybiškumas, ugdomojoje veikloje taikomos naujovės ir pasiekimų ir pažangos vertinimo sistema. Nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo proceso trūkumai: ne iki galo išsiaiškinami vaiko ugdymosi poreikiai bei pasiekimai, ugdytiniai erdvėje ne visada randa viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui, o grupės įrangą, priemones tik iš dalies pritaikomas ypatingiems vaikams.

Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo proceso įsivertinimas atskleidė privalumus ir trūkumus, kurie suponuoja mintį apie ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo proceso tobulintinas puses ir poreikį didinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesionalumo lygį tam tikrose srityse.

Vienas iš klausimų, kuriais siekta įvertinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą, buvo susijęs su respondentų savo veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje įvertinimu. Tiriamiesiems pateikti keli atsakymo variantai (žr. 2 pav.).

2 pav. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos įstaigos bendruomenėje įvertinimas (N = 40, proc.)

Išaiškėjo, kad dauguma respondentų ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje įvertinimą susieja su bendros metodinės veiklos su kitais pedagogais planavimo ir vykdymo procesu – taip nurodė 91 proc. visų tiriamųjų.

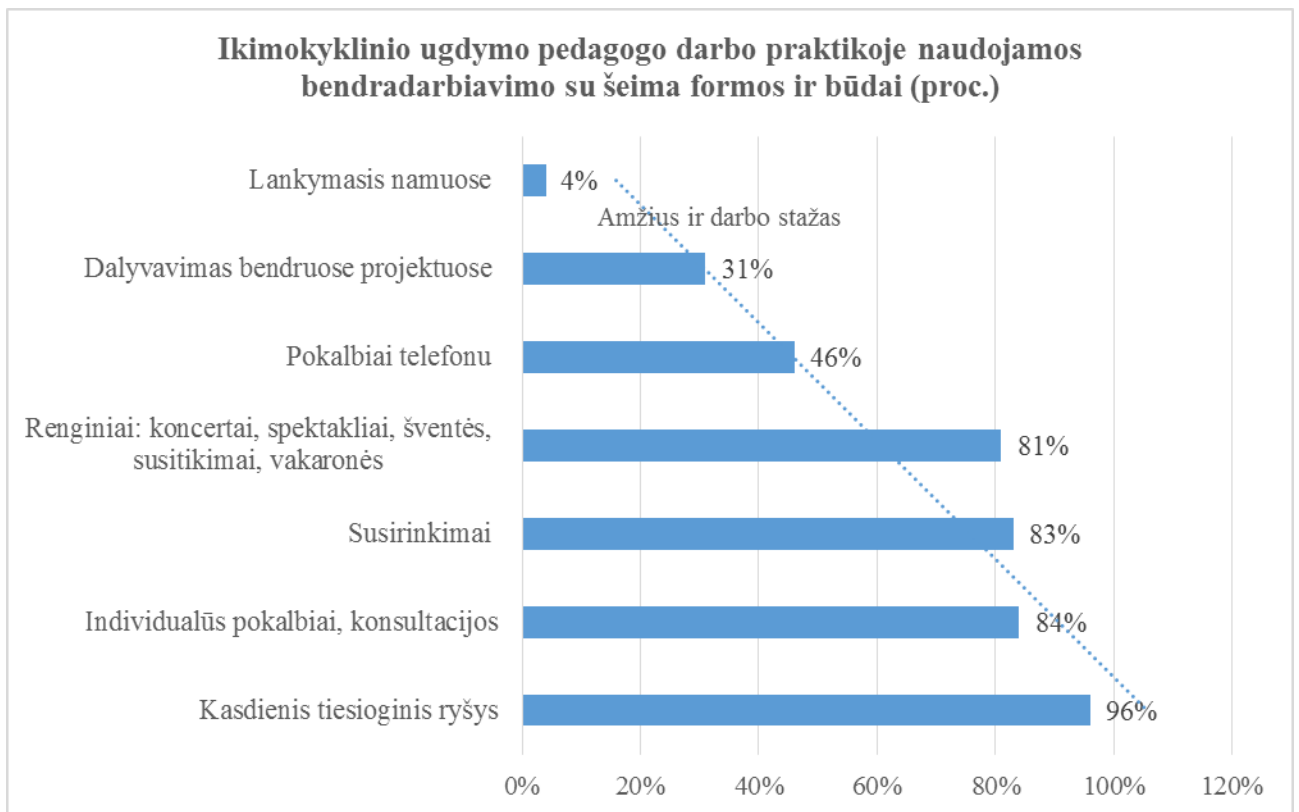
Nemažai respondentų taip pat pažymėjo, kad jie ne tik informuoja tėvus apie ugdytinių pasiekimus, bet ir juos kartu aptaria. Be to, tyrimo dalyviai nurodė, kad jie teikia metodinę pagalbą kolegoms kaip vieną iš ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje įvertinimo formų.

Atsižvelgiant į tyrimo dalyvių amžiaus ir pedagoginio darbo stažo kriterijus, nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje įvertinimą, susijusį su metodine pagalba kolegoms, labiau akcentuoja tie ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių amžius svyruoja nuo 31 iki 37 metų ir kurie turi nuo 5 iki 10 metų pedagoginio darbo stažą nei tie, kurių amžius siekia 47 metus ir daugiau ir jie turi didesnę nei 15 metų pedagoginį darbo stažą.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ikimokyklinės įstaigos bendruomenėje įvertinimas susijęs su bendros metodinės veiklos su kitais pedagogais planavimo ir vykdymo procesu. Nustatyta, kad 31–37 metų ir turintys 5–10 metų pedagoginį darbo stažą ikimokyklinio ugdymo pedagogai labiau linkę teikti metodinę pagalbą kolegoms, patvirtindami bendros metodinės veiklos su kitais pedagogais poreikį.

Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje įvertinimas glaudžiai siejasi su metodine veikla ir pagalba vieni kitiems, kuris atskleidžia ikimokyklinio ugdymo pedagogų turimas aukštas profesines kompetencijas ir aukštą profesionalumo lygį.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogams skirtoje anketoje buvo užduotas klausimas, kuriuo siekta įvertinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą. Respondentai turėjo įvertinti savo darbo praktikoje naudojamas bendradarbiavimo su šeima formas ir būdus. Jie galėjo rinktis kelis atsakymo variantus (žr. 3 pav.).

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo praktikoje naudojamos bendradarbiavimo su šeima formos ir būdai (N = 40, proc.)

D. Martišauskienė (2011, 2012) atkreipia dėmesį į pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę kaip vieną iš pedagogų veiklos profesionalumo veiksnių. Tyrimo duomenys atskleidė, kad dauguma respondentų (96 proc.) akcentuoja vieną dominuojantį ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo praktikoje naudojamą bendradarbiavimo su šeima formą ir būdą – kasdienį tiesioginį ryšį su šeima.

Pastebėta, kad nemažai respondentų taip pat akcentuoja individualius pokalbius, konsultacijas šeimai (84 proc.), susirinkimus (83 proc.) ir renginius (koncertai, spektakliai, šventės, susitikimai, vakaronės) (81 proc.), kurie neretai naudojami ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo praktikoje kaip propaguojamos bendradarbiavimo su šeima formos ir būdai.

Atsižvelgiant į tyrimo dalyvių amžiaus ir pedagoginio darbo stažo kriterijus, nustatyta, kad kasdienį tiesioginį ryšį su šeima išskiria visų amžiaus grupių ir įvairų pedagoginį darbo stažą turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Tačiau išryškėjo, kad tie ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių amžius svyruoja nuo 29 iki 49 metų ir turi nuo 10 iki 20 metų pedagoginį darbo stažą savo darbo praktikoje naudoja individualius pokalbius, susirinkimus ir renginius kaip pagrindines bendradarbiavimo su šeima formas ir būdus.

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma respondentų akcentuoja vieną dominuojančią ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo praktikoje naudojamą bendradarbiavimo su šeima formą ir būdą – kasdienį tiesioginį ryšį su šeima. Išsiaiškinta, kad 29–49 metų ir turintys 10–20 metų

pedagoginį darbo stažą ikimokyklinio ugdymo pedagogai savo darbo praktikoje naudoja individualius pokalbius, susirinkimus ir reginius kaip pagrindines bendradarbiavimo su šeima formas ir būdus.

Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai tiesiogiai kasdien bendrauja su šeima tais atvejais, kai tėvai atveda ir pasiima vaikus iš ugdymo įstaigos. Tačiau, tikėtina, kad tokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų išskirta bendradarbiavimo forma itin patogi tiek pedagogams, tiek ugdytinių tėvams, nes abiem pusėms nereikia ieškoti kitų ilgo laiko sąnaudų nereikalaujančių, bet veiksmingų bendradarbiavimo formų.

Tyrimo metu buvo suformuluoti klausimai, kuriais siekta įvertinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą. Respondentai turėjo įvertinti save kaip profesionalą bendraja prasme ir galėjo pateikti kelis atsakymo variantus (žr. 4 pav.).

4 pav. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo savęs kaip profesionalo bendraja prasme įsivertinimas (N = 40, proc.)

Nustatyta, kad daugiau kaip pusė respondentų save kaip profesionalą bendrąją prasme identifikuoja su pasitenkinimu savo darbu, sutarimu su kolegomis ir veiksminga asmenine veikla. Atsižvelgiant į tyrimo dalyvių amžiaus ir pedagoginio darbo stažo kriterijus, nustatyta, kad savo

darbu yra patenkinti labiau tie ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių amžius svyruoja nuo 31 iki 37 metų ir turi nuo 5 iki 10 metų pedagoginio darbo stažą, nei tie, kurių amžius siekia 47 metus ir daugiau ir jie turi didesnę nei 15 metų pedagoginio darbo stažą.

Tačiau tyrimas parodė, kad mažiau kaip pusė respondentų savo profesionalumą bendrąja prasme nesusieja su aukšta savo darbo kokybe ir ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos vadovybės aukštu vertinimu. Tokios nuostatos daugiausia laikosi tie respondentai, kurių amžius siekia 47 metus ir daugiau ir jie turi didesnę nei 15 metų pedagoginį darbo stažą.

Vertinant ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesionalumą bendra prasme, remiantis teorinėmis išvalgomis, pastebima, kad, pavyzdžiui, D. Martišauskienė (2008) pabrėžia, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė priklauso nuo jos turinio aiškumo ir sampratos, kas apskritai yra ikimokyklinio ugdymo paslauga ir kaip ji turi būti teikiama, bei bendro pedagogų požiūrio apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo savęs kaip profesionalo bendrąja prasme įsivertinimą atspindi pasitenkinimas savo darbu, sutarimas su kolegomis ir veiksminga asmeninė veikla. Išaiškėjo, kad minėtieji įsivertinimo kriterijai ryškiausi tarp tų ikimokyklinio ugdymo pedagogų, kurių amžius siekia 31–37 metus, o pedagoginis darbo stažas – 5–10 metus.

Galima daryti prielaidą, kad vidutinio amžiaus ir iki 10 metų dirbantys ikimokyklinio ugdymo pedagogai labiau akcentuoja savo profesionalumą nei vyresnio amžiaus darbuotojai, kurie ilgai dirba ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, nes, tikėtina, kad jaunesni ir trumpiau dirbantys ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi daugiau asmeninio pasitikėjimo ir didesnę profesinę profesionalą nei vyresni, ilgametį pedagoginį darbo stažą turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurie, veikiausia, turi „perdegimo“ profesinę veiklą sindromą.

Tyrimo metu buvo suformuluoti klausimai, kuriais siekiama įvertinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo kvalifikaciją ir profesines kompetencijas. Tyrime dalyvavę respondentai turėjo įvertinti ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikaciją ir turimas profesines kompetencijas pagal pateiktas prasmines kategorijas teiginių forma (žr. 11 lentelę).

Remiantis gautais atsakymais, nustatyta, kad dauguma respondentų (92 proc.) pabrėžia, kad jie siekia kryptingo ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo. Tačiau tiriamieji dėl kitų ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos ir turimų profesinių kompetencijų neturi vieningos nuomonės.

11 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikacijos ir turimų profesinių kompetencijų įvertinimas (N = 40, proc.)**

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Siekama kryptingo ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo		92 %	8 %	0 %
Ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tikslai grindžiami ugdytinių poreikiais		59 %	41 %	0 %
Ikimokyklinio ugdymo pedagogai įsivertina savo pedagoginę veiklą, ieško naujų metodų ir juos taiko		58 %	32 %	0 %
Kuriami šilti santykiai tarp vaikų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų kaip ugdytojų		54 %	46 %	0 %
Ikimokyklinio ugdymo pedagogas rūpinasi vaiko adaptacija darželyje ir ugdymo tęstinumu šeimoje		66 %	34 %	0 %
Kita (įrašykite)		0 %	0 %	0 %

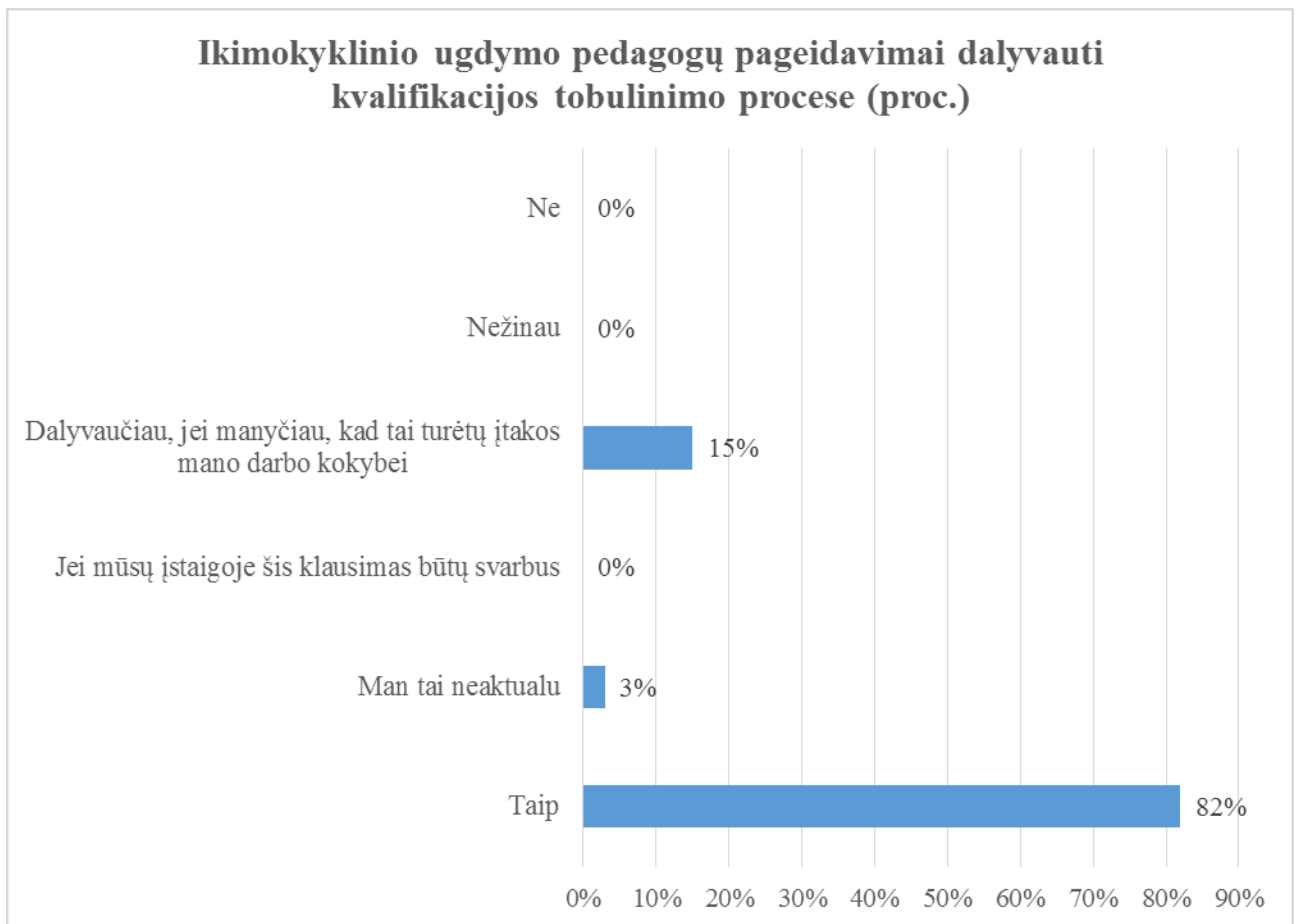
Tyrimas parodė, kad daugiau kaip pusė respondentų sutinka, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tikslai grindžiami ugdytinių poreikiais; yra kuriami šilti santykiai tarp vaikų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų kaip ugdytojų; ikimokyklinio ugdymo pedagogas rūpinasi vaiko adaptacija darželyje ir ugdymo tęstinumu šeimoje; ikimokyklinio ugdymo pedagogai įsivertina savo pedagoginę veiklą, ieško naujų metodų ir juos taiko. Tačiau su šiomis ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos ir turimų profesinių kompetencijų nuostatomis daugiau kaip trečdalis respondentų tik iš dalies sutinka.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikacijos ir turimų profesinių kompetencijų įvertinimas grindžiamas kryptingu ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimu. Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikacijos ir turimų profesinių kompetencijų įvertinimas tik iš dalies sietinas su ugdytinių poreikių analize ir artimesnių santykių, grįstų didesne empatija, užmezgimo siekiamybę.

Galima daryti prielaidą, kad nors ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogai turi aukštą kvalifikaciją ir profesines kompetencijas, vis dėlto per mažai dėmesio skiriama ugdytinių poreikių analizei, negebama užmegzti artimų santykių su vaikais.

Respondentai turėjo nurodyti, ar jie pageidauja dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, skirtuose asmeninės veiklos kokybės kompetencijoms įgyti ir / arba pagilinti (žr. 5 pav.).

Išsiaiškinta, kad daugelis ikimokyklinio ugdymo pedagogų išreiškė pageidavimą dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, kurių tikslas – asmeninės veiklos kokybės kompetencijoms įgijimas ir / arba pagilinimas. Reikia pastebėti, kad dalis respondentų (15 proc.) laikosi tokios nuostatos, kad kvalifikacijos tobulinimo renginiai ikimokyklinio ugdymo pedagogams būtini tais atvejais, kai tai siejasi su jų darbo kokybės klausimais, o priešingu atveju tokie kvalifikaciniai tobulinimo renginiai nėra aktualūs.

5 pav. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų pageidavimas dalyvauti
kvalifikacijos tobulinimo renginiuose asmeninės veiklos kokybės kompetencijoms įgyti
ir / arba pagilinti (N = 40, proc.)

Pastebima, kad daugelio mokslininkų moksliniuose darbuose keliama ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos atnaujinimo problema. E. Jurašaitė-Harbison (2004a, b) pastebi, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi gebėti atnaujinti profesines kompetencijas kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcijas, kad atliėtų besikeičiančios švietimo sistemos realijas. E. Urnėžienė J. Tučienė (2014) taip pat išskiria šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo pedagogo lyderio vadybines kompetencijas ir nuolatinį jų tobulinimą kaip pagrindinį veiksni, kuris lemia ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinį tobulėjimą ir jo kokybišką veiklą.

Susiejant ikimokyklinio ugdymo pedagogų dalyvavimą kvalifikacijos tobulinimo renginiuose veiklos kokybės kompetencijoms įgyti ir / arba pagilinti su respondentų amžiumi ir pedagoginio darbo stažu, išryškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurių amžius svyruoja nuo 31 iki 43 metų ir kurie turi nuo 5 iki 10 metų darbo stažą, aktyviai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, kurie skirti kokybiškos veiklos kompetencijoms įgyti ir / arba pagilinti.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogams aktuali kvalifikacijos tobulinimo sritis, siekiant gerinti darbo kokybę gilinant asmeninės veiklos kokybės kompetencijas.

Išryškėjo, kad vidutinio amžiaus ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurie ugdymo įstaigoje dirba ne ilgiau kaip 10 metų, daugiau dėmesio skiria kokybiškos veiklos kompetencijoms įgyti ir / arba pagilinti nei tie, kurie yra vyresni nei 45 metai ir ugdymo įstaigoje dirba daugiau nei 10 metų. Taigi galima daryti išvadą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų amžius ir darbo stažas itin glaudžiai siejasi su poreikiu įgyti ir / arba pagilinti kokybiškos veiklos kompetencijas.

Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogams kvalifikacijos tobulinimas asocijuojasi su asmeninės veiklos kokybinio lygmens stiprinimu, todėl jie itin atidžiai renkasi, kurie organizuojami kvalifikacijos tobulinimo renginiai jiems yra aktualūs ir naudingi profesinėje srityje.

Respondentams buvo užduotas klausimas, kuriuo siekta išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo kvalifikacijos tobulinimo poreikį, susijusį su veiklos kokybės kompetencijomis: *Įsivertinkite savo kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą ugdant vaikų pasiekimus?* (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninės veiklos, ugdant vaikų pasiekimus, įsivertinimas (N = 40, proc.)**

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Siekiama, kad visų vaikų gebėjimai atitiktų valstybinius brandumo mokyklai standartus		81 %	19 %	0 %
Sukurta savita vaiko pasiekimų vertinimo sistema, paremta natūralios vaiko brandos ir tėvų informavimo apie vaiko daromą pažangą principais		54 %	39 %	7 %
Vaikų pasiekimų rezultatai analizuojami, jais remiantis tobulinamas ugdymo procesas		67 %	33 %	0 %
Vaikų pažanga atitinka tėvų lūkesčius, tėvai gerai atsiliepia apie ugdymo kokybę		68 %	30 %	2 %
Ugdytinių pasiekimai įvertinti miesto, respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose		33 %	64 %	3 %

Remiantis gautais atsakymais, matyti, kad dauguma respondentų ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninės veiklos, ugdant vaikų pasiekimus, įsivertinimo sąsajas įžvelgia su jų siekiu, kad visų vaikų gebėjimai atitiktų valstybinius brandumo mokyklai standartus.

Daugiau nei pusė respondentų sutinka, kad vaikų pasiekimų rezultatai analizuojami, jais remiantis tobulinamas ugdymo procesas, o vaikų pažanga atitinka tėvų lūkesčius, tėvai gerai atsiliepia apie ugdymo kokybę. Tačiau trečdalis respondentų tik iš dalies sutinka, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninė veikla siejasi su ugdymo proceso tobulinimu, kuris grindžiamas vaikų pasiekimų rezultatų analizės pagrindu.

Galima pastebėti, kad pusė tyrimo dalyvių atkreipia dėmesį į savitos vaiko pasiekimų vertinimo sistemos sukūrimą, kuri būtų paremta natūralios vaiko brandos ir tėvų informavimo apie vaiko daromą pažangą principais. Tačiau daugiau nei trečdalis respondentų tik iš dalies sutinka su

savitos vaiko pasiekimų vertinimo sistemos sukūrimu, kurios imasi ikimokyklinio ugdymo pedagogas kaip asmeninės iniciatyvos ugdant vaikų pasiekimus.

Daugiau nei pusė respondentų tik iš dalies sutinka, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogas imasi asmeninės veiklos, kad ugdytinių pasiekimai būtų įvertinti miesto, respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose.

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma ikimokyklinio ugdymo pedagogų asmeninę veiklą, kuri susijusi su vaikų pasiekimų ugdymo procesu, sieja su atitiktimi valstybinius brandumo mokyklai standartams. Tokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuostata rodo, kad ikimokyklinis ugdymas nėra grindžiamas natūralios vaiko brandos ir tėvų informavimo apie vaiko daromą pažangą principais, o laikomasi standartinių vaiko pasiekimo vertinimo sistemos kriterijų. Išryškėjo, kad neskiriama pakankamai dėmesio vaikų pasiekimų analizei, kuri atskleistų, kokias ugdymo proceso sritis tikslingiausia tobulinti.

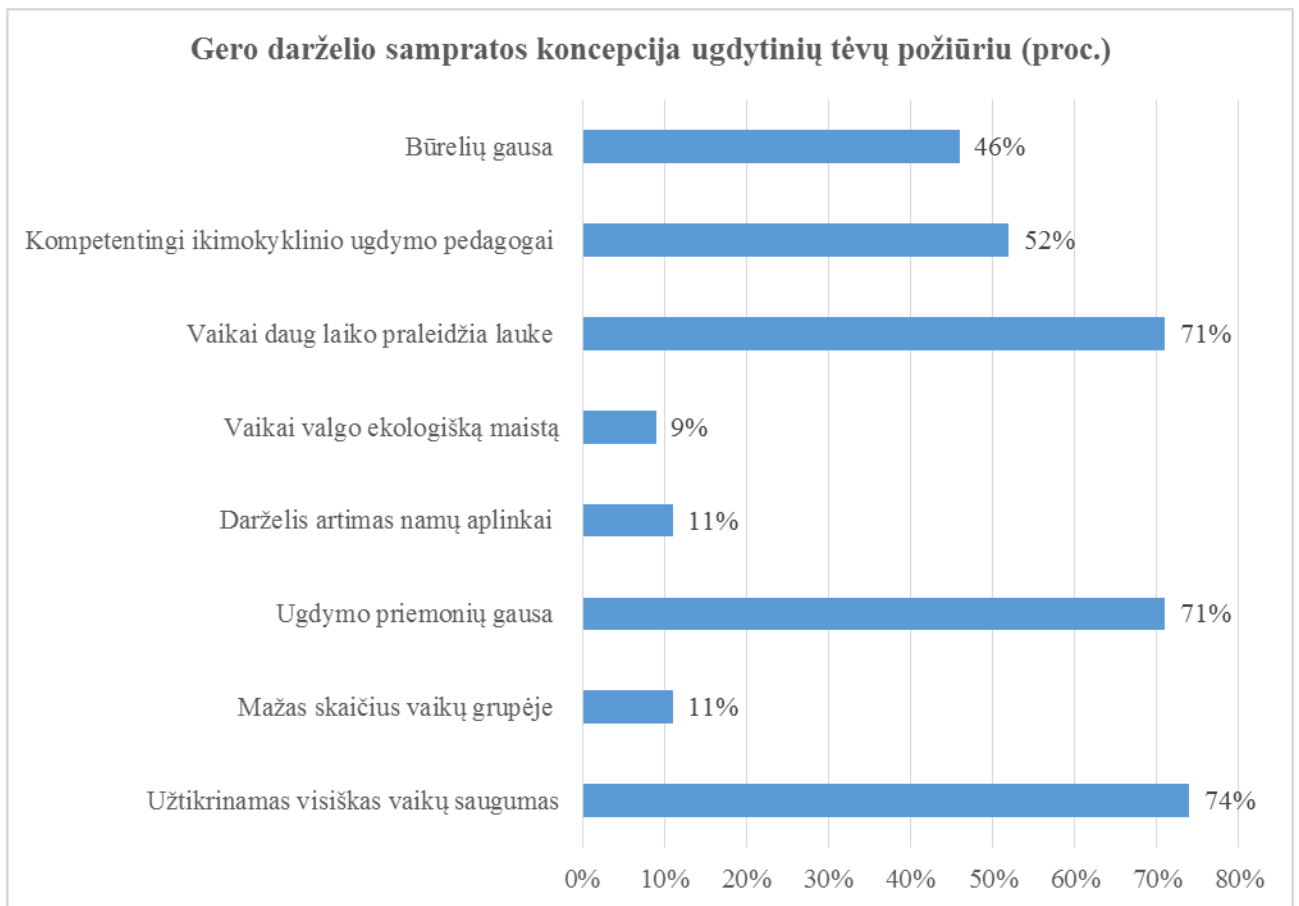
Remiantis minėtuoju kontekstu, darytina tokia prielaida: ikimokyklinio ugdymo pedagogų asmeninė veikla grindžiama standartinėmis ugdymo nuostatomis ir taisyklėmis, neatsižvelgiant į ugdytinių individualius gebėjimus ir pasiekimus, kurių pasiekimai galimybes tikslinga pasitikrinti ir įvertinti dalyvaujant miesto, respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose. Tikėtina, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai dirba pagal standartus ir vadovaujasi metų metais susidariusiomis vaikų ugdymo kliūtimis, kad būtų demonstruojama reikalinga atitiktis valstybiniam brandumo mokyklai standartams, neatsižvelgiant į ugdytinių pasiekimų rezultatus.

3.2. Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės vertinimas ugdytinių tėvų požiūriu

Šio tyrimo metu, ugdytinių tėvai turėjo apibūdinti, koks, jų nuomone, yra geras darželis. Respondentai, įvardydami gero darželio sampratą, galėjo pasirinkti ne daugiau kaip 5 teiginius sampratai apibrėžti (žr. 6 pav.).

Respondentų atsakymai parodė, kad gero darželio sampratą ugdytinių tėvai apibūdina remdamiesi šiomis penkiomis prasminėmis kategorijomis:

1. Užtikrinamas visiškasis vaikų saugumas;
2. Ugdymo priemonių gausa;
3. Vaikai daug laiko praleidžia lauke;
4. Kompetentingi ikimokyklinio ugdymo pedagogai;
5. Būrelių gausa.

6 pav. Gero darželio sampratos koncepcija ugdytinių tėvų požiūriu (N = 101, proc.)

Vertinant išskirtas gero darželio sampratos prasmines kategorijas pagal ugdytinių atsakymų dažnumo procentinę išraišką, nustatyta, kad respondentams gero darželio koncepcija itin siejasi su vaikų saugumo užtikrinimo klausimu ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kai tėvų nėra šalia. Be to, daugelis ugdytinių tėvų pažymėjo, kad gero darželio koncepcijos sampratą atspindi ugdymo priemonių gausa ir vaikų laikas, praleidžiamas lauke.

Reikia pastebėti, kad tik pusė respondentų gero darželio sampratą sieja su kompetentingais ikimokyklinio ugdymo pedagogais ir mažiau nei pusė jų pabrėžia neformaliojo ugdymo svarbą, apibūdinant darželį kaip gerą.

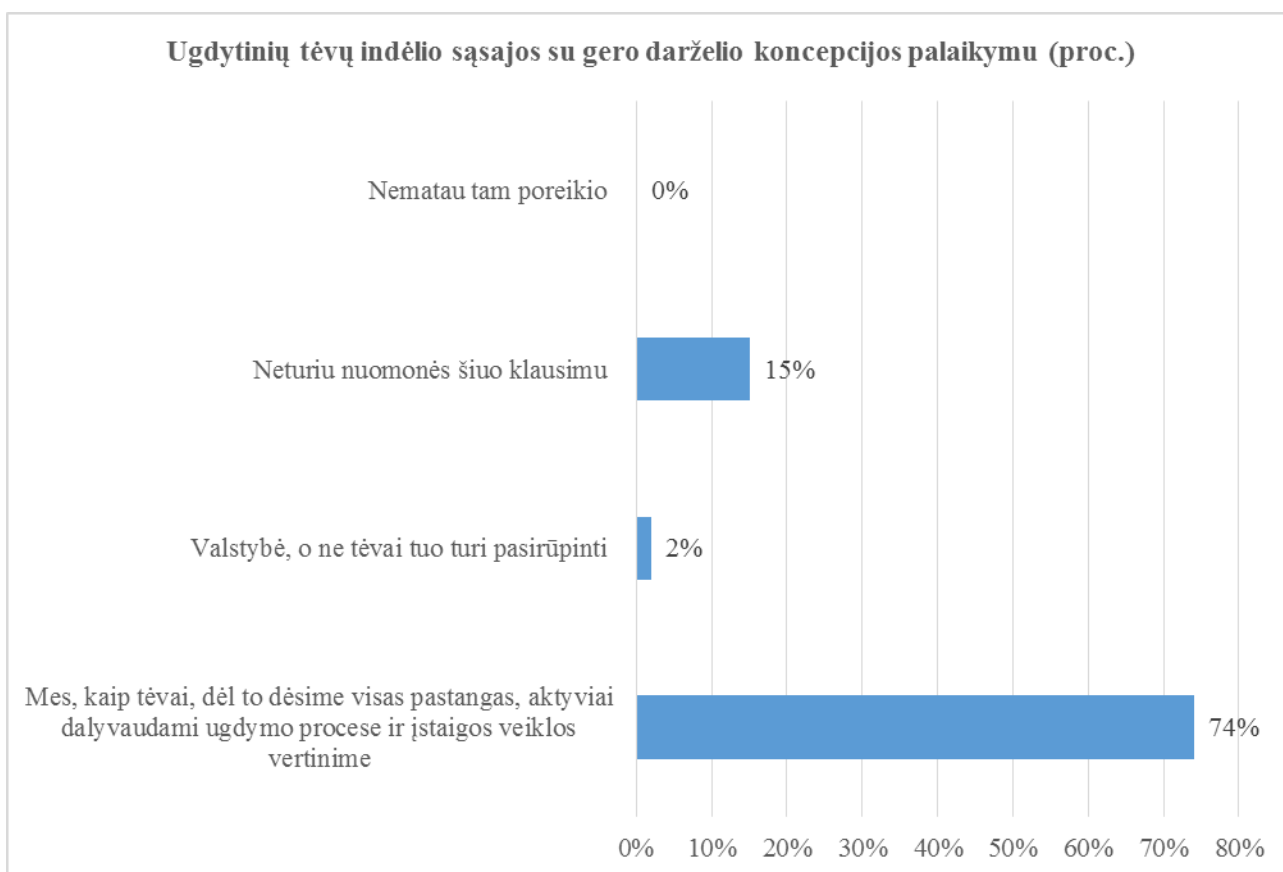
Tyrimas parodė, kad respondentams gero darželio samprata ne itin glaudžiai siejasi su mažu vaikų skaičiumi grupėje, taip pat nėra poreikio, kad darželis būtų artimas namų aplinkai, o vaikai valgytų ekologišką maistą.

R. Pranaitytės ir D. Malinauskienės (2011) išskirti svarbiausi ugdomosios veiklos kokybę lemiantys veiksniai, yra susiję su psichologiškai ir fiziškai saugia ugdomąją aplinka, nuolatinio pedagogų tobulėjimu, grupės klimatu, ugdytinių amžiaus tarpsnių ypatumų pažinimu, individualiu darbu su ugdytiniais, teikiant saviraiškos galimybių, yra tikslingas ir veiksmingas ugdomosios veiklos proceso organizavimas. Šią teorinę nuostatą patvirtina ir tyrimo metu išsiaiškinta ugdytinių

tėvų konstruojama gero darželio koncepcija, kuri grindžiama trimis dedamosiomis: vaiko saugumas, didelis dėmesys vaiko ugdymui ir dažnas buvimas gryname ore, kurios atspindi šiuolaikinių tėvų poreikius, susijusią su vaikų ikimokyklinio ugdymo paslaugomis.

Apibendrinant galima teigti, kad ugdytinių tėvams geras darželis yra tas, kuriame jų vaikas gali būti visiškai saugus, turi itin daug ugdymo priemonių ir propaguojamas lauko darželio tipas. Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencija ir neformalusis ugdymas nėra patys svarbiausi, apibrėžiant gero darželio koncepciją. Remiantis minėtuoju kontekstu, galima daryti prielaidą, kad gero darželio koncepciją ugdytinių tėvai konstruoja remdamiesi trimis dedamosiomis, nes vaiko saugumas, didelis dėmesys vaiko ugdymui ir dažnas buvimas gryname ore atspindi šiuolaikinių tėvų poreikius, susijusią su vaikų priežiūros paslaugomis.

Kitas aktualus klausimas, susijęs su profesionalia ir kokybiška ikimokyklinio ugdymo pedagogų veikla, siejasi su tuo, kiek ugdytinių tėvai yra pasiruošę prisidėti prie gero darželio koncepcijos palaikymo. Todėl buvo aiškinamasi, kokios ugdytinių tėvų indėlio sąsajos su gero darželio koncepcijos palaikymu (žr. 7 pav.).

7 pav. Ugdytinių tėvų indėlio sąsajos su gero darželio koncepcijos palaikymu (N = 101, proc.)

Išryškėjo, kad dauguma respondentų (74 proc.) sutinka su teiginiu, kad ir tėvai turi dėti visas pastangas, aktyviai dalyvaudami ugdymo procese ir įstaigos veiklos vertinime. Tačiau matyti, kad mažiau nei trečdalis ugdytinių tėvų vis dar neturi nuomonės šiuo klausimu ir negali identifikuoti

asmeninių sąsajų, kurios atsiskleistų aktyviu jų dalyvavimu ugdymo procese ir įstaigos veiklos vertinime. Akcentuotina, kad nors ir ne daug, bet kai kurie respondentai vis dėlto laikosi tos nuostatos, kad valstybės, bet ne tėvų, dominuojantis vaidmuo turi atsispindėti palaikant gero darželio koncepciją.

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma tėvų deleguoja sau atitinkamas funkcijas, kurios užtikrina aktyvų jų dalyvavimą tiek ugdymo, tiek įstaigos veiklos vertinimo procese. Tokia ugdytinių tėvų nuostata atskleidžia jų prisiimamą atsakomybę už vaikų ugdymo procesą ir poreikį dalyvauti ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos procese kaip vertintojams. Galima daryti prielaidą, kad ugdytinių tėvai jaučiasi svarbia įstaigos bendruomenės dalimi ir siekia aktyviai prisidėti prie gero darželio koncepcijos palaikymo patys įsitraukdami į šį procesą, o, ne priešingai – prisiimdami pasyvų stebėtojų arba dalyvių vaidmenį.

Tyrimo metu ugdytinių tėvai taip pat turėjo įvertinti ir ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesionalumo lygį. Jiems buvo užduotas toks klausimas: *Koks, Jūsų nuomone, yra profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas?* Respondentai turėjo pasirinkti ne daugiau kaip 5 teiginius arba parašyti savo nuomonę (žr. 8 pav.).

8 pav. Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo bruožai ugdytinių tėvų požiūriu (N = 101, proc.)

Respondentų atsakymai parodė, kad praktiškai pusė ugdytinių tėvų išskiria šiuos esminius profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo bruožus:

- Bendraujantis ir bendradarbiaujantis;
- Gebantis atsižvelgti į individualius vaiko poreikius;
- Savo srities profesionalas, kuris nuolat tobulėja;
- Gebantis spręsti problemas;
- Turintis auklėtojo kvalifikaciją.

Remiantis išskirtais esminiais profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo bruožais, išaiškėjo, kad svarbiausi iš šių bruožų yra du – gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti bei gebėjimas atsižvelgti į individualius vaiko poreikius. Vadinas, ugdytinių tėvai labiausia vertina ikimokyklinio ugdymo pedagogo komunikacinius ir psichologinius gebėjimus.

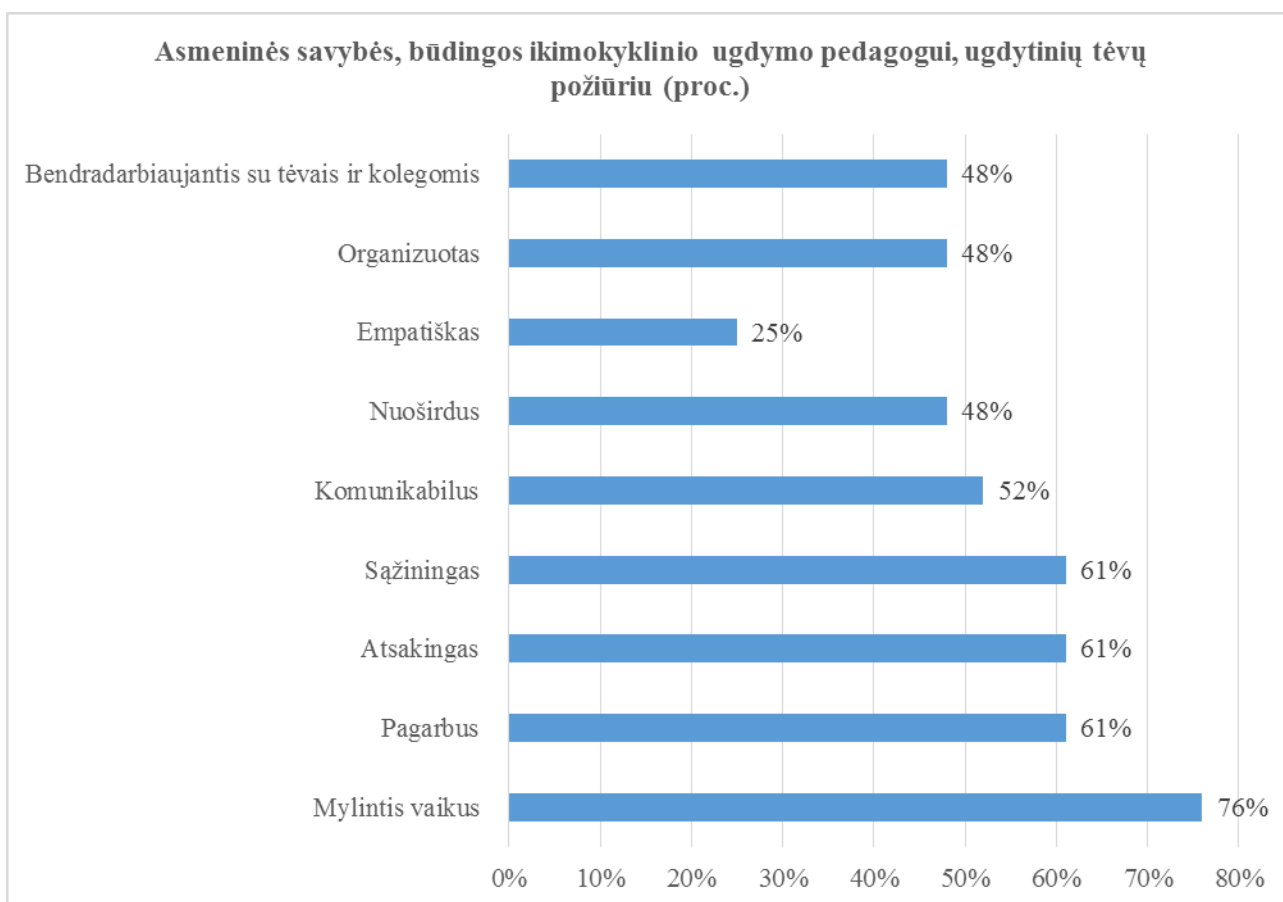
Išaiškėjo, kad ugdytinių tėvams ikimokyklinio ugdymo pedagogo išsilavinimas ir turima kvalifikacija nėra patys svarbiausi kriterijai, kuriais jie vadovaujasi vertindami ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesionalumo lygį. Galima teigti, remiantis tyrimo rezultatų analize, kad ugdytinių tėvams netgi svarbesnis tas faktas, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogas būtų savo srities profesionalas, kuris nuolat tobulėja ir geba spręsti problemas, t. y. ugdytinių tėvų pabrėžiamos ikimokyklinio ugdymo pedagogo nuolatinės kvalifikacijos tobulinimo ir konfliktų valdymo sritys, kurios atspindi ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesionalumo ypatumus.

Apibendrinant galima teigti, kad ugdytinių tėvai profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo bruožus sieja su komunikaciniais ir psichologiniais gebėjimus, nuolatinę kvalifikacijos tobulinimą bei turimą auklėtojo kvalifikaciją ir gebėjimą veiksmingai valdyti konfliktus. Remiantis minėtuoju kontekstu, galima daryti prielaidą, kad ugdytinių tėvai daugiau dėmesio skiria ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninėms savybėms, o ne jo turimam išsilavinimui ir įgytai kvalifikacijai.

Ugdytinių tėvai, išskyrę esminius profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo bruožus, turėjo įvardyti, kokiomis, jų nuomone, asmeninėmis savybėmis turi pasižymėti ikimokyklinio ugdymo pedagogas. Respondentai galėjo pasirinkti ne daugiau kaip 5 teiginius arba parašyti savo nuomonę (žr. 9 pav.).

Ugdytinių tėvų atsakymai atskleidė, kad svarbiausios asmeninės savybės, būdingos ikimokyklinio ugdymo pedagogui, yra šios:

1. Mylintis vaikus;
2. Pagarbus;
3. Atsakingas;
4. Sąžiningas;
5. Komunikabilus.

9 pav. Asmeninės savybės, būdingos ikimokyklinio ugdymo pedagogui, ugdytinių tėvų požiūriu (N = 101, proc.)

Tyrimas parodė, kad dauguma tėvų kaip pačią svarbiausią savybę, būdingą ikimokyklinio ugdymo pedagogui, išskiria jo meilę vaikams. Akcentuotina, kad vienoda procentinė išraiška (atitinkamai po 61 proc.) pasiskirstė ties tokiais ikimokyklinio ugdymo pedagogui būdingomis asmeninėmis savybėmis – pagarba, atsakingumas ir sąžiningumas. Komunikacinius gebėjimus, išskirtus kaip esminius, apibūdinant profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo bruožus, išskiria pusė respondentų, klabėdami apie Asmeninės savybės, būdingos ikimokyklinio ugdymo pedagogui.

Apibendrinant galima teigti, kad ugdytinių tėvai kaip svarbiausią asmeninę savybę, būdingą ikimokyklinio ugdymo pedagogui, itin glaudžiai susieja su jo gebėjimais parodyti meilę vaikams. Kitos ikimokyklinio ugdymo pedagogui būdingos asmeninės savybės apima etikos srities klausimus: pagarba, atsakingumas ir sąžiningumas. Galima daryti prielaidą, kad ugdytinių tėvai itin daug dėmesio skiria psichologinėms asmeninėms ikimokyklinio ugdymo pedagogo savybėms, kurios pasireiškia empatijos, prieraišumo vaikui formomis.

Tyrimo metu siekta nustatyti, kokia ugdytinių tėvų pageidaujamo ikimokyklinio ugdymo

pedagogo vizija. Respondentai turėjo nurodyti, koks, jų nuomone, turėtų būti ikimokyklinio ugdymo pedagogas. Respondentų pateikti atsakymai į šį atvirojo tipo klausimą buvo analizuoti remiantis kokybinio tyrimo nuostatomis. Išskirta prasminė kokybinė kategorija „Pageidaujamos ikimokyklinio ugdymo pedagogo savybės“, kurią išskleidžia aštuonios prasminės subkategorijos (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. Ugdytinių tėvų pageidaujamo ikimokyklinio ugdymo pedagogo vizija
(N = 101, proc.)

Kategorija	Subkategorija	Irodantis teiginys	Atsakymų skaičius
Pageidaujamos ikimokyklinio ugdymo pedagogo savybės	Mylintis vaikus	„svarbu, būtų mylintis vaikus“; „mylėtų vaikus“	50
	Gebėjimas užtikrinti vaikų saugumą	„svarbiausia, kad užtikrinantis vaikų saugumą“	11
	Profesionalumas	„savo srities profesionalas“	10
	Gebėjimas neatstumti vaiko	„kad neatstumtų vaiko“	8
	Sąžiningumas	„kad būtų sąžiningas“	7
	Kompetentingumas	„būtų kompetentingas“	6
	Komunikabilumas	„komunikabilumas irgi svarbu“	5
	Gebėjimas diskutuoti	„kad mokėtų diskutuoti su tėvais“	3

Remiantis respondentų pateiktais atsakymais, išryškėjo, kad daugelis jų kaip siekiamybę, susijusią su pageidaujamo ikimokyklinio ugdymo pedagogo vizija, įvardija jau prieš tai minėtą svarbiausią asmeninę savybę, būdingą ikimokyklinio ugdymo pedagogui – tai meilė vaikams.

Pastebima, kad dalis ugdytinių tėvų pabrėžia vaikų saugumo užtikrinimo klausimą, kuri susieja su pageidaujama ikimokyklinio ugdymo pedagogo savybe. Be šios socialinės dimensijos ugdytinių tėvai išryškina ir dalykinei kompetencijai priskiriamą savybę – profesionalumą.

Akcentuotina, kad daugelis ugdytinių tėvų išvardytų ikimokyklinio ugdymo pedagogui priskiriamų pageidautinų savybių priskirtinos sociopsichologinei sričiai ir apima ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmenines savybes.

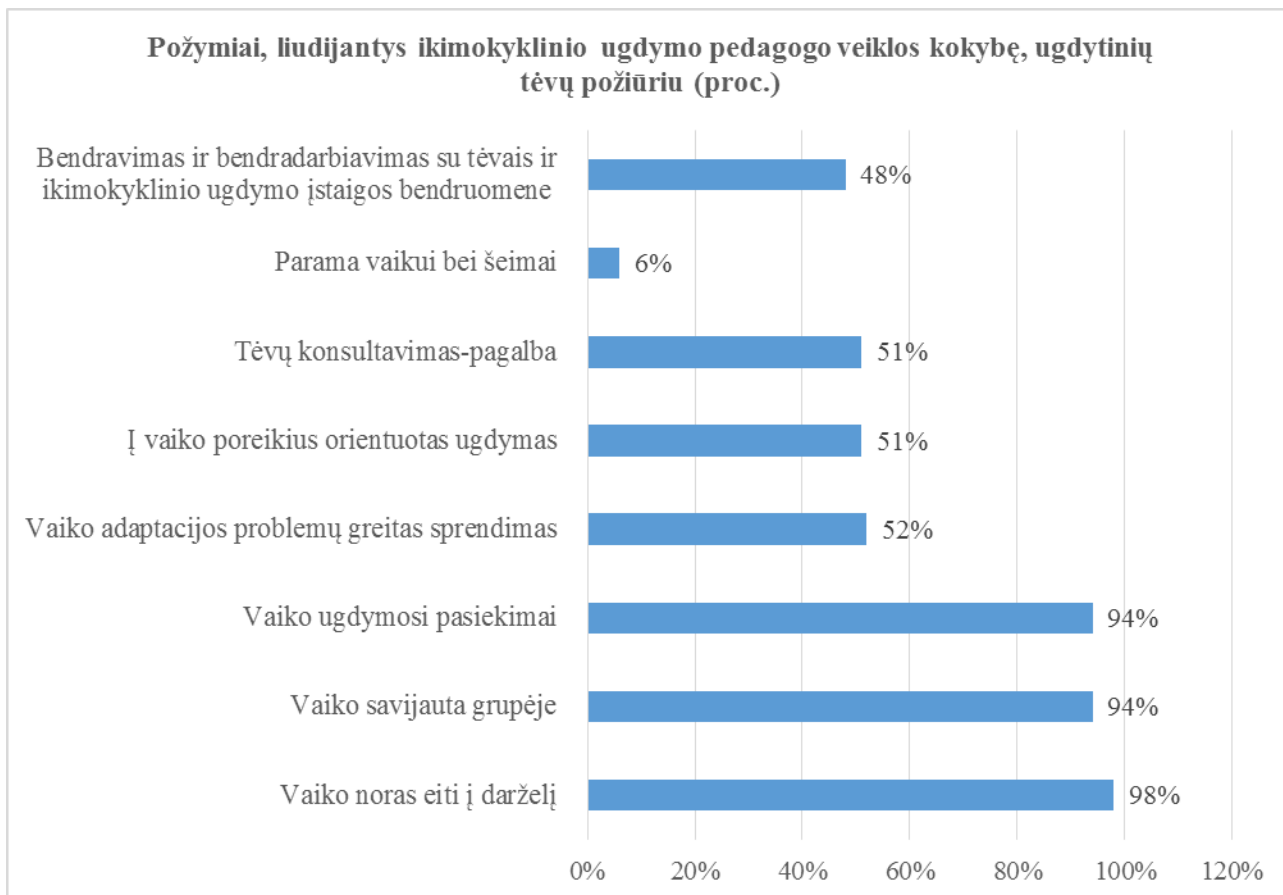
Apibendrinant galima teigti, kad ugdytinių tėvai pageidaujamo ikimokyklinio ugdymo pedagogo viziją susieja su asmenėmis jo savybėmis, kurių svarbiausia apima empatijos sritį – ikimokyklinio ugdymo pedagogo meilę vaikams. Darytina tokia prielaida: ugdytinių tėvai labiausiai vertinama ne ikimokyklinio ugdymo srities darbuotojo profesinę patirtį, o jų prioritetu tampa jo *asmeninės savybės*.

Respondentai turėjo identifikuoti požymius, kurie, jų nuomone, liudija ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę. Tiriamieji galėjo pasirinkti ne daugiau kaip 5 teiginius (žr. 10 pav.).

Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad praktiškai visi ugdytinių tėvai išskiria vaiko norą eiti į darželį, vaiko savijautą grupėje ir vaiko ugdymosi pasiekimus kaip tuos svarbiausius požymius, kuriais remdamiesi jie vertina ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę. D. Martišauskienė

ir K. Trakšelys (2013, 2016) laikosi tos nuomonės, kad vaikas yra švietimo įstaigos vartotojas, kuris irgi vertina švietimo paslaugų kokybę iš tėvų perspektyvos, nes tėvai ir jų vaikai yra šių paslaugų vartotojai. Vadinasi, tyrimo metu išskirtus kriterijus galima susieti su mokslininkų akcentuojamu vaiko kaip švietimo įstaigos vartotojo vertinimo svarba.

10 pav. Požymiai, liudijantys ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę, ugdytinių tėvų požiūriu (N = 101, proc.)

Nustatyta, kad pusė apklaustųjų požymiams, liudijantiems ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę, priskiria vaiko adaptacijos problemų greitą sprendimą, į vaiko poreikius orientuotą ugdymą ir tėvų konsultavimą-pagalbą jiems, teikiamą ikimokyklinio ugdymo pedagogo.

Apibendrinant galima teigti, kad ugdytinių tėvai ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kriterijais pasirenka vaiko psichologinę būseną atspindinčius matmenis: noras eiti į darželį, savijauta grupėje ir ugdymosi pasiekimai. Edukacinės, socialinės ir komunikacinės srities aspektai ugdytinių tėvų nėra išryškunami kaip svarbiausi požymiai, liudijantys ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę atspindi ugdytinių psichologinė būseną / savijauta kaip aukščiausias ikimokyklinio ugdymo

įstaigos kokybinės veiklos rodiklis. Tikėtina, kad psichologinė ugdytinių diagnostika galima kaip vienas ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės matavimo instrumentų.

3.3. Požiūrių į profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės vertinimo rezultatų apibendrinimas

Išaiškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi žinių, kaip reglamentuojama profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veikla, remiantis švietimo dokumentais. Galima daryti prielaidą, kad profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos nuostatos yra žinomos kiekvienam ikimokyklinio ugdymo pedagogui, nes jų pagrindu ikimokyklinio ugdymo pedagogai atlieka savo profesinę veiklą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai veiklos kokybės įsivertinimo poreikio svarbos klausimą kvestionuoja su nemažai išlygų, kurios atspindi ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo silpnąsias vietas. Tai atspindi esama situacija: pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nei vidaus audito metodikoje, nei institucijos savianalizėje iš esmės neįtrauktas kaip atskiras elementas į vertinimo metodiką. Vertinant šalies mastu ir institucijos lygmeniu ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikio svarbą, nėra sukurtas pedagogo veiklos įsivertinimo modelis ir / arba metodika, kaip tiksliai turi vykti ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės į(si)vertinimas. Vadinasi, darytina tokia prielaida: pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nėra reikšmingas rodiklis ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės vertinimo procese, nes neretai ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės įsivertinimas yra pačių ikimokyklinio ugdymo pedagogų reikalas.

Tyrimas atskleidė psichologinį veiksnių, skatinantį ikimokyklinio ugdymo pedagogus vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje – tai asmenybės savirealizacijos poreikis. Nustatyta, kad kiti kaip sektinas pavyzdys respondentų nevertinami kaip esminiai veiksniai, kurie juos skatintų vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje. Tyrimas parodė, kad respondentai mažiausiai dėmesio skiria konkurencijai darbo rinkoje ir vertina jos kaip veiksnio, dėl kurio jie pradėtų vertinti profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai profesinę veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje nesusieja su konkurenciniais veiksniais ir nėra linkę dalytis asmenine profesine patirtimi su kolegomis.

Išsiaiškinta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai analizuoja ugdytinių pasiekimus kaip vieną esminių asmeninės profesinės veiklos kokybės įsivertinimo būdų. Išaiškėjo, kad tik dalis

ikimokyklinio ugdymo pedagogų prašo administracijos įvertinti jų asmeninę veiklą ir savo veiklą lygina su kolegų patirtimi. Nustatyta, kad ugdytinių pasiekimų dienoraštis tik nedaugelio ikimokyklinio ugdymo pedagogų taikoma įsivertinimo forma, vertinant asmeninę profesinės veiklos kokybę. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai asmeninės profesinės veiklos kokybę vertina tik vienpusiškai, remdamiesi ugdytinių pasiekimų analize, bet vengia naudoti kitų įsivertinimo būdų – administracijos ir kolegų vertinimą. Tikėtina, kad vienas dominuojantis ikimokyklinio ugdymo pedagogų naudojamas asmeninės profesinės veiklos kokybės įsivertinimo būdas neleidžia objektyviai įsivertinti savo profesinės veiklos kokybę.

Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamas ugdymo procesas atitinka Ikimokyklinio ugdymo standartą (2008) ir Ikimokyklinio ugdymo metodines rekomendacijas (2015), yra planuojama ugdomoji veikla, taikomi įvairūs ugdymo būdai ir metodai pagal vaikų amžiaus ypatumus, skatinamas vaikų kūrybiškumas, ugdomojoje veikloje taikomos naujovės ir pasiekimų ir pažangos vertinimo sistema. Nustatyti ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo proceso trūkumai: ne iki galo išsiaiškinti vaiko ugdymosi poreikiai ir pasiekimai, ugdytiniai erdvėje ne visada randa viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui, o grupės įranga, priemonės tik iš dalies pritaikomos ypatingiems vaikams. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo proceso įsivertinimas atskleidė privalumus ir trūkumus, kurie suponuoja mintį apie ikimokyklinio ugdymo pedagogo organizuojamo ugdymo proceso tobulintinas puses ir poreikį didinti ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesionalumo lygį tam tikrose srityse.

Tyrimo duomenų analizė parodė, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje įvertinimas susijęs su bendros metodinės veiklos su kitais pedagogais planavimo ir vykdymo procesu. Nustatyta, kad 31–37 metų ir turintys 5–10 metų pedagoginį darbo stažą ikimokyklinio ugdymo pedagogai labiau linkę teikti metodinę pagalbą kolegoms, patvirtindami bendros metodinės veiklos su kitais pedagogais poreikį. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje įvertinimas glaudžiai siejasi su metodine veikla ir pagalba vieni kitiems, kuris atskleidžia ikimokyklinio ugdymo pedagogų turimas aukštas profesines kompetencijas ir aukštą profesionalumo lygį.

Nustatyta, kad dauguma respondentų akcentuoja vieną dominuojantį ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo praktikoje naudojamą bendradarbiavimo su šeima formą ir būdą – kasdienį tiesioginį ryšį su šeima. Išsiaiškinta, kad 29–49 metų ir turintys 10–20 metų pedagoginį darbo stažą ikimokyklinio ugdymo pedagogai savo darbo praktikoje naudoja individualius pokalbius, susirinkimus ir reginius kaip pagrindines bendradarbiavimo su šeima formas ir būdus. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai tiesiogiai kasdien bendrauja su šeima tais atvejais,

kai tėvai atveda ir pasiima vaikus iš ugdymo įstaigos. Tačiau, tikėtina, kad tokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų išskirta bendradarbiavimo forma itin patogi tiek pedagogams, tiek ugdytinių tėvams, nes abiem pusėms nereikia ieškoti kitų ilgo laiko sąnaudų nereikalaujančių, bet veiksmingų bendradarbiavimo formų.

Išaiškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo kaip profesionalo bendraja prasme įsivertinimą atspindi pasitenkinimas savo darbu, sutarimas su kolegomis ir veiksminga asmeninė veikla. Išaiškėjo, kad minėtieji įsivertinimo kriterijai ryškiausi tarp tų ikimokyklinio ugdymo pedagogų, kurių amžius siekia 31–37 metus, o pedagoginis darbo stažas – 5–10 metus. Galima daryti prielaidą, kad vidutinio amžiaus ir iki 10 metų dirbantys ikimokyklinio ugdymo pedagogai labiau akcentuoja savo profesionalumą nei vyresnio amžiaus darbuotojai, kurie ilgai dirba ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, nes, tikėtina, kad jaunesni ir trumpiau dirbantys ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi daugiau asmeninio pasitikėjimo ir didesnę profesinę profesionalą nei vyresni, ilgametį pedagoginį darbo stažą turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurie, veikiausia, turi „perdegimo“ profesinę veiklą sindromą.

Tyrimas parodė, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikacijos ir turimų profesinių kompetencijų įvertinimas grindžiamas kryptingu ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimu. Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikacijos ir turimų profesinių kompetencijų įvertinimas tik iš dalies sietinas su ugdytinių poreikių analize ir artimesnių santykių, grįstų didesne empatija, užmezgimo siekiamybe. Galima daryti prielaidą, kad nors ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogai turi aukštą kvalifikaciją ir profesines kompetencijas, vis dėlto per mažai dėmesio skiriama ugdytinių poreikių analizei, negebama užmegzti artimų santykių su vaikais.

Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogams aktuali kvalifikacijos tobulinimo sritis, siekiant gerinti darbo kokybę gilinant asmeninės veiklos kokybės kompetencijas. Išryškėjo, kad vidutinio amžiaus ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurie ugdymo įstaigoje dirba ne ilgiau kaip 10 metų, daugiau dėmesio skiria asmeninės veiklos kokybės kompetencijoms įgyti ir / arba pagilinti nei tie, kurie yra vyresni nei 45 metai ir ugdymo įstaigoje dirba daugiau nei 10 metų. Taigi galima daryti išvadą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų amžius ir darbo stažas itin glaudžiai siejasi su poreikiu įgyti ir / arba pagilinti asmeninės veiklos kokybės kompetencijas. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogams kvalifikacijos tobulinimas asocijuojasi su asmeninės veiklos kokybinio lygmens stiprinimu, todėl jie itin atidžiai renkasi, kurie organizuojami kvalifikacijos tobulinimo renginiai jiems yra aktualūs ir naudingi profesinėje srityje.

Nustatyta, kad dauguma ikimokyklinio ugdymo pedagogų asmeninę veiklą, kuri susijusi su vaikų pasiekimų ugdymo procesu, sieja su atitiktimi valstybinius brandumo mokyklai standartams.

Tokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuostata rodo, kad ikimokyklinis ugdymas nėra grindžiamas natūralios vaiko brandos ir tėvų informavimo apie vaiko daromą pažangą principais, o laikomasi standartinių vaiko pasiekimo vertinimo sistemos kriterijų. Išryškėjo, kad neskiriama pakankamai dėmesio vaikų pasiekimų analizei, kuri atskleistų, kokias ugdymo proceso sritis tikslingiausia tobulinti. Remiantis minėtuoju kontekstu, darytina tokia prielaida: ikimokyklinio ugdymo pedagogų asmeninė veikla grindžiama standartinėmis ugdymo nuostatomis ir taisyklėmis, neatsižvelgiant į ugdytinių individualius gebėjimus ir pasiekimus, kurių pasiekimai galimybes tikslinga pasitikrinti ir įvertinti dalyvaujant miesto, respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose. Tikėtina, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai dirba pagal standartus ir vadovaujasi metų metais susidariusiomis vaikų ugdymo kliūtimis, kad būtų demonstruojama reikalinga atitiktis valstybiniam brandumo mokyklai standartams, neatsižvelgiant į ugdytinių pasiekimų rezultatus.

Išaiškėjo, kad ugdytinių tėvams geras darželis yra tas, kuriame jų vaikas gali būti visiškai saugus, turi itin daug ugdymo priemonių ir propaguojamas lauko darželio tipas. Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencija ir neformalusis ugdymas nėra patys svarbiausi, apibrėžiant gero darželio koncepciją. Remiantis minėtuoju kontekstu, galima daryti prielaidą, kad gero darželio koncepciją ugdytinių tėvai konstruoja remdamiesi trimis dedamosiomis, nes vaiko saugumas, didelis dėmesys vaiko ugdymui ir dažnas buvimas gryname ore atspindi šiuolaikinių tėvų poreikius, susijusią su vaikų priežiūros paslaugomis.

Tyrimas atskleidė, kad dauguma tėvų deleguoja sau atitinkamas funkcijas, kurios užtikrina aktyvų jų dalyvavimą tiek ugdymo, tiek įstaigos veiklos vertinimo procese. Tokia ugdytinių tėvų nuostata atskleidžia jų prisiimamą atsakomybę už vaikų ugdymo procesą ir poreikį dalyvauti ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos procese kaip vertintojams. Galima daryti prielaidą, kad ugdytinių tėvai jaučiasi svarbia įstaigos bendruomenės dalimi ir siekia aktyviai prisidėti prie gero darželio koncepcijos palaikymo patys įsitraukdami į šį procesą, o, ne priešingai – prisiimdami pasyvų stebėtojų arba dalyvių vaidmenį.

Nustatyta, kad ugdytinių tėvai profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo bruožus sieja su komunikaciniais ir psichologiniais gebėjimais, nuolatinį kvalifikacijos tobulinimą bei turimą auklėtojo kvalifikaciją ir gebėjimą veiksmingai valdyti konfliktus. Remiantis minėtuoju kontekstu, galima daryti prielaidą, kad ugdytinių tėvai daugiau dėmesio skiria ikimokyklinio ugdymo pedagogo asmeninėms savybėms, o ne jo turimam išsilavinimui ir įgytai kvalifikacijai.

Išsiaiškinta, kad ugdytinių tėvai kaip svarbiausią asmeninę savybę, būdingą ikimokyklinio ugdymo pedagogui, itin glaudžiai susieja su jo gebėjimais parodyti meilę vaikams. Kitos ikimokyklinio ugdymo pedagogui būdingos asmeninės savybės apima etikos srities klausimus: pagarba, atsakingumas ir sąžiningumas. Galima daryti prielaidą, kad ugdytinių tėvai itin daug

dėmesio skiria psichologinėms asmeninėms ikimokyklinio ugdymo pedagogo savybėms, kurios pasireiškia empatijos, prieraišumo vaikui formomis.

Remiantis tyrimo duomenų analize, nustatyta, kad ugdytinių tėvai pageidaujamo ikimokyklinio ugdymo pedagogo viziją susieja su asmenėmis jo savybėmis, kurių svarbiausia apima empatijos sritį – ikimokyklinio ugdymo pedagogo meilę vaikams. Darytina tokia prielaida: ugdytinių tėvai labiausiai vertinama ne ikimokyklinio ugdymo srities darbuotojo profesinę patirtį, o jų prioritetu tampa jo asmeninės savybės.

Apibendrinant galima teigti, kad ugdytinių tėvai ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kriterijais pasirenka vaiko psichologinę būseną atspindinčius matmenis: noras eiti į darželį, savijauta grupėje ir ugdymosi pasiekimai. Edukacinės, socialinės ir komunikacinės srities aspektai ugdytinių tėvų nėra išryškinami kaip svarbiausi požymiai, liudijantys ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę atspindi ugdytinių psichologinė būseną / savijauta kaip aukščiausias ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybinės veiklos rodiklis. Tikėtina, kad psichologinė ugdytinių diagnostika galima kaip vienas ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės matavimo instrumentų.

DISKUSIJA

Analizuojant profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės problematiką tiek teoriniu tiek praktiniu lygmeniu, galima pastebėti, kad mokslininkai kelia įvairius klausimus apie ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos profesionalumą, kokybišką ugdomąją veiklą, kokybiškos veiklos kryptis. Vadinasi, remiantis šia nuostata, ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės klausimą galima vertinti pasitelkiant įvairius probleminius aspektus.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės problematikos aktualumą ir reikšmingumą išryškina žinių, informacinės ir kūrybinės visuomenės poreikiai, kurie turi įtakos profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės bei ugdomosios veiklos sampratos kryptims, t. y. profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogas turi atsižvelgti į nuolatinę kaitą ir gebėti valdyti vaikų ugdymo(si) procesą, kurio pagrindą sudaro ankstyvojo ugdymo kokybe ir ugdytinių bei jų tėvų poreikių tenkinimo dedamosios.

Remiantis minėtoju probleminiu kontekstu, pastebima, kad moksliniuose darbuose yra keliami ikimokyklinio ugdymo, kaip paslaugos, kokybės klausimai. Pavyzdžiui, D. Martišauskienė (2008) atliktame tyrime tėvų ir pedagogų požiūrį į ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės tematiką nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė priklauso nuo jos turinio aiškumo ir tėvų sampratos, kas apskritai yra ikimokyklinio ugdymo paslauga ir kaip ji turi būti teikiama, bei bendro tėvų ir pedagogų požiūrio apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę. Atlikto tyrimo rezultatai atskleidė, kad ugdytinių tėvai labiausiai vertinama ne ikimokyklinio ugdymo srities darbuotojo profesinę patirtį, o jų prioritetu tampa jo asmeninės savybės. Tačiau ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuomonė kitokia: jie labiau akcentuoja kvalifikacijos tobulinimo sritį. Tokiu atveju svarstyтина, koks profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės matmenys yra svarbūs pedagogams ir ugdytinių tėvams ir kokiais aspektais šis profesionalaus ikimokyklinio ugdymo veiklos kokybės matmuo išsiskiria bei kodėl taip nutinka.

D. Martišauskienė (2011, 2012) atkreipia dėmesį į pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę kaip vieną iš pedagogų veiklos profesionalumo veiksnių. D. Martišauskienė ir K. Trakšelys (2013, 2016) laikosi tos nuomonės, kad vaikas yra švietimo įstaigos vartotojas, taip pat vertina švietimo paslaugų kokybę iš tėvų perspektyvos, nes tėvai ir jų vaikai yra šių paslaugų vartotojai.

Nustatyta, kad dauguma respondentų akcentuoja vieną dominuojantį ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo praktikoje naudojamą bendradarbiavimo su šeima formą ir būdą – kasdienį tiesioginį ryšį su šeima. Išsiaiškinta, kad 29–49 metų ir turintys 10–20 metų pedagoginį darbo stažą ikimokyklinio ugdymo pedagogai savo darbo praktikoje naudoja individualius pokalbius, susirinkimus ir reginius kaip pagrindines bendradarbiavimo su šeima formas ir būdus. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai tiesiogiai kasdien bendrauja su šeima tais atvejais,

kai tėvai atveda ir pasiima vaikus iš ugdymo įstaigos. Tačiau, tikėtina, kad tokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų išskirta bendradarbiavimo forma itin patogi tiek pedagogams, tiek ugdytinių tėvams, nes abiem pusėms nereikia ieškoti kitų ilgo laiko sąnaudų nereikalaujančių, bet veiksmingų bendradarbiavimo formų.

Išsiaiškinta, kad ugdytinių tėvai kaip svarbiausią asmeninę savybę, būdingą ikimokyklinio ugdymo pedagogui, itin glaudžiai susieja su jo gebėjimais parodyti meilę vaikams. Kitos ikimokyklinio ugdymo pedagogui būdingos asmeninės savybės apima etikos srities klausimus: pagarba, atsakingumas ir sąžiningumas. Galima daryti prielaidą, kad ugdytinių tėvai itin daug dėmesio skiria psichologinėms asmeninėms ikimokyklinio ugdymo pedagogo savybėms, kurios pasireiškia empatijos, prierašumo vaikui formomis.

Daugelio mokslininkų moksliniuose darbuose keliama ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos atnaujinimo problema. E. Jurašaitė-Harbison (2004a, b) pastebi, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi gebėti atnaujinti profesines kompetencijas kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcijas, kad atliptų besikeičiančios švietimo sistemos realijas. K. Stankevičienė ir kt. (2009), nagrinėdamos ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos ir pedagogų vaidmens pokyčių savęs vertinimą, atskleidė, kad dauguma ikimokyklinio ugdymo pedagogų teigiamai vertina savo turimas profesines kompetencijas. Neretai jie susiduria su problemomis, susijusiomis su nepakankamu analitinių tyrimų, švietimo, komunikacinių, bendrosios kultūros ir pokyčių valdymo įgūdžių lygiu. E. Urnėžienė J. Tučienė (2014) išskiria šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo pedagogo lyderio vadybines kompetencijas ir nuolatinį jų tobulinimą kaip pagrindinį veiksnį, kuris lemia ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinį tobulėjimą ir jo kokybišką veiklą. J. Smilgienė ir A. J. Juodaitytė (2017) akcentuoja ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtinio mokymosi organizacijoje svarbą.

Reikia akcentuoti, kad ugdytinių tėvų požiūriu ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencija ir neformalusis ugdymas nėra patys svarbiausi, apibrėžiant gero darželio koncepciją. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos ir pedagogų vaidmens pokyčių savęs vertinimą itin akcentuoja patys ikimokyklinio ugdymo pedagogai.

Remiantis tyrimo metu gautais duomenimis, nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų asmeninė veikla grindžiama standartinėmis ugdymo nuostatomis ir taisyklėmis, neatsižvelgiant į ugdytinių individualius gebėjimus ir pasiekimus, kurių pasiekimai galimybės tikslinga pasitikrinti ir įvertinti dalyvaujant miesto, respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose. Todėl svarstyтина tokia situacija, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai dirba pagal standartus ir vadovaujasi metų metais susidariusiomis vaikų ugdymo klišėmis, kad būtų demonstruojama reikalinga atitiktis valstybiniam brandumo mokyklai standartams, neatsižvelgiant į ugdytinių pasiekimų rezultatus.

Reikia akcentuoti, kad minėtoji situacija dominuoja, vertinant pagal demografinius tiriamųjų duomenis, tais atvejais, kai ikimokyklinio ugdymo pedagogai yra vyresni nei 50 metų ir jų pedagoginis darbo stažas siekia daugiau nei 20 metų. Vadinasi, galima rasti sąsajų su ikimokyklinio ugdymo pedagogų amžiumi ir pedagoginio darbo stažu bei jo nuostatas į patį ikimokyklinio ugdymo procesą kaip tokį apskritai. Tai leidžia kelti klausimą apie vyresniojo amžiaus ir ilgą laikotarpį dirbančių ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulėjimo perspektyvines galimybes, kurių įgyvendinimas tampa sudėtingas ir suponuoja mintį apie profesinio „perdegimo“ sindromą“, per didelį darbo krūvį, nepasitenkinimą ikimokyklinio ugdymo sistema mikro-, marko ir / arba mezolygmenimis. Pastebima, kad mokslininkai (Abromaitienė, Stanišauskienė, 2014; Navaitienė, Danilovienė, 2017) taip pat atkreipia dėmesį į ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinio perdegimo karjeros raidoje atvejį kaip aktualią problemą pedagogų profesinei bendruomenei.

R. Pranaitytė ir D. Malinauskienė (2011) išskiria svarbiausius ugdomosios veiklos kokybę lemiančius veiksnius, kurie susiję su psichologiškai ir fiziškai saugia ugdomąją aplinka, nuolatinio pedagogų tobulėjimu, grupės klimatu, ugdytinių amžiaus tarpsnių ypatumų pažinimu, individualiu darbu su ugdytiniais, teikiant saviraiškos galimybių, svarbus yra tikslingas ir veiksmingas ugdomosios veiklos proceso organizavimas. Išsiaiškinta, kad ir ugdytinių tėvai kaip svarbiausią asmeninę savybę, būdingą ikimokyklinio ugdymo pedagogui, itin glaudžiai susieja su jo gebėjimais parodyti meilę vaikams. Kitos ikimokyklinio ugdymo pedagogui būdingos asmeninės savybės apima etikos srities klausimus: pagarba, atsakingumas ir sąžiningumas. Galima daryti prielaidą, kad ugdytinių tėvai itin daug dėmesio skiria psichologinėms asmeninėms ikimokyklinio ugdymo pedagogo savybėms, kurios pasireiškia empatijos, prierašumo vaikui formomis.

Remiantis tyrimo duomenų analize, nustatyta, kad ugdytinių tėvai pageidaujamo ikimokyklinio ugdymo pedagogo viziją susieja su asmenėmis jo savybėmis, kurių svarbiausia apima empatijos sritį – ikimokyklinio ugdymo pedagogo meilę vaikams. Darytina tokia prielaida: ugdytinių tėvai labiausiai vertinama ne ikimokyklinio ugdymo srities darbuotojo profesinę patirtį, o jų prioritetu tampa jo asmeninės savybės.

Apibendrinant galima teigti, kad ugdytinių tėvai ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kriterijais pasirenka vaiko psichologinę būseną atspindinčius matmenis: noras eiti į darželį, savijauta grupėje ir ugdymosi pasiekimai. Edukacinės, socialinės ir komunikacinės srities aspektai ugdytinių tėvų nėra išryškunami kaip svarbiausi požymiai, liudijantys ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę. Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę atspindi ugdytinių psichologinė būseną / savijauta kaip aukščiausias ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybinės veiklos rodiklis. Tikėtina, kad psichologinė ugdytinių diagnostika galima kaip vienas ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės matavimo instrumentų.

R. Pranaitytės ir D. Malinauskienės (2011) išskirti svarbiausi ugdomosios veiklos kokybę lemiantys veiksniai, susiję su psichologiškai ir fiziškai saugia ugdomąja aplinka, nuolatiniu pedagogų tobulėjimu, grupės klimatu, ugdytinių amžiaus tarpsnių ypatumų pažinimu, individualiu darbu su ugdytiniais, teikiant saviraiškos galimybių, yra tikslingas ir veiksmingas ugdomosios veiklos proceso organizavimas. Šią nuostatą patvirtina ugdytinių tėvų konstruojama gero darželio koncepcija, kuri grindžiama trimis dedamosiomis: vaiko saugumas, didelis dėmesys vaiko ugdymui ir dažnas buvimas gryname ore, kurios atspindi šiuolaikinių tėvų poreikius, susijusią su vaikų ikimokyklinio ugdymo paslaugomis.

IŠVADOS

1. Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklą reglamentuojančių švietimo dokumentų turinio analizė leidžia susidaryti visuminį vaizdą apie mūsų šalies profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos lauką ir jam priskiriamas kokybines nuostatas. Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogui priskirtinos tiek visiems pedagogams keliamos kompetencijos, tiek konkretūs, su ikimokyklinio ugdymo sritimi, susiję gebėjimai. Išaiškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai įvardijami esantys dienos priežiūros paslaugų teikėjai. Išryškėjo ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinio pasirengimo klausimas kaip profesionalumo ir kokybiškos veiklos ženklas.

2. Išaiškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė turėtų būti vertinama skirtingai, todėl svarbu nustatyti, nuo kokių veiksnių priklauso ikimokyklinio ugdymo kaip paslaugos kokybė, užtikrinti, kad paslaugų vartotojai (tėvai) ir paslaugų teikėjai (pedagogai) suprastų vienas kitą, kalbant apie vaikų priežiūros, švietimo, finansavimo galimybių ir pan. klausimus. Nustatyta, kad tėvų įtraukimas – būtinas kokybiškų ikimokyklinio ugdymo paslaugų aspektas, garantuojantis vaiko ugdymo tęstinumą. Siekiant ugdyti vaiką, neužtenka vien tik ikimokyklinio ugdymo pedagogo aukštojo išsilavinimo, kaip nurodoma teisės aktuose ir dokumentuose – svarbi kokybiška vaiko ir suaugusiojo kaip ugdytojo sąveika, kuri vyksta vaikui saugioje ir jį palaikančioje aplinkoje. Išskirti ikimokyklinio ugdymo pedagogo ugdomosios veiklos sampratos kokybės kriterijai: programų turinio pritaikymas individualiems vaiko poreikiams; vaikų poreikių tenkinimo atspindys programose; vaikų ir pedagogų tarpusavio sąveikų atskleidimas programose; į vaiką orientuoto ugdymo(si) metodų taikymas programose; veiksniai, galintys pagerinti esamą vaikų ikimokyklinio ugdymo(si) situaciją.

3. Išryškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptys siejasi su tėvų ir vaikų aktyviu dalyvavimu ugdomosios veiklos procese, tėvų ir pedagogų bei specialistų glaudaus dialogo būtinybe, poreikiu ikimokyklinio ugdymo pedagogui nuolat tobulinti profesines kompetencijas. Siekiant ikimokyklinio ugdymo turinio ir proceso kokybės, efektyvaus bendradarbiavimo su tėvais, įstaigos bendruomene bei socialiniais partneriais ir aktyvios asmeninio potencialo raiškos, būtinas ikimokyklinio ugdymo pedagogo gebėjimas lyderiauti įvaldant vadybinį kompetentingumą. Atskleistas pedagogo profesinio perdegimo pavojus, kuris gali turėti neigiamos įtakos ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kryptims ir stiliams.

4. Tyrimas parodė, kad ugdytinių tėvų konstruojama gero darželio koncepcija grindžiama vaiko saugumu, dideliu dėmesiu vaiko ugdymui ir dažnu buvimu gryname ore. Ugdytinių tėvų ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės kriterijai: noras eiti į darželį, savijauta grupėje ir ugdymosi pasiekimai. Ugdytinių tėvai kaip svarbiausią asmeninę savybę,

būdingą ikimokyklinio ugdymo pedagogui, sieja jo gebėjimą parodyti meilę vaikams. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos ir pedagogų vaidmens pokyčių vertinimą itin akcentuoja patys ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Išryškėjo, kad vyresnio amžiaus ir su didesniu pedagoginiu stažu ikimokyklinio ugdymo pedagogų asmeninė veikla pasižymi standartinėmis ugdymo nuostatomis ir taisyklėmis, neatsižvelgiant į ugdytinių individualius gebėjimus ir pasiekimus.

5. Iškelta hipotezė, kad siekiant atliepti žinių, informacinės ir kūrybinės visuomenės poreikius, keičiasi ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės bei ugdomosios veiklos sampratos kryptys, suponuojančio profesionalaus pedagogo poreikį, kuris gebėtų atsižvelgti į nuolatinę kaitą ir valdyti vaikų ugdymo(si) procesą, užtikrinant kokybišką ugdymą, pasitvirtino iš dalies.

REKOMENDACIJOS

Ikimokyklinio ugdymo pedagogams:

1. Į kiekvieno vaiko poreikius ir asmeninius gebėjimus orientuoto ugdymo(si) metodų taikymas: rekomenduotina sudaryti individualias programas, jų turinį derinant su ugdytinių tėvais.
2. Įtraukti ugdytinių tėvus į kokybiškų ikimokyklinio ugdymo paslaugų procesą, siekiant vaiko ugdymo tęstinumo ir interaktyvaus dialogo.
3. Tartis su ugdytinių tėvais dėl ugdymo proceso turinio, metodų ir priemonių taikymo.
4. Akcentuoti vaiko saugumo klausimą kaip prioritetinę sritį ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.
5. Taikyti lauko darželio principus: bent 2 kartus per dieną po 1 val. vaikų turi būti gryname ore.
6. Daugiausia dėmesio skirti ugdymo veiklos kokybės kriterijams: vaiko norui eiti į darželį, savijautai grupėje ir ugdymosi pasiekimams.

Ugdytinių tėvams:

1. Patiems siekti aktyvaus dialogo su pedagogais.
2. Rodyti asmeninę iniciatyvą įsitraukti į kokybiškų ikimokyklinio ugdymo paslaugų procesą ir kartu su pedagogais užtikrinant kokybišką vaiko ugdymą(si).

LITERATŪRA

1. Åberg Svärde, E., Insulander, E. (2019). Challenges in Working with Pedagogical Quality in Preschools—A Meta-Interpretation Synthesis of Empirical Studies. *Early Child Development and Care*, 189 (2), p. 328–338. Prieiga per internetą: EBSCO duomenų bazė. <http://dx.doi.org/10.1080/03004430.2017.1321542>
2. Abramauskienė, J., Ozarovska, E. (2017). Ikimokyklinio amžiaus vaikų lyderystės pradmenų raiška muzikinėje veikloje. *Pedagogika*, 126 (2), p. 143–154. doi: <http://dx.doi.org/10.15823/p.2017.25>
3. Abromaitienė, L., Stanišauskienė, V. (2014). Profesinis perdegimas karjeros raidos kontekste: ikimokyklinio ugdymo pedagogų atvejis. *Andragogika*, 5, p. 10–26. doi: <http://dx.doi.org/10.15181/andragogy.v5i0.960>
4. Autukevičienė, B. (2007). Studento praktikanto ir pradedančio dirbti ikimokyklinio ugdymo pedagogo saviugdos ir karjeros planavimo ypatumai. *Pedagogika*, 86, p. 44–51.
5. *Barselonos siekių pagrindu parengtos Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijos*. (2002). Prieiga per internetą: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=LT&f=ST%208289%202008%20INIT>.
6. Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
7. Cochran, M. (2011). International Perspectives on Early Childhood Education. *Educational Policy*, 25(1), p. 65–91. doi: 10.1177/0895904810387789
8. Fenech, M. (2013). Quality early childhood education for my child or for all children? Parents as activists for equitable, high-quality early childhood education in Australia. *Australasian Journal of Early Childhood*, 38 (4), p. 92–98. Prieiga per internetą: EBSCO duomenų bazė.
9. Fenech, M. ir Sumsion, J. (2007). Promoting high quality early childhood education and care services. *Journal of Early Childhood Research*, 5 (3), p. 263–282. doi: 10.1177/1476718X07080472
10. *Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija*. (2008). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.332022?jfwid=q86m1vx7v>.
11. *Geros mokyklos koncepcija*. (2015). Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Geros%20mokyklos%20koncepcija.pdf>.
12. Halla, J., Sylva, K., Melhuish, E. (2009). The role of pre-school quality in promoting resilience in the cognitive development of young children. *Oxford Review of Education*, 35 (3), p. 331–352. doi: 10.1080/03054980902934613

13. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas*. (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras. Prieiga per internetą: <<https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/12/Ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-ugdymo-pedagogo.pdf>>.
14. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra (IPUP) (2012–2015) (2015)*. Prieiga per internetą: <<https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/ipup-projektas/apie-projekta/11671>>.
15. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programa*. (2007). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija. Prieiga per internetą: <http://www.szemeneliai.lt/failai/patirtis/Ikimok%20_%20ir_priesmok%20_ugd_pl_pr.pdf>.
16. *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. (2015). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/knyga%20-%20rekomendacijos.pdf>>.
17. *Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika*. (2005). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras. Prieiga per internetą: <<https://www.kaunopusaite.lt/wp-content/uploads/2016/03/ikimokyklinio-ugdymo-mokyklos-vidaus-audito-metodika.pdf>>.
18. Jonutytė, I., Budreikaitė, A. (2005). Tėvų dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo procese. *Pedagogika*, 76, p. 56–63.
19. Juodaitytė, A., Martišauskienė, D. (2008). Ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo prasmių kontekstualizavimasis Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose. *Mokytojų ugdymas*, 11 (2), p. 116–134.
20. Jurašaitė-Harbison, E. (2004a). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: struktūra, modelių realizavimas, įvertinimas*. Daktaro disertacija. Vilnius: VPU.
21. Jurašaitė-Harbison, E. (2004b). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcija: kompetencijų modelio įgyvendinimas, įvertinimas. *Pedagogika*, 71, p. 56–65.
22. Karademir, A., Cingi, M. A., Dereli, F., Akman, B. (2017). Quality in Preschool Education: The Views of Teachers and Assistant Teachers. *Journal of Bayburt Education Faculty*, 12 (23), p. 7–33. Prieiga per internetą: ERIC duomenų bazė.
23. Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
24. Kietavičienė, (2011). Ugdomojo vadovavimo taikymas kaip edukacinės praktikos naujovė mokant technologijų pagrindinėje mokykloje. *Pedagogika*, 102, p. 61–67.
25. Lamanuskas, V. (2009). Nuo kokybės valdymo prie valdymo kokybės: sisteminis požiūris. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė*, 1 (1), p. 36–48. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/profile/Vincentas_Lamanuskas/publication/319619293_FRO>

M_QUALITY_MANAGEMENT_TO_MANAGING_QUALITY_SYSTEMIC_APPROACH
/links/59b5313e458515a5b4937c5f/FROM-QUALITY-MANAGEMENT-TO-MANAGING-
QUALITY-SYSTEMIC-APPROACH.pdf>.

26. Lietuvos Respublikos nutarimas dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos gyvendinimo programos. (2005). Valstybės žinios, 2005-06-20, Nr. 670. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A3597EE1299E>>.
27. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. (2011). Valstybės žinios, 2011-03-31, Nr. 38-1804.
28. Lietuvos švietimo būklės 2013–2016 m. apžvalga. (2017). Sud. A. Laurinavičiūtė. Vilnius: Lietuvos švietimo taryba. Prieiga per internetą: <https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=9258&p_k=1&p_t=173686#_Toc484049931>.
29. Malinauskienė, D. (2010). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: diagnostinis aspektas. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos 2010*, 18, p. 102–114.
30. Malinauskienė, D., Lukavičienė, V. (2012). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos – veiksnys, sąlygojantis vaikų ugdymo(si) kokybę. Iš *Švietimas ir ugdymas: metodologinių kontekstų kaita ir frazeologija: Mokslo leidinys*. A. Gumuliauskienė (sud.). Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
31. Malovic, M., Malovic, S. (2017). Parents' Perspective on the Quality of Kindergarten. *Research in Pedagogy*, 7 (2), p. 200–220. Prieiga per internetą: ERIC duomenų bazė.
32. Martišauskienė, D. (2008). Tėvų ir pedagogų požiūris į ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę Kretingos lopšelyje-darželyje „Ažuoliukas“. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 1 (17), p. 89–92.
33. Martišauskienė, D. (2010). *Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo modeliavimas tiriant tėvų-vartotojų poreikius*. Daktaro disertacija. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
34. Martišauskienė, D. (2011). Ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės vadybos sistemai būdingų požymių dinamika, įvairiapusiškumas ir jos vertinimas: paslaugų teikėjų (vadovų, pedagogų) požiūriu. *Tiltai*, 55 (2), p. 163–176.
35. Martišauskienė, D. (2012). Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybė – vienas pedagogų veiklos profesionalumą lemiančių veiksnių. *Tiltai*, 59 (2), p. 109–123. Prieiga per internetą: <<http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/409>>.
36. Martišauskienė, D., Trakšelys, K. (2013). Švietimo politikos, ugdymo kokybės ir paslaugų vartotojų poreikių tenkinimo sąsajos. *Socialinių mokslų studijos*, V (5), p. 1124–1137.
37. Martišauskienė, D., Trakšelys, K. (2016). Švietimo paslaugų kokybė: efektyvumas, rezultatyvumas, prieinamumas. *Tiltai*, 1, p. 191–206. Prieiga per internetą: <http://193.219.76.12/index.php/tiltai/article/view/1273/pdf_1>.

38. Mazolevskienė, A., Morkvėnienė, J. (2016). Vaikų, netekusių tėvų globos, kokybiško ikimokyklinio ugdymo(si) raiška. *Pedagogika*, 124 (4), p. 147–159.
39. Metodinės rekomendacijos nevalstybiniam ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų teikėjams. (2013). Prieiga per internetą: <<http://www.kaunas.lt/wp-content/uploads/sites/13/2015/04/rekomendacijosnevalstybiniusteigėjams2013061.pdf>>.
40. *Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas*. (2007). Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.291726>>.
41. Monkevičienė, O., Glebuviene, V. S., Stankevičienė, K. (2011). Skirtingos kompetencijos pedagogų požiūrio į vaikų ugdymo kokybę takoskyra. *Pasaulis vaikui: ugdymo realijos ir perspektyvos*, 4, p. 281–297.
42. Monkevičienė, O., Glebuviene, V. S., Stankevičienė, K. (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė: Tyrimo ataskaita*. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/Tyrimai/VPU%20tyrimo%20ataskaita/ikimokyklinio,%20priesmokyklinio%20ugdymo%20turinio%20ir%20jo%20%20igyvendinimo%20kokybes%20analize%20Tyrimo%20ataskaita%202009%2011%2005.pdf>>.
43. Navaitienė, J., Danilovienė, V. (2017). Mokytojų perdegimas darbe ir perfekcionizmas. *Ugdymo psichologija*, 28, p. 38–55. doi: <http://dx.doi.org/10.15823/up.2017.03>
44. Neifachas, S. (2009). Ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo problemos eksplikacija. *Pedagogika*, 93, p. 70–79.
45. *Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas*. (2005). Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.266043>>.
46. *Pedagogų rengimo koncepcija*. (2004). Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/PEDAGOG%C5%B2%20RENGIMO%20KONCEPCIJA-LEU-VDU.pdf>>.
47. *Pedagogų rengimo reglamentas*. (2018). Prieiga per internetą: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/PRR%202018-05-29%20%20patvirtintas.pdf>>.
48. Pranaitytė, R., Kalinauskienė, D. (2011). Pedagogų nuomonė apie kokybišką vaikų ugdymą sąlygojančius veiksnius ikimokyklinėse įstaigose. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 3 (32), p. 54–61.
49. Purtell, K. M., Ansari, A. (2018). Classroom Age Composition and Preschoolers' School Readiness: The Implications of Classroom Quality and Teacher Qualifications. *AERA Open*, 4 (1), p. 1–13. Prieiga per internetą: ERIC duomenų bazė.
50. Ruškus, J., Žvirdauskas, D., Žvirdauskienė, R., Eskytė, I., Motiečienė, R., Dorelaitienė, A., Jagelavičiūtė, E. (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas*.

- Tyrimo ataskaita*. Vilnius: Mokytojų kompetencijos centras. Prieiga per internetą: <[https://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/Tyrimai/J.%20Ruskaus%20tyrimo%20ataskaita/Iki mokyklinio,%20priesmokyklinio%20ugdymo%20vadybos%20kokybes%20vertinimas%20Tyrimo%20ataskaita2009%2008%2031.pdf](https://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/Tyrimai/J.%20Ruskaus%20tyrimo%20ataskaita/Iki%20mokyklinio,%20priesmokyklinio%20ugdymo%20vadybos%20kokybes%20vertinimas%20Tyrimo%20ataskaita2009%2008%2031.pdf)>.
51. Ruškus, J., Žvirdauskas, D. (2010). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paskirčių hierarchija Lietuvoje. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 24, p. 54–68.
  52. Sheridan, S. (2007). Dimensions of pedagogical quality in Preschool. *International Journal of Early Years Education*, 15 (2), p. 197–217. doi: 10.1080/09669760701289151
  53. Smilgienė, J. (2012). Ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje. *Mokytojų ugdymas*, 18 (1), p. 12–29.
  54. Smilgienė, J., Matienė, E., Žiauberytė, R. (2015). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuomonė apie mokymą(si) ir jo reikšmę. *Teacher Education / Mokytoju Ugdymas*, 25 (2), p. 58–69. Prieiga per internetą: EBSCO duomenų bazė.
  55. Smilgienė, J., Juodaitytė, A. J. (2017). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtinio mokymosi raiška organizacijoje: įsitraukimas į procesą ir žinių tipai. *Pedagogika*, 128 (4), p. 114–127.
  56. Stankevičienė, K., Bielinienė, I., Zimblienė, B., Gudelevičienė, D., Novicka, A., Bisikirskienė, V. (2009). Ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesijos kompetencijos įsivertinimas. *Pedagogika*, 93, p. 62–69.
  57. *Strateginis Europos Komisijos 2020 metų komunikatas (KOM)*. (2010). Prieiga per internetą: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aem0028>>.
  58. Šeibokienė, G. (2004) Mintys apie naująją Pedagogų rengimo koncepciją. *Žvirblių takas*, 4, p. 2–5.
  59. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras.
  60. Urnėžienė, E. (2012). Mokytojų nuolatinio tobulinimosi kompetencija švietimo dalyvių požiūriu. *Pedagogika*, 107, p. 85–91.
  61. Urnėžienė, E., Tučienė, J. (2014). Ikimokyklinio ugdymo pedagogo kaip lyderio vadybinis kompetentingumas. *Andragogika*, 1 (5), p. 180–196. doi: <http://dx.doi.org/10.15181/andragogy.v5i0.971>
  62. Wechsler, M. E.; Kirp, D. L. (2018). *On the Road to High-Quality Early Learning: Changing Children's Lives*. Teachers College Press. Prieiga per internetą: <<https://www.tcpres.com/on-the-road-to-high-quality-early-learning-9780807759387>>.
  63. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimo: principai ir metodai*. Vilnius: leidykla „Vaga“.

PRIEDAI

IKIMOKYKLINĮ UGDYMĄ REGLAMENTUOJANČIŲ DOKUMENTŲ IR TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Teisės akto pavadinimas, data	Teisės akto turinio esminės nuostatos
1.	Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 74-2262) (su pakeitimais ir papildymais)	Šio kodekso V skyriuje reglamentuojama juridinio asmens steigimo tvarka
2.	Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (Žin., 2002, Nr. 64-2659) (su pakeitimais ir papildymais)	Šis kodeksas reglamentuoja darbo santykius, susijusius su šiame kodekse ir kituose norminiuose teisės aktuose nustatytų darbo teisių ir pareigų įgyvendinimu ir gynyba
3.	Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593) (su pakeitimais ir papildymais)	Šis įstatymas nustato Lietuvos Respublikos švietimo tikslus, švietimo sistemos principus, švietimo sistemos sandaros, švietimo veiklos, švietimo santykių pagrindus, valstybės įsipareigojimus švietimo srityje
4.	Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 68-1633) (su pakeitimais ir papildymais)	Šis įstatymas reglamentuoja viešųjų įstaigų steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą
5.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 11 d. įsakymas Nr. V-1009 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2011, Nr. 71-3448) (su pakeitimais ir papildymais)	Švietimo teikėjai, remdamiesi Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, rengia ir sistemingai atnaujina IU programą
6.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 12 d. įsakymas Nr. V-1240 „Dėl mokyklų pavadinimų sudarymo ir rašymo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 92-4397) (su pakeitimais ir papildymais)	Mokyklų pavadinimų sudarymo ir rašymo taisyklės, taikomos bendrojo ugdymo mokyklų, profesinio mokymo įstaigų, neformaliojo švietimo mokyklų pavadinimams
7.	Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymas Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 119-4877) (su pakeitimais ir papildymais)	Nustatoma, kad fiziniai ir juridiniai asmenys vykdomos veiklos rūšis nurodo pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK) – bendrą veiklos rūšių klasifikatorių, teisės aktų nustatyta tvarka teikdami duomenis apie veiklą statistiką tvarkančioms institucijoms ir įstaigoms
8.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 11 d. įsakymas Nr. V-1009 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2011, Nr. 71-3448) (su pakeitimais ir papildymais)	Švietimo teikėjai, remdamiesi Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, rengia ir sistemingai atnaujina IU programą
9.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. kovo 29 d. įsakymas Nr. ISAK-506 „Kvalifikacinių reikalavimų mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, neformaliojo vaikų švietimo, pradinio, pagrindinio, vidurinio, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, aprašo paskirtis – apibrėžti kvalifikacinius reikalavimus mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo, neformaliojo vaikų švietimo, pradinio, pagrindinio, vidurinio, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, aprašas“ (Žin., 2005, Nr. 43-1395) (su pakeitimais ir papildymais)	Kvalifikacinių reikalavimų mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, neformaliojo vaikų švietimo, pradinio, pagrindinio, vidurinio, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, aprašo paskirtis – apibrėžti kvalifikacinius reikalavimus mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo, neformaliojo vaikų švietimo, pradinio, pagrindinio, vidurinio, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo programas
10.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gegužės 29 d. įsakymas Nr. ISAK-1026 „Metodinių rekomendacijų dėl ikimokyklinio ugdymo lėšų skyrimo vienam vaikui principo taikymo“ (Žin., 2007, Nr. 63-2442) (su pakeitimais ir papildymais)	Metodinių rekomendacijų dėl ikimokyklinio ugdymo lėšų skyrimo vienam vaikui principo taikymo paskirtis – padėti apskaičiuoti IU programas teikiančių IUI (išskyrus specialiuju IUI) ugdymo išlaidas
11.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1557 „Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika“ (Žin., 2005, Nr. 94-3522) (su pakeitimais ir papildymais)	Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito modelį, mokyklos vidaus įsivertinimo organizavimo ir vykdymo procedūras, reikalavimus vidaus audito vykdymui. Metodika taikoma ikimokyklinio ugdymo mokykloms: lopšeliams, lopšeliams-darželiams, darželiams, mokykloms-

		darželiams ir kitiems švietimo teikėjams, vykdančiams IU ir (ar) PU programą. Metodikos paskirtis – siekiant išskirti mokyklos tobulinimo uždavinius, padėti mokyklai susikurti suderintą, nuoseklų ir lankstų mokyklos veiklos įsivertinimo modelį, kurį taikant būtų gaunami patikimi duomenys apie mokyklos veiklos kokybę
12.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. lapkričio 29 d. įsakymas Nr. ISAK-1871 „Švietimo ir mokslo institucijų registro nuostatai“ (Žin., 2004, Nr. 174-6459) (su pakeitimais ir papildymais)	Švietimo ir mokslo institucijų registro nuostatai reglamentuoja švietimo ir mokslo institucijų registro paskirtį, jo objektus, registro tvarkymo įstaigas, jų teises ir pareigas, registro duomenų tvarkymą, registro sąveiką su kitais registrais, registro duomenų saugą, registro duomenų skelbimą ir teikimą, registro finansavimą, reorganizavimą ir likvidavimą
13.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. sausio 11 d. įsakymas Nr. ISAK-29 „Švietimo ir mokslo institucijų duomenų registravimo kortelių formų ir jų pildymo tvarkos aprašas“ (Žin., 2005, Nr. 8-250) (su pakeitimais ir papildymais)	Neformaliojo švietimo mokyklos duomenis teikia Švietimo ir mokslo institucijų duomenų registravimo kortelėse apie save ir savo švietimo ir (ar) mokslo veiklą vykdančius filialus ir kitoje teritorijoje, nei yra institucijos buveinė, esančius skyrius, pasirinkusios registravimo korteles pagal savo ir savo padalinių grupes ir jose įrašiusios duomenis
14.	LR sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-313 Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Istaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ (su pakeitimais ir papildymais)	Ši higienos norma nustato pagrindinius įstaigų, įmonių ar grupių, kurios vykdo ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, ugdymo proceso organizavimo sveikatos saugos reikalavimus. Ši higienos norma taikoma projektuojant, statant, rekonstruojant, remontuojant, įrengiant, naudojant ir eksploatuojant įstaigas. Šios higienos normos reikalavimai privalomi asmenims, projektuojantiems, statantiems, įrengiantiems, rekonstruojantiems, naudojantiems, eksploatuojantiems įstaigų statinius ir (ar) patalpas, vykdančioms IU ir (ar) PU programą ir kontrolę vykdančioms institucijoms
15.	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. liepos 13 d. įsakymas Nr. V-632 „Leidimų-higienos pasų išdavimo taisyklės“ (Žin. 2010, Nr. 86-4573) (su pakeitimais ir papildymais)	Leidimų-higienos pasų išdavimo taisyklės nustato leidimo-higienos paso išdavimo, atsisakymo išduoti, patikslinimo, galiojimo panaikinimo, galiojimo sustabdymo ir galiojimo sustabdymo panaikinimo sąlygas ir tvarką
16.	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. vasario 3 d. įsakymas Nr. V-58 „Dėl Sveikatos priežiūros ikimokyklinio ugdymo įstaigose tvarkos aprašo ir Vaikų sveikatos priežiūros ikimokyklinio ugdymo įstaigose rekomendacijų patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 18-714) (su pakeitimais ir papildymais)	Steigėjams rekomenduojama vadovautis šiuo aprašu ir Vaikų sveikatos priežiūros ikimokyklinio ugdymo įstaigose rekomendacijomis nustatant jų įsteigtose ikimokyklinio ugdymo įstaigose sveikatos priežiūros organizavimo modelius, steigiant specialistų pareigybes ir vykdančias sveikatos priežiūrą šiose įstaigose
17.	Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas (Žin., 1993, Nr. 21-506) (su pakeitimais ir papildymais)	Šis įstatymas nustato labdaros ir paramos teikimą ir gavimą, jos teikimo ir gavimo tikslus, teikėjus ir gavėjus, labdaros ir paramos teikimo ir gavimo kontrolę bei apskaitą, kai labdaros ir (arba) paramos tiekėjai ir (arba) gavėjai naudojami įstatymų nustatytais mokesčių ir maitų lengvatomis
18.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimas Nr. 785 „Dėl mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 57-2040) (su pakeitimais ir papildymais)	Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodika reglamentuoja Mokinio krepšelio dydžio nustatymą, Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimą ir paskirstymą mokinių, besimokančių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio arba vidurinio ugdymo programą, taip pat pagal bendrojo ugdymo programas besimokančių vaikų ir jaunimo iki 19 metų (asmenų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, – iki 21 metų), ugdomų pagal neformaliojo vaikų švietimo programas, mokymo reikmėms tenkinti. Ši metodika taikoma skirstant Mokinio krepšelio lėšas valstybinėms, savivaldybių ir nevalstybinėms mokykloms, teikiančioms bendrąjį ugdymą, ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą, neformaliojo vaikų švietimo mokykloms, formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokykloms ir kitiems švietimo teikėjams, taip pat pedagoginėms psichologinėms tarnyboms

19.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 12 d. nutarimas Nr. 1178 dėl statinio (jo patalpų) naudojimo ne pagal paskirtį atvejų ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 23 d. nutarimo nr. 656 „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymo 3 straipsnio įgyvendinimo“ pripažinimo netekusiu galios	Aprašas nustato gyvenamosios paskirties pastato (namo) ar jo patalpų ir negyvenamosios paskirties pastato ar jo patalpų naudojimo ne pagal paskirtį reikalavimus
20.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. lapkričio 11d. įsakymas Nr. ISAK-2249 „Dėl pavyzdinio auklėtojo pareigybės aprašymo patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais)	Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas reglamentuoja auklėtojo, įgyvendinančio IU programą, profesinę veiklą
21.	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. V-964 „Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašas nustato vaikų maitinimo, vykdomo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašas“ (su pakeitimais ir papildymais)	Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašas nustato vaikų maitinimo, vykdomo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose, reikalavimus
22.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. balandžio 26 d. įsakymas Nr. V-735/A1-208 „Privalomo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašas“ (su pakeitimais ir papildymais)	Privalomo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašas reglamentuoja privalomo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo nustatymą, skyrimą ir finansavimą
23.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. birželio 25 d. įsakymas Nr. ISAK-918 „Rekomendacijos savivaldybėms dėl centralizuoto vaikų priėmimo į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes“ (su pakeitimais ir papildymais)	Rekomendacijų savivaldybėms dėl centralizuoto vaikų priėmimo į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes paskirtis – padėti savivaldybių administracijų švietimo padaliniais nustatyti centralizuotą vaikų priėmimo į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes tvarką ir sukurti duomenų bazę apie ikimokyklines ir priešmokyklines grupes lankančius ir pageidaujančius jas lankyti vaikus
24.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 12 d. įsakymas Nr. V-2368 „Švietimo aprūpinimo standartai“	Dokumentas skirtas padėti IUĮ kurti ir turtinti materialiąją mokyklos aplinką, tinkamą siekti ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose numatytų tikslų
25.	Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, Nr. IX-1889 (Žin., 2000, Nr. 64-1914) (su pakeitimais ir papildymais)	Šis įstatymas nustato įmonių, kurių teisinė forma yra akcinė bendrovė, steigimą, valdymą, veiklą, pertvarkymą, pabaigą ir šių įmonių dalyvių (narių) teises ir pareigas
26.	Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas (Žin. 2012, Nr. 83-4333) (su pakeitimais ir papildymais)	Šis įstatymas nustato įmonių, kurių teisinė forma yra mažoji bendrija, steigimą, valdymą, veiklą, pertvarkymą, pabaigą ir šių įmonių dalyvių (narių) teises ir pareigas
27.	Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2225 (su pakeitimais ir papildymais)	Šis įstatymas apibrėžia visuomenės sveikatos priežiūrą, šios priežiūros sistemos struktūrą ir valstybinį reguliavimą
28.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 11 d. Nr. 138-6073 nutarimas „Dėl vaikų nuo gimimo iki privalomojo mokymo pradžios gyvenimo ir ugdymo sąlygų gerinimo modelio aprašo patvirtinimo“	Aprašo paskirtis – pateikti tarpinstituciniu bendradarbiavimu pagrįstą švietimo programų, sveikatos priežiūros paslaugų, socialinės paramos ir švietimo pagalbos teikimo vaikui ir jo tėvams (itėviams, globėjams) nuo vaiko gimimo iki jo privalomojo mokymo pradžios schemą ir reglamentuoti šio aprašo įgyvendinimą

Šaltinis: *Metodinės rekomendacijos nevalstybiniams ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų teikėjams.* (2013). P. 50–53. Prieiga per internetą: <<http://www.kaunas.lt/wp-content/uploads/sites/13/2015/04/rekomendacijosnevalstybiniusteigejams2013061.pdf>>.

ANKETA IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGAMS

Gerbiamas Pedagoge,

Pastebima, kad pastaraisiais metais atliekamuose moksliniuose tyrimuose daug dėmesio skiriama ikimokyklinio ugdymo pakopos klausimams, ypač pabrėžiant profesionalią ir kokybišką ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklą. Todėl svarbu išsiaiškinti, kokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės požiūriu; ar tenkina ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybę ugdytinių ir jų tėvų poreikius ir koks turėtų būti profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas? Tyrimo tikslas – nustatyti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumus.

Kviečiame Jus dalyvauti apklausoje ir atsakyti į klausimus. Anketa anoniminė, todėl nei vardo, nei pavardės nurodyti nereikia, tyrimo rezultatai bus pateikti tik apibendrinta forma.

Iš anksto dėkojame už nuoširdžius atsakymus!

1. Ar esate susipažinęs(-usi) su profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą reglamentuojančių švietimo dokumentų turiniu ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos vertinimo klausimais?

Taip; Iš dalies; Ne.

2. Kaip vertinate ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimo poreikį. (Įvertinkite kiekvieną teiginį.)

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nei vidaus audito metodikoje, nei institucijos savianalizėje iš esmės neįtrauktas kaip atskiras elementas į vertinimo metodiką				
Pedagogų veiklos kokybės įsivertinimas nėra laikomas reikšmingu ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės vertinime				
Šalies mastu ir institucijos lygmeniu nėra sukurtas pedagogo veiklos įsivertinimo modelis, metodika				
Ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės įsivertinimas yra pačių ikimokyklinio ugdymo pedagogų reikalas				
Ikimokyklinio ugdymo pedagogai savo veiklos kokybės įsivertinimui naudoja įvairių autorių anketas, testus				

3. Kokie veiksniai Jus skatina vertinti savo veiklą, kompetencijas ir asmeninius pasiekimus profesinėje srityje? (Įvertinkite kiekvieną teiginį.)

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Augantys reikalavimai ugdymo kokybei				
Augantys ugdytinių tėvų poreikiai				
Savirealizacijos poreikis				
Vadovų iniciatyva				
Profesinės karjeros siekis				
Konkurencija darbo rinkoje				
Kolegų pavyzdys				
Užsienio kolegų patirtis				
Kvalifikacijos tobulinimo kursuose įgyta veiklos įsivertinimo patirtis				

4. Nurodykite būdus, kuriuos naudojate įsivertindami savo profesinės veiklos kokybę? (Įvertinkite kiekvieną teiginį.)

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Analizuojami ugdytinių pasiekimai				
Vedamas ugdytinių pasiekimų dienoraštis				
Atliekama tėvų apklausa				
Prašoma administracijos įvertinti mano veiklą				
Analizuojami savo veiklos būdai, metodai				
Veikla lyginama su kolegų patirtimi				
Dalijamasi darbo patirtimi su kitų įstaigų ikimokyklinio ugdymo pedagogais				

Veikla įvertinama per atestaciją			
Veiklos kokybę įsivertinti padeda vidaus auditas			
Kaupiamas asmeninis profesinių kompetencijų portfelis			

5. Remdamiesi pateiktais teiginiais, įvertinkite savo organizuojamą ugdymo procesą. (Įvertinkite kiekvieną teiginį.)

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Gerai žinau ikimokyklinio ugdymo standartą ir programų reikalavimus				
Ugdomąją veiklą sieju su ikimokyklinio ugdymo standartais				
Numatau konkrečius ugdymo tikslus ir uždavinius				
Planuoju ugdomąją veiklą				
Ugdymo tikslus sieju su ugdymo aplinka				
Ugdymo uždavinius sieju su vaikų veiklos rezultatais				
Rezultatus sieju su tolesniu ugdymu				
Planuodama ugdymo turinį, išsiaiškinu vaiko ugdymosi poreikius ir pasiekimus				
Taikau įvairius ugdymo būdus bei metodus pagal vaikų amžiaus ypatumus				
Pastebiu, palaikau vaiko sumanymus				
Skatinu vaikų kūrybiškumą				
Ugdomojoje veikloje taikau naujoves, pažangią patirtį				
Ugdymo medžiagą pritaikau įvairių poreikių vaikams				
Užduotis diferencijuojau pagal vaikų poreikius ir galias				
Ugdytiniai erdvėje randa viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui				
Grupės įrangą, priemones pritaikau ypatingiems vaikams				
Vertinu ugdytinių pasiekimus ir pažangą, atsižvelgdamas į įvairią veiklą				
Turiu pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą				
Rengiu individualias programas				
Naudoju informacines komunikacines technologijas				

6. Įvertinkite savo veiklą ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenėje (galimi keli atsakymo variantai):

- Planuoju ir vykdu bendrą metodinę veiklą su kitais pedagogais
- Teikiu metodinę pagalbą kolegoms
- Analizuoju ugdytinių pasiekimus su kolegomis, kitais suinteresuotais asmenimis
- Informaciją apie ugdytinių pasiekimus pateikiu ir aptariu su tėvais (globėjais, rūpintojais)
- Rengiu projektus, dalyvauju juos įgyvendinant
- Kita (įrašykite): _____

7. Įvertinkite savo darbo praktikoje naudojamas bendradarbiavimo su šeima formas ir būdus (galimi keli atsakymo variantai):

- Kasdienis tiesioginis ryšys
- Lankymasis namuose
- Individualūs pokalbiai, konsultacijos
- Pokalbiai telefonu
- Dalyvavimas bendruose projektuose
- Susirinkimai
- Renginiai: koncertai, spektakliai, šventės, susitikimai, vakaronės
- Kita (įrašykite): _____

8. Įvertinkite save kaip profesionalą bendrąja prasme (galimi keli atsakymo variantai):

- Apskritai darbas man sekasi ir aš esu juo patenkintas
- Kiti mane vertina kaip kompetentingą
- Mano darbo kokybė yra aukšta
- Mane labai gerai vertina vadovybė
- Gebėjimai puikiai atitinka profesines kompetencijas
- Mano veikla efektyvi
- Gerai sutariu su kolegomis
- Jokie išoriniai veiksniai, nesusiję su darbu, neturi įtakos mano darbo kokybei
- Kita (įrašykite): _____

9. Įvertinkite Jūsų ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų kvalifikaciją ir turimas profesines kompetencijas. (Įvertinkite kiekvieną teiginį.)

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Siekiami kryptingo ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo				
Ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tikslai grindžiami ugdytinių poreikiais				
Ikimokyklinio ugdymo pedagogai įsivertina savo pedagoginę veiklą, ieško naujų metodų ir juos taiko				
Kuriami šilti santykiai tarp vaikų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų kaip ugdytojų				
Ikimokyklinio ugdymo pedagogas rūpinasi vaiko adaptacija darželyje ir ugdymo tęstinumu šeimoje				

10. Ar pageidautumėte dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose savo veiklos kokybės kompetencijoms įgyti ir / arba pagilinti?

- Taip;
 Man tai neaktualu;
 Jei mūsų įstaigoje šis klausimas būtų svarbus;
 Dalyvačiau, jei manyčiau, kad tai turėtų įtakos mano darbo kokybei;
 Nežinau;
 Ne;
 Kita (įrašykite): _____

11. Įsivertinkite savo kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklą ugdant vaiku pasiekimus?

Teiginys	Vertinimo kriterijus	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Siekiami, kad visų vaikų gebėjimai atitiktų valstybinius brandumo mokyklai standartus				
Sukurta savita vaiko pasiekimų vertinimo sistema, paremta natūralios vaiko brandos ir tėvų informavimo apie vaiko daromą pažangą principais				
Vaikų pasiekimų rezultatai analizuojami, jais remiantis tobulinamas ugdymo procesas				
Vaikų pažanga atitinka tėvų lūkesčius, tėvai gerai atsiliepia apie ugdymo kokybę				
Ugdytinių pasiekimai įvertinti miesto, respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose				

INFORMACIJA APIE JUS:

Jūsų lytis: Vyras Moteris

Jūsų amžius (įrašykite): _____

Jūsų išsilavinimas:

- Aukštasis universitetinis; Aukštasis neuniversitetinis;
 Studijuoju bakalauro, magistro studijų pakopoje;
 Neturiu aukštojo išsilavinimo.

Jūsų kvalifikacinė kategorija:

- Auklėtojas; Vyresnysis auklėtojas; Auklėtojas metodininkas; Auklėtojas ekspertas.

Jūsų pedagoginio darbo stažas:

- iki 5 metų, iki 10 metų, 10–15 metų, 15–20 metų, 20 metų ir daugiau.

Vaikų, su kuriais dirbate, amžius (įrašykite): _____

DĖKOJAME UŽ BENDRADARBIAVIMĄ!

Ugdytinių tėvams skirta anketa

Mieli tėveliai,

Pastebima, kad pastaraisiais metais atliekamuose moksliniuose tyrimuose daug dėmesio skiriama ikimokyklinio ugdymo pakopos klausimams, ypač pabrėžiant profesionalią ir kokybišką ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklą. Todėl svarbu išsiaiškinti, kokia ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės požiūriu; ar tenkina ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybę ugdytinių ir jų tėvų poreikius ir koks turėtų būti profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas? Tyrimo tikslas – nustatyti profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybės ypatumus.

Kviečiame Jus dalyvauti apklausoje ir atsakyti į klausimus. Anketa anoniminė, todėl nei vardo, nei pavardės nurodyti nereikia, tyrimo rezultatai bus pateikti tik apibendrinta forma.

Iš anksto dėkojame už nuoširdžius atsakymus!

TRUMPA INFORMACIJA APIE JUS:

1. Jūsų lytis: Vyras Moteris

2. Jūsų amžius (įrašykite): _____

3. Jūsų šeimos sudėtis:

Pilna Nepilna

4. Kiek vaikų Jūsų šeimoje auga? (Įrašykite skaičių.)

5. Koks Jūsų vaiko amžius? (Įrašykite pilnus metus.)

1. Koks, Jūsų nuomone, yra geras darželis? (Pasirinkite ne daugiau kaip 5 teiginius arba parašykite savo nuomonę.)

- Užtikrinamas visiškas vaikų saugumas;
- Mažas skaičius vaikų grupėje;
- Ugdymo priemonių gausa;
- Darželis artimas namų aplinkai;
- Vaikai valgo ekologišką maistą;
- Vaikai daug laiko praleidžia lauke;
- Kompetentingi ikimokyklinio ugdymo pedagogai;
- Būrelių gausa;
- Kita (įrašykite): _____

2. Kiek Jūs, kaip tėvai, esate pasiruošę prisidėti prie gero darželio palaikymo?

- Mes, kaip tėvai, dėl to dėsime visas pastangas, aktyviai dalyvaudami ugdymo procese ir įstaigos veiklos vertinime;
- Valstybė, o ne tėvai tuo turi pasirūpinti;
- Neturiu nuomonės šiuo klausimu;
- Nematau tam poreikio;
- Kita (įrašykite): _____

3. Koks, Jūsų nuomone, yra profesionalus ikimokyklinio ugdymo pedagogas? (Pasirinkite ne daugiau kaip 5 teiginius arba parašykite savo nuomonę.)

- Lankstus;
- Kūrybiškas;
- Novatoriškas;
- Besivadovaujantis pedagogine etika;
- Bendraujantis ir bendradarbiaujantis;
- Jaunatviškas;
- Turintis aukštąjį ar aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą
- Turintis auklėtojo kvalifikaciją;
- Gebantis atsižvelgti į individualius vaiko poreikius;
- Gebantis spręsti problemas;
- Kritinio mąstymo;
- Remiasi dialogiško ir tyrinėjančio ugdymo principais;
- Remiasi paremiančio ugdymo principais;

- Savo srities profesionalas, kuris nuolat tobulėja;
- Kuria ugdymo aplinką, kurioje visiems gera;
- Kita (įrašykite): _____

4. Jūsų nuomone, kokiomis asmeninėmis savybėmis turi pasižymėti ikimokyklinio ugdymo pedagogas? (Pasirinkite ne daugiau kaip 5 teiginius arba parašykite savo nuomonę.)

- Komunikabilus;
- Nuoširdus;
- Pagarbus;
- Atsakingas;
- Sąžiningas;
- Empatiškas;
- Organizuotas;
- Savitvardus;
- Mylintis vaikus;
- Bendradarbiaujantis su tėvais ir kolegomis;
- Kita (įrašykite): _____

5. Koks, Jūsų nuomone, turėtų būti ikimokyklinio ugdymo pedagogo? (Savo atsakymą pagrįskite.)

---

6. Požymiai, liudijantys ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybę (Pasirinkite ne daugiau kaip 5 teiginius arba parašykite savo nuomonę.)

- Vaiko savijauta grupėje;
- Vaiko adaptacijos problemų greitas sprendimas;
- Vaiko noras eiti į darželį;
- Į vaiko poreikius orientuotas ugdymas;
- Vaiko ugdymosi pasiekimai;
- Tėvų konsultavimas-pagalba;
- Parama vaikui bei šeimai;
- Bendravimas ir bendradarbiavimas su tėvais ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene;
- Kita (įrašykite): _____

DĖKOJAME UŽ BENDRADARBIAVIMĄ!

**PAŽYMĖJIMO, PATVIRTINANČIO APIE KONFERENCIJOJE SKAITYTĄ
PRANEŠIMĄ, KOPIJA**

ŠIAULIŲ
UNIVERSITETAS

PAŽYMĖJIMAS

Roberta Neimonaitė

2019 m. gegužės 16 d. dalyvavo

STUDENTŲ MOKSLINIŲ DARBŲ KONFERENCIJOJE

ir sekcijoje **Pedagogo vaidmuo šiuolaikinio ugdymo(si) procese**
skaitė pranešimą

Profesionalaus ikimokyklinio ugdymo pedagogo veiklos kokybes ypatumai

Laikinais einanti Šiaulių universiteto
Edukologijos instituto direktorės pareigas
prof. dr. Daiva Malinauskiene

Registracijos Nr. EI-4-587